

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR Ročník XXX. • September 2022 • Číslo 9

**Rozhovor s prezidentkou SR
Zuzanou Čaputovou**

Slováci v severnom Atlantiku

Benefity vojenského povolania

Ropa a plyn ako zbraň

Výcvik vojenských dobrovoľníkov

Deti na skalách

V auguste už tradične pripravili vojenskej policajti z odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkánová – Hronsek zaujímavý trojdňový program pre deti z Centra pre deti a rodiny Kráľova Lehota. Zúčastnili sa na ňom aj dvaja chlapci z Ukrajiny.

Na úvod si deti osvojili základy zdravotníckej a topografickej prípravy. Potom si sami postavili stany a čakalo ich nočné zamestnanie zamerané na prehľadávanie lesného priestoru. Po budičku, rozčvičke a raňajkách sa presunuli na skalné cvičisko Bralce v Centre výcviku Lešť. Pod vedením inštruktorov zvládali strach z výšok a nadobúdali základy vojensko-praktického lezenia. Nielen chlapci, ale aj trinásťročná Ingrid či jej o dva roky staršia kamarátka Bianka si program na skalách pochvalovali.

Text a foto: Jozef Žiak

Vážení čitatelia, kolegovia z radov profesionálnych vojakov!

Gratulujem vám ku dňu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorý si spolu onedlho pripomenieme. Sviatok nastoľuje zamyslenie: Ako sa nám darí plniť naše úlohy a udržiavať si vysokú mieru podpory našich spoluobčanov? Predovšetkým vzájomnou dôverou. A tá zaväzuje. Mám na mysli dôveru občanov Slovenskej republiky k Ozbrojeným

silám SR, dôveru velenia Ozbrojených síl SR k profesionálnym vojakom, ale najmä dôveru profesionálnych vojakov k veliteľom. Už viac než dva roky zažívame neľahké obdobie, plné požiadaviek a úloh. Niekoľko vln ochorenia Covid-19, nasleduje bezpečnostná kríza na území Ukrajiny s priamym dosahom na dianie v našom regióne. Nepamätám sa však, že by sme pri plnení úloh dôveru občanov sklamali. Dovolím si tvrdiť, že profesionálnym prístupom sme v očiach verejnosti prevýšili ostatné participujúce zložky. Velenie ozbrojených síl prijíma náročné rozhodnutia, ktoré sa ukazujú ako správne a účelné s prihliadnutím na potreby občanov SR, ale aj profesionálnych vojakov. Neľahké rozhodnutia by sa nemohli prijať, ak by velenie nedôverovalo vám, profesionálnym vojakom, ktorí ich realizujete. Aby sme boli ako OS SR efektívni a precízni, je nevyhnutná absolútna dôvera vás, vojakov PROFESIONÁLOV, k vašim veliteľom. Aj oni, rovnako ako vy, prisahali vernosť Slovenskej republike a vyznávajú identické hodnoty. Nenechajte sa ovplyvňovať propagandou, ktorá má za cieľ rozdeľovať a spochybňovať, ničiť dôveru. Máte povinnosť voči Slovenskej republike, OS SR, jednotke aj rodine. Pamätajte si, že ste vždy súčasťou celku a nie sami. Svojím konaním reprezentujete aj OS SR, nie len sám seba!

Pevne verím, že ste počas leta pookriali so svojimi blízkymi a načerpali energiu potrebnú na plnenie každodenných úloh. Zostaňte silou Slovenskej republiky, na ktorú sa jej obyvatelia môžu s dôverou spoľahnúť aj v náročných časoch.

štábný nadrotmajster Marcel Kaniak
hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR

ČÍSLO MESIACA

16. septembra 1848 sa vo Viedni utvorila Slovenská národná rada. **18. septembra** slovenský dobrovoľnícky zbor v počte **500 dobrovoľníkov** prekročil slovenské hranice. **22. septembra**

1848 pri Brezovej pod Bradlom zvedli víťazný boj s dvoma švadronami cisárskych kyrysníkov a dvoma stotinami pešiakov, plnícami príkazy peštianskej vlády. Od roku **1998** si 22. september pripomíname ako **Deň Ozbrojených síl SR**.

- 4 Slovenskí policajti v severnom Atlantiku
- 7 Vrtule proti požiarom
- 8 Dobrovoľná vojenská príprava
- 12 Púť na horu Grabarka
- 14 Slovensko-české mínometné streľby
- 16 Rozhovor s prezidentkou a hlavnou veliteľkou Ozbrojených síl SR Zuzanou Čaputovou
- 18 TÉMA: Benefity vojenskej profesie
- 24 Kráľom ukrajinského neba je Bayraktar

- 26 Člny a raketomety pre Ukrajinu
- 28 Prvý a jediný slovenský tuleň
- 31 Špeciáli cvičili v Grécku
- 32 Súboje cti v rakúsko-uhorskej armáde
- 34 Európsky olympijský festival a Dukla
- 36 Lesk vodných slalomárov
- 38 Ropa a plyn v zahraničnej politike Ruska
- 40 Vysoká škola propagandy
- 41 Military English: M142 HIMARS
- 44 Pohybom proti stresu
- 46 Ústup povstalcov z východu
- 47 Letecký guľomet MG-131

NA TITULNEJ STRANE: Vojenská policajti sa stali prvými Slovákmi v rovnošatách na vlnách Atlantiku • Foto: VP

NA ZADNEJ OBÁLKE: Na štvrtý výcvik vojenských dobrovoľníkov v júli nastúpilo 41 mužov a 29 žien • Foto: Jozef Žiak

Slováci v severnom Atlantiku

Pôvodne sa slovenskí vojenski policajti pod vedením kapitána Vladimíra Telesnického pripravovali ako tretia skupina Vojenskej polície do námornej misie EÚ v Stredozemnom mori EUNAVFOR MED Irini. Od konca októbra do decembra minulého roka sa pripravovali vo výcvikovom centre nemeckého vojenského námorníctva v Eckernförde a Neustadte. Po vypuknutí vojny na Ukrajine sa fregata aj so slovenskými vojenskými policajtmi stala súčasťou námornej skupiny NATO v severnom Atlantiku.

Väčšinu skupiny tvorili vojenski policajti, ktorí už mali skúsenosti z misií a operácií na Cypre, v Iraku, Afganistane či v Bosne a Hercegovine. V jednotke boli aj dvaja policajti bez zahraničných skúseností. Jedným bol starší inštruktor oddelenia krízového manažmentu čatár Arnold Gavaj. „Bola to moja prvá a zároveň celkom iná misia, ako sú tie pozemné. Získal som neoceniteľné skúsenosti z medzinárodného prostredia a ešte na lodi. Nikdy som sa tak dlho na lodi neplavil, možno tak deň na trajekte,“ usmieva sa 29-ročný policajt. V stiesnených priestoroch lode sa človek musí uskromniť. Priestoru veľa nie je. „V kajute bola malá úzka skrinka a lôžko. Bolo nás osem. Žili sme v nej celé dva mesiace. V takých priestoroch celkom pochopiteľne vzniká tzv. ponorková choroba. Inak to nebolo ani v našej fregate. Vtedy každému začínajú prekážať aj maličkosti. Z 230 člennej posádky nás bolo 11 Slovákov. Vlastne, ešte jeden rodák zo Slovenska bol príslušníkom nemeckého námorníctva. Veľmi nám pomohol v oboznamovaní sa s loďou, jej úlohami a životom na mori.“

Slovenskí vojenski policajti sa po vyplávaní z Nemecka stali súčasťou stálej námornej skupiny NATO a hliadkovali v Severnom Atlantiku. Od anglického pobrežia cez Faerské ostrovy, Island až po Nórsko. Zapojili sa aj do protiponorkového cvičenia NATO Dynamic Mongoose 2022 od 13. do 24. júna v Nórskom mori. Podľa kapitána Telesnického hlavnou úlohou slovenské-

ho tímu bola kontrola cudzích plavidiel a najmä zabezpečenie ochrany fregaty. Počas cvičenia flotilu NATO posilnili ďalšie plavidlá.

Slovenskí vojenski policajti sa museli oboznámiť aj s ovládaním palubných lafetovaných zbraní Browning M2 a HaK MG5. Osvojili si postupy pri ochrane lode pred napadnutím malým plavidlom či nízko letiacim cieľom. Na lodi boli dva vrtuľníky Lynx nemeckého námorníctva, ktoré Slováci využívali pri kontrole okolia či pri zlaňovaní.

Starší inštruktor, rotný Viktor Sivčo, má na rozdiel od svojho mladšieho kolegu bohaté medzinárodné skúsenosti, no pred výcvikom v Nemecku toho veľa o lodiach a námorníctve nevedel. „Pre mňa bol poučný a zaujímavý výcvik vo výcvikovom centre námorníctva. Napríklad imitácia prevrátenia člna vo vode. Naučiť sa vyhľadať vo vode kolegu, pomôcť mu. Ale aj simulácia prevrátenia vrtuľníka v morskej vode. Vtedy musí človek reagovať rýchlo. A v takých momentoch sa toho veľa dozvie o sebe i kolegoch. O tom, ako funguje hlava v krízových situáciách, keď človek nemá dostatok kyslíka. Aj pomerne jednoduchá úloha sa potom stáva veľmi zložitou,“ hovorí rotný Sivčo.

Zabráť dostali aj v januárovej certifikácii fregaty v Severnom mori, neďaleko ostrova Helgoland. Prekvapili ich vlny, ktoré mali 6 až 7 metrov. „Veľa ľudí dostalo moršiu chorobu. Niektorí skončili aj na infúziách. Z našich mali väčšie problémy len dvaja – traja, ale zvládali sme to. Nemci mali na chorobu tabletky a náplasti, no ten, čo chorobu nezvládol, musel odísť. Nápor morskej choroby sme zažili aj pri plavbe z Islandu k nórskemu pobrežiu. Keď bolo búrlivé počasie, museli sme zostať v kajute, aby sa nestal úraz na palube. Zopár dní sme nevideli denné svetlo. Nie je to výletná loď, kajuty nemajú okná. Neustále nám nad hlavami svietilo červené svetlo,“ spomína Viktor. Vojenski policajti často museli pri zlaňovaní z vrtuľníka zvládať veľké výkyvy, neraz 3 až 5 metrov.

Časť posádky sa na Slovákov pamätala, lebo práve na tejto fregate slúžila prvá rotácia operácie EUNAVFOR MED Sophia v Stredozemnom mori. „Vedeli, že sme na lodi na ich ochranu. Vysoko hodnotili odbornosť našich chlapcov. Plne sa osvedčili aj obaja nováčikovia čatári Artbold Gavaj a Tomáš Hirjak. Úlohy splnili aj skúsení velitelia tímov Alfa nadrotmajster Vladimír Fecura a Bravo rotmajster Jaroslav Sobek. Dobré bolo, že sme mali medzi sebou aj nadrotmajstra Matúša Jonova, ktorý bol v druhej rotácii operácie Sophia. Všetci od polovice mája do polovice júla robili Slovensku v severnom Atlantiku dobré meno,“ konštatoval spokojný kapitán Telesnický.

Text: Jozef Žiak • Foto: Vojenská polícia

Leopardy za BVP-1

Slovensko daruje Ukrajine 30 bojových vozidiel pechoty BVP-1. Nemecko nám za ne do konca budúceho roka poskytne 15 tankov Leopard 2A4 vrátane munície, náhradných dielov a výcviku. Vyplyva to z dohody o ďalšom posilňovaní vojenskej spolupráce, ktorú 23. augusta podpísali štátni tajomníci Benedikt Zimmer a Marian Majer. „Posilníme bojaskopnosť ťažkej mechanizovanej brigády a našu obranyschopnosť,“ vyhlásil minister obrany Jaroslav Naď. Po dodaní leopardov budú OS SR disponovať 45 tankami a splnia počet odporúčaný NATO. Leopardy v Nemecku prejdú komplexnou generálnou opravou. SR neuvažuje o darovaní svojich tankov T-72 Ukrajine.

Foto: Ivan Kelement

Predsunutá prítomnosť cvičí

VLešti sa uskutočnilo medzinárodné rotné taktické cvičenie, ktoré overilo manévrové schopnosti mechanizovaných rôt českého, nemeckého a slovinského kontingentu Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku. Vojaci precvičovali bojové a útočné akcie, zdržanie nepriateľa bojom, protiútok, ako aj reakcie na neočakávané incidenty.

Foto: AČR

Running League v Lešti

Vrámci aliančného mnohonárodného bojového zoskupenia sa uskutočnilo prvé kolo bežeckých pretekov Running League. Päťkolová bežecká súťaž sa koná v Centre výcviku Lešť. Aby boli jednotlivé kolá zaujímavé a pestré, pripravuje každý národný kontingent svoju vlastnú trať. Príslušníci Armády ČR, ktorí celé podujatie zastrešujú, zorganizovali úvodné štafetové preteky na desať kilometrov.

FOTO: AČR

► Na pamiatku augusta

Minister obrany SR Jaroslav Naď si 19. augusta na Šafárikovom námestí v Bratislave uctil obeť vpádu vojsk Varšavskej zmluvy na územie bývalej Československej republiky v auguste 1968. Pietna spomienka pri príležitosti 54. výročia tejto tragickej historickej udalosti sa uskutočnila za účasti najvyšších ústavných činiteľov SR.

► Pieta i varovanie

Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák sa 20. augusta v Leopoldove zúčastnil na pietnej spomienke venovanej ľuďom, ktorí boli nespravodlivo a protiprávne väznení komunistickým režimom. Pri pamätnej tabuli venovanej politickým väzňom na Slovensku vyjadril sústrasť všetkým, ktorých životy poznačili kruté praktiky proti slobode a demokracii. Spomienku pri múroch najstaršej slovenskej väznice organizuje od roku 2009 Konfederácia politických väzňov Slovenska.

► Zuzany pre Ukrajinu

Ministerstvo obrany SR 13. augusta potvrdilo, že ukrajinská strana si prevzala prvé kusy z ôsmich samohybných húfníc Zuzana 2, ktoré sa Slovensko prostredníctvom štátnej akciovej spoločnosti Konštrukta Defence patriacej pod rezort obrany zaviazalo dodať Ukrajine na základe kontraktu na komerčný predaj, uzatvoreného v júni.

► Konferencia o pomoci

Minister Jaroslav Naď 11. augusta na konferencii v Kodani s kolegami z 25 krajín diskutoval o podpore Ukrajiny. Konferenciu iniciovali Ukrajina, Spojené kráľovstvo a Dánsko. Vystúpil na nej aj ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij a minister obrany Olexij Reznikov. Zhodnotili situáciu na fronte a poďakovali spojencom za podporu. O. Reznikov označil Slovensko za dobrého suseda.

Prešovčania hasili doma, v Slovinsku i v Čechách

V júli a v auguste pomáhali vyčlenení príslušníci 51. krídla Prešov hasiť rozsiahle lesné požiare nielen doma na Slovensku, ale aj na území Slovinska a Českej republiky.

Podľa veliteľa útvaru plukovníka Mareka Homolu najskôr po mimoriadnom zasadnutí parlamentu 21. júla prišiel rozkaz na nasadenie vrtuľníka v boji proti veľkému požiaru v Slovinsku. V ten istý deň vrtuľník UH-60M Black Hawk s desaťčlennou vojenskou jednotkou odletel na pomoc pri likvidácii ničivých plameňov, ktoré ohrozovali nielen životné prostredie, ale aj civilné obyvateľstvo v slovinsko-talianskom pohraničí. „Dovedna posádka vrtuľníka pod velením majora Štefana Okoša pri hasení odlietala 35 hodín a 25 minút. Nad postihnutým územím v priebehu troch dní vypustila 351 bambi vakov s celkovým objemom 724-tisíc litrov vody,“ spokojne konštatoval plukovník Homola.

Od 29. júla do 8. augusta príslušníci 51. krídla Prešov pomáhali pri hasení rozsiahlych požiarov v Národnom parku České Švajčiarsko pri hranici s Nemeckom. Išlo o dosiaľ naj-

ničivejší požiar v priestoroch národného parku v českej histórii. Jednotka pod velením majora Štefana Okoša nalietala 61 hodín a 5 minút, počas ktorých zhodila 735 bambi vakov s celkovým objemom jeden milión 822-tisíc litrov vody. Podpora zo vzduchu sa výraznou mierou podpísala pod zvládnutie krízovej situácie v zalesnenom, ťažko dostupnom teréne a záchrane unikátneho parku.

„Som rád, že príslušníci nášho krídla po úspešnom zásahu v boji proti požiarom na Slovensku v Malej a Veľkej Lodine ukázali svoju vysokú odbornosť a pripravenosť hasiť lesné požiare aj v zahraničí – v Slovinsku a Českej republike. Svojou prácou šíрили aj za hranicami dobré meno krídla, ozbrojených síl i celého Slovenska,“ zdôraznil veliteľ 51. krídla Prešov plukovník Marek Homola.

Text: Jozef Žiak • Foto: 51. krídlo Prešov, Ivan Kelement

Výcvik dobrovoľnej vojenskej prípravy

Zrodenie tímu

Šiesty júlový deň už po štvrtýkrát prekročilo brány Základne výcviku a mobilizačného doplňovania v Martine 70 občanov Slovenskej republiky, z toho 41 mužov a 29 žien, prijatých do dobrovoľnej vojenskej prípravy. V polovici augusta ich v príprave pokračovalo 62.

Veliteľ roty dobrovoľnej vojenskej prípravy, kapitán Tomáš Pivko, priblížil, že po úspešnom absolvovaní všetkých predpísaných prijímacích procedúr príslušníkov dobrovoľnej vojenskej prípravy (DVP) vystrojilo stredisko naturálneho odievania v Martine potrebným materiálom.

Jedna z priorit

„V priebehu prípravy musia zvládnuť jedenásttyždňový výcvik. Skladá sa zo siedmich týždňov základného vojenského výcviku a štyroch týždňov odborného výcviku. Príslušníci DVP počas výcviku získajú základné vedomosti, návyky a zručnosti v oblastiach taktickej, streleckej, telesnej, poradovej, ženijnej, zdravotníckej, topografickej, psychologickej, logistickej prípravy, ako aj komunikačných a informačných systémov, radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, vojensko-etickej výchovy a právnej výchovy potrebné na plnenie úloh Ozbrojených síl SR,“ hovorí kapitán Pivko.

Veliteľovi roty, ktorý vlastne po prvý raz prišiel do styku s dobrovoľnou vojenskou prípravou, sú veľkou oporou skúsení inštruktori rotmajstri Martin Kyzek, Ján Vojtyla, Rastislav Šinal, či rotný Martin Blažiček a, samozrejme, jeho veliaci poddôstojník rotmajster Peter Vangel.

Dobrovoľná vojenská príprava je v súčasnosti aj vzhľadom na medzinárodnú situáciu po napadnutí Ukrajiny Ruskom jednou z priorit vedenia rezortu. Výrečne o tom hovoria slová ministra obrany Jaroslava Naďa: „Aj vplyvom vojnového konfliktu na Ukrajine sa verejnosť začala intenzívnejšie zaujímať o vlastnú bezpečnosť a tiež o obranu štátu. Práve dobrovoľná vojenská príprava môže byť pre mnohých spôsobom, ako v súlade s legislatívou a pod dozorom skutočných profesionálov zapracovať na svojej sile, odvahe a pripravenosti na vlastnú obranu i obranu vlasti.“

Rozhodujúca je motivácia

Rotmajster Ján Vojtyla robí inštruktora v DVP už po tretí raz. Priznáva, že veľmi skoro sa ukáže pri praktickom výcviku a plnení úloh, ako na tom každý je. Či sa prišiel len pozrieť, ako to vlastne v armáde vyzerá, alebo má naozaj snahu kurz reálne ukončiť. Podľa neho je rozhodujúca motivácia a nie iba fyzická zdatnosť. „Často uspejú skôr tí, ktorí sú mentálne presvedčení

o tom, že všetky nástrahy zvládnu a svojou nesmiernou snahou a motiváciou prekonajú aj počiatočný nedostatok fyzickej pripravenosti. Každému, kto chce, veľmi radi pomôžeme, poradíme,“ hovorí skúsený inštruktor.

Spočiatku ľudia celkom prirodzene robia mnohé chyby, nemajú potrebné skúsenosti. Nie sú zvyknutí na tímovú prácu. A práve tá je v ozbrojených silách rozhodujúca. Vojnové konflikty nikdy nevyhrávajú supermani z počítačových hier či filmov, ale dobre fungujúce vojenské kolektívy. V Martine sa ich usilujú vytvoriť už od prvých dní. Jedným zo spôsobov je aj postupné zapájanie frekventantov kurzu do velenia. Striedajú sa v pozícii veliteľov družstiev. Práve vtedy sa ukazujú aj dovtedy skryté veliteľské typy medzi nimi. Rotmajster Vojtyla priznáva, že tak bolo aj v prípade, keď určil za veliteľku družstva Luciu Procházkovú. „Naozaj som nemal veľké očakávania, ale o to viac som bol príjemne prekvapený. Nezľakla sa. Na rozdiel

„Aj pod vplyvom vojnového konfliktu na Ukrajine sa verejnosť začala intenzívnejšie zaujímať o vlastnú bezpečnosť a obranu štátu. Práve dobrovoľná vojenská príprava môže byť pre mnohých spôsobom, ako v súlade s legislatívou a pod dozorom skutočných profesionálov zapracovať na svojej sile, odvahe a pripravenosti na vlastnú obranu i obranu vlasti.“

Jaroslav Naď
minister obrany SR

od mnohých chlapcov velila nahlas, takže ju počula celá jednotka. Povedala jasne a zrozumiteľne. Bolo vidieť a cítiť, že družstvu naozaj šéfuje,“ hovorí inštruktor.

Keď velí doktorandka

Doktorandka na prírodovedeckej fakulte UK Bratislava Lucia Procházková priznáva, že bola sama prekvapená, keď bola určená za veliteľku družstva. „Bolo to narýchlo, nečakala som to. Ale povedala som si, že predsa nesmiem sklamať kolektív. Postupne sa vytvoril dobrý tím. Všetci si navzájom pomáhame. Napríklad aj pri 15-kilometrovom pešom presune z Martina do cvičiska Sučany. Chlapci nám vtedy pomohli. Ja som sa snažila prispieť svojou troškou k vytvoreniu kolektívu aspoň tým, že ich budem riadiť a veliť im tak, aby som ich nesklamala,“ hovorí skromne 28-ročná Lucia.

Dievčatám v jednotke veľmi rád pomohol aj 25-ročný rodák zo Senice Tomáš Pánik, ktorý absolvoval krízový manažment na ČVUT Praha. Podľa neho je to celkom prirodzené, lebo každý má svoje silnejšie i slabšie stránky. „Keď teraz pri pochode či výcviku v lese pomôžem ja, potom môžem očakávať, že v prípade potreby mi zasa pomôžu oni. Lebo presne, ako nám denne prírvukujú inštruktori, armáda naozaj nie je o jednotlivcovi, ale o kolektíve,“ konštatuje Tomáš. Fyzická náročnosť výcviku mu neprekáža. Má rád turistiku a preto ani pobyt v lese nebol pre neho veľkou neznámou.

V lesoch posádkového cvičiska Sučany sa medzitým jednotka DVP snažila ochrániť svoj tábor Breza pred prepacom. Za ním boli skúsení inštruktori, ktorí aj takto chceli zistiť, čo všetko sa na frekventantov v uplynulom výcviku nalepilo a ako reagujú. Na výsledok bol zvedavý aj veliteľ roty. Pozorne sledoval spoločne s inštruktorom rotmajstrom Martinom Kyzekom ich reakciu. Aká bola?

Obrana tábora Breza

„Musím povedať, že už je to oveľa lepšie, ako pri predchádzajúcom prepade. Najmä velitelia družstiev začínajú lepšie pracovať, plniť si svoje povinnosti, organizovať činnosť družstva. Vojaci sa postupne učia, čo robiť, ale najmä, čo nerobiť. Lepšie si odovzdávajú signály medzi sebou. Vedia pohotovejšie koordinovať svoju strelbu na útočníkov. Aj keď do ideálneho stavu je to ešte ďaleko. Ale ruku na srdce, my sami sme vo svojich začiatkoch nereagovali inak. Chce to len cvičiť a cvičiť,“ hodnotil inštruktor reakciu svojej čaty.

Neskôr spolu s veliteľom roty a ďalšími inštruktormi pripomína, že práve v takýchto okamihoch sa ukáže, ako je na tom veliteľ družstva. Či vie veliť a organizovať svojich podriadených alebo je len štatistom vo vleku udalostí. Práve veliteľ družstva musí počas prepadu udržiavať efektívne spojenie s ďalšími družstvami, zabezpečiť, aby jeho podriadení dobre hospodárili s prideleným strelivom, rozdelili si palebné sektory a nestrieľali viacerí na jeden cieľ. Len tak je možná efektívna ochrana tábora.

< ANKETA >

Po pandemickej prestávke sa v martinskej základni opäť uskutočnil výcvik dobrovoľnej vojenskej prípravy. Splnila očakávania účastníkov, veliteľov a inštruktorov?

Frekventanti strávili v horskom prostredí podhoria Malej Fatry tri dni. „Prenocovali sme v prístreškoch, ktoré sme si predtým sami vytvorili. Noc preverila, ako dobre či menej dobre sme si ich postavili,“ hovorí Tomáš Pánik. Priznáva, že darmo mnohým inštruktor pred 15-kilometrovým pochodom prizvukovali, aby si veci v ruksaku uložili tak, aby tie, čo budú potrebovať, mali poruke. Aj veliaci poddôstojník rotý DVP rotmajster Peter Vangel priznáva, že pri prestávkach doslova rozhádzali celý batoh, kým našli to, čo potrebovali.

„Inštruktori im vysvetlili, ako si postaviť tábor v lese, vybudovať v ňom prístrešky, ktoré ich nielen ochránia pred prípadnou nepriazňou počasia, ale zároveň im umožnia potrebný výhľad pri obrane. Ukázali sme im aj základné zlaňovacie a vyťahovacie techniky, vytváranie základných uzlov a použitia lana v lese. Teda všetko to, čo môže pomôcť prežiť v lesnom prostredí. Poučili sme ich, ako zakladať oheň. Nielen pomocou zápaliek, ale aj kresadla. V tom ma niektorí naozaj veľmi príjemne prekvapili. Pobyt v lese však ukázal aj to, že so základnými turistickými znalosťami, orientáciou, používaním buzoly či správnym čítaním mapy majú mnohí veľký problém,“ konštatuje rotmajster Vangel.

Ivana držala krok

Krok s vekovo oveľa mladšími v priebehu výcviku statočne držala aj 41-ročná matka troch detí Ivana Čechová. Rodáčka zo Župčian pri Prešove vyštudovala Prešovskú univerzitu a donedávna pracovala ako účtovníčka. Čo ju priviedlo do radov dobrovoľnej vojenskej prípravy? „Manžel je profesionálny vojak, najstaršie dieťa má 19 a najmladšie päť rokov. Už dlhšie sa snažím stať profesionálnou vojačkou. Manžel a deti ma v tom podporujú. Ak uspejem vo výcviku, budem sa uchádzať o prijatie do Ozbrojených síl SR. Viem, že to nebude jednoduché. Výcvik mi priniesol aj pozitívne zistenie. Veľmi rýchlo sa nám podarilo vytvoriť výborný kolektív, v ktorom si navzájom v prípade potreby pomáhame. A to napriek tomu, že sme sa predtým nikdy nepoznali a sme tu doslova z celého Slovenska.“

V ďalšom priebehu výcviku vojakov DVP čakali streľby zo samopalu vz. 58 i hádzanie ručných granátov. „Vojaci si v ich priebehu postupne osvojovali zbraň. Správne mierenie sa zlepšovalo zo dňa na deň. V posledný deň strelieb už dosiahli ako jednotka hodnotenie dobre. Nakoniec ich čakalo hádzanie obranného granátu. Už len samotný fakt najskôr vyvolal obavy a stres. Naši inštruktori im všetko vysvetlili a pripravili ich na spomínané zamestnanie a nakoniec všetci prekonalí sami seba,“ pochovalne hodnotil ich ďalšie pôsobenie veliteľ rotý kapitán Tomáš Pivko.

Po úspešnom ukončení výcviku čaká absolventov na nádvoří martinskej výcvikovej základne 23. septembra akt vyradenia so slávnostnou vojenskou prisahou. Mnohí z nich už teraz uvažujú o svojej účasti vo výcviku aktívnych záloh či dokonca o vstupe do ozbrojených síl.

Text a foto: Jozef Žiak

Kapitán Tomáš Pivko

(veliteľ rotý DVP):

„Pre mňa je to nová skúsenosť, lebo pôsobím v základni ako veliteľ rotý výcviku špecialistov PVO, KIS a EPs. Niekedy ma v priebehu jednotlivých zamestnaní vojaci DVP aj príjemne prekvapujú, ako výcvik zvládajú. Sú tu dobrovoľne, veľa sa inštruktorov pýtajú a vidieť, že pracujú na svojom zlepšení po fyzickej i odbornej stránke. S mnohými som sa rozprával a netaja, že by chceli pokračovať v ozbrojených silách či v aktívnych zálohách. Niektorí sa v minulosti už skúšali dostať na základný výcvik, ale z rôznych dôvodov im to nevyšlo. Preto to teraz skúšajú v dobrovoľnej vojenskej príprave.“

Rotmajster Ján Vojtyla

(inštruktor rotý DVP):

„Som v tejto pozícii už po tretí raz, preto môžem porovnávať. Všetko závisí od toho, aká je väčšina frekventantov prípravy. V akom sú vekovom zložení, z akých regiónov Slovenska pochádzajú. Niekedy prevažujú mladí, vo veku 20 až 25 rokov, inokedy medzi nimi nechýbajú ani štyridsiatnici, ktorí si chcú vyskúšať, či na to ešte po fyzickej stránke majú. Tí, čo si to chcú len vyskúšať, zvyčajne do dvoch týždňov odídu. Ostatní až na výnimky zostávajú. Tak je to aj tento rok. Jednotka sa musí zladíť, začať pracovať ako tím. V opačnom prípade je odsúdená na neúspech, v reálnej bojovej činnosti na zánik a likvidáciu.“

Vojačka Adela Kútna

(frekventantka DVP):

„Priznávam, že ma motivoval môj starší brat, ktorý pred časom dobrovoľnú vojenskú prípravu sám absolvoval. Rozprával mi o tom, veľmi sa mu to páčilo, preto som sa rozhodla. Chcela som to zažiť. Musím povedať, že neklamal. Je to fajn. A čo bolo najťažšie? V mojom prípade ranné vstávanie o pol šiestej. Doteraz som na to nebola zvyknutá. Premýšľam, že by som sa dala do aktívnych záloh. Byť ako profesionálka v armáde zatiaľ nie, lebo len na jeseň nastupujem na vysokoškolské štúdium.“

Vojačka Lucia Procházková

(frekventantka DVP):

„V našej rodine je to vlastne tradícia, moji rodičia i starí rodičia robia v štátnej správe. Buď ako policajti alebo vojaci. Mňa to takisto láka, ale momentálne budem končiť doktorandské štúdium, preto som sa teraz rozhodla pre DVP. Je to super. Neľutujem, že som tu. Veľa užitočného som sa dozvedela a naučila. Napríklad aj o tom, ako sa v lese pohybovať, orientovať, postaviť si prístrešok, ktorý ma ochráni. Ale aj o tom, ako zakladať a udržiavať oheň či v prípade nedostatku vody zberať aj rosu z okolitých rastlín. To sú všetko dobré rady do života, nielen v armáde.“

Za mier na Ukrajine a pokoj vo svete

Popri 450 poľských vojakoch a zástupcoch ozbrojených síl Ukrajiny či Litvy prijala pozvanie na augustovú vojenskú púť na horu Grabarka aj 17-členná skupina príslušníkov Ozbrojených síl SR.

O katolíckych či protestantských púťach, na ktorých sa zúčastňujú naši vojaci, sme už v Obrane písali, preto sme sa tento rok vybrali na tú, ktorú už 27. raz zorganizoval pravoslávny ordinariát Armády Poľskej republiky.

Tri ordinariáty

„To, čo znamená pre katolíkov v Poľsku Jasná hora v Čenstochovej, to je pre poľských pravoslávnych Grabarka neďaleko bieloruských hraníc,“ objaňuje major Vladimír Varga, riaditeľ úradu Ekumenickej pastoračnej služby v ozbrojených silách. Vojenský duchovný, ktorý ostatné ročníky zabezpečoval slovenskú účasť, no napokon do Grabarky pre nehodu necestoval, ďalej pokračuje: „Pútnickým miestom je už od 13. storočia. Stojí tu ženský pravoslávny kláštor, tri chrámy a azda desaťtisíc krížov, ktoré tu veriaci vztyčujú od epidémie cholery v roku 1710.“

Vedúci slovenskej skupiny brigádnym generálom Ladislav Dohun, zástupca veliteľa Vzdušných síl OS SR, mal po prilete na základňu v Mińsku Mazowieckom pracovné stretnutie s 1. zástupcom poľských vzdušných síl brigádnym generálom Ire-

neuszom Nowakom. Potom sa Slováci presunuli do stanového vojenského tábora na pútnickej hore Grabarka v sprievode pravoslávneho dekana poľských vzdušných síl plukovníka Janeka Kota. Duchovný, ktorý v roku 1997 absolvoval Pravoslávnu bohosloveckú fakultu Prešovskej univerzity, sprevádza slovenských vojakov na tejto púti už od roku 2014. „Vtedy sem prvý raz prišiel dekan Veliteľstva vzdušných síl OS SR vo Zvolene major Marek Ignacik. Doteraz najvýznamnejšia delegácia k nám prišla o dva roky neskôr, keď dvanásťčlennú skupinu vojakov viedol náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim,“ spomenul plk. Kot. Ozrejmil nám aj systém duchovnej služby v poľskej armáde: „Profesionálni kapláni začali u nás opätovne pôsobiť po páde totality, pričom pravoslávny ordinariát vznikol tri roky po katolíckom. Ten je v Poľsku, samozrejme, najpočetnejší. Tretím, a čo do počtosti najmenším, je protestantský.“ Zaujímavé je, že ak sú na čele duchovných služieb u pozemných síl, letcov či námorníkov v každom z troch ordinariátov dôstojníci, ich šéfovia sú civilni. „Je to tak od tragickej leteckej havárie v roku 2010 pri Smolensku, keď zahynulo celé vedenie Poľska. Vráťane všetkých troch hlavných

Čatár Jozef Belušák

21. samohybný delostrelecký oddiel Michalovce: Je to veľmi silný duchovný zážitok, púť naplnila moje očakávania a keďže azda každá cirkev má svoje pamätné či pútnické miesta, odporúčam podobný zážitok aj ostatným.

Rotmajster Valér Fedák

Veliteľstvo 2. mechanizovanej brigády Prešov: Som pravoslávny a takáto púť je pre mňa niečo nové a obohacujúce, takže som rád, že po 22 rokoch služby som sa mohol dostať po misiách na Cypre či v Afganistane aj na túto vojenskú aktivitu.

Poručíčka Marta Priputenová

21. samohybný delostrelecký oddiel Michalovce: Sme s manželom rímski katolíci, no chceta som spoznať iné tradície, nových ľudí – a každá cesta k Bohu je dobrá.

Slobodník Patrik Priputen

20. prápor logistiky Prešov: Na podobnej vojenskej púti som sa chcel zúčastniť, je to duchovné posilnenie, som rád o to viac, že sa nám to podarilo spolu s manželkou.

vojenských ordinárov. Mali vtedy hodnosť generálmajora, brigádneho generála a plukovníka. Odvtedy je táto pozícia scivilnená a úrovňou je rovná generálnemu riaditeľovi sekcie ministerstva obrany," vysvetľuje plk. J. Kot.

V spomenutom roku 2010 bol ministrom národnej obrany Poľska vymenovaný za pravoslávneho ordinára vtedy 36-ročný biskup Varšavsko-bielskej eparchie Jerzy Mariusz Pańkowski. Je ním dodnes. „Nedá sa však povedať, že by náš ordinár bol nevojak, pretože je dôstojník v zálohe. Po absolvovaní dôstojníckeho kurzu na leteckej škole získal hodnosť podporučík," dodal plk. J. Kot. Ešte spresnil, že v armáde a pohraničnej stráži slúžia tri desiatky profesionálnych duchovných. Odhaduje, že v 38-miliónovom Poľsku je v skutočnosti do milióna pravoslávnych veriacich, hoci podľa ostatného sčítania sa k pravoslávniu oficiálne prihlásila asi pätina z tohto počtu. No dnes k nim však treba prirátat podstatnú časť z troch miliónov ukrajinských utečencov.

S vojenským krížom

„V tábore sme na zelenej lúke postavili 22 stanov vrátane zdravotníckeho. Plus sociálne kontajnery, vybudovali sme tiež poľnú kuchyňu pre 250 vojakov, prekrytie mobilnej jedálne, osvetlenie tábora aj stanov a spustili sme svoju elektrocentrálu“ vyratúval v stredu večer pred ubytovaním podplukovník Mariusz Faliszewski, zástupca veliteľa 25. hospodárskeho vojenského oddielu so sídlom v Białystoku. Do 70 poľských logistov a tri desiatky civilných zamestnancov vytvorilo vojenským pútnikom vynikajúce poľné zázemie. Vráťane azda tučta vojenských policajtov, ktorí dbali na bezpečnosť tábora a presuny. Až na to, že nikto nerátal s poklesom teploty z denných 33 na nočných osem stupňov. „A nevydržíš?“ ozval sa s uzimeným úsmevom starší kaplán zo štruktúry Ekumenickej pastoračnej služby OS SR kapitán Simon Czap, keď sa v osemmiestnom vojenskom stane posadil na poľné lôžko, z ktorého mu predtým trčali nohy. Služí u delostrelcov v Michalovciach a pastoračne pôsobí tiež v pravoslávnych farnostiach v Čiernej nad Tisou a Veľkých Kapušanoch.

Po raňajkách a autobusom presune do 13 kilometrov vzdialeného mesta Siemiatycze sa v tamjšom chráme začala svätá liturgia, na ktorej pravoslávny ordinár arcibiskup Jerzy Mariusz Pańkowski privítal poltucet generálov, dvadsiatku plukovníkov a všetkých účastníkov púte. Vráťane rodinných príslušníkov či ostatných, ktorí sa pripojili k vojakom, aby s nimi po skončení liturgie v ďalšom z tropických dní tri a pol hodiny kráčali v dlhom sprievode späť na horu Grabarka. Pri nesení azda 150-kilového vojenského kríža v čele sprievodu sa však striedali len príslušníci jednotlivých ozbrojených síl a zborov.

Poľskí kolegovia počas pochodu organizovali aj zbierku pre malého Jaša Korshenricha, ktorého nádej spočíva vo výmene kostnej drene a ročnej liečbe v Barcelone a ktorého obaja rodičia slúžia v uniforme.

Nočné bdenie

„Za mier na Ukrajine, za pokoj vo svete,“ opakoval vo svojich modlitbách počas liturgie v Siemiatyciach, ako aj pri vztyčovaní kríža na Grabarke, ordinár Jerzy. Rovnaké modlitby zazneli počas liturgie zo štvrtka na piatok medzi jednou a pol štvrtou v noci, ktorú popri pravoslávnom ordinárovi celebroidali vari tri desiatky nielen vojenských kaplánov. A na ktorej popri vojakoch boli na svahoch hory Grabarka prítomné stovky ďalších pútnikov. Pretože na sviatok Premenenia Pána v termíne juliánskeho kalendára sem neprichádzajú len unifor-

mované zložky, ale niekoľko desiatok tisíc pútnikov docestuje na „Svätú horu“ z civilu.

„Aj na takomto mieste a v spoločenstve vojakov z viacerých krajín sa človek viac zamyslí nad životom. Tiež nad skutkami jednotlivcov či krajín, ktoré odporujú dobru a nie sú v súlade s tým, že 21. storočie by malo byť o mieri, pokoji, spolupráci a šťastí,“ uviedol brigádny generál Ladislav Dovhun. Na vojenskom podujatí tohto typu bol po prvý raz, o to viac ocenil profesionálne zabezpečenie zo strany Armády Poľskej republiky, bezchybnú reprezentáciu skupiny slovenských vojakov a vyjadril presvedčenie, že tradícia stretnutí príslušníkov ozbrojených síl na Grabarke bude pokračovať.

Text a foto: Pavol Vitko

Rotmajster Peter Šimko

51. krídlo Prešov:

Ešte stále žijeme na Slovensku v dobe blahobytu a trocha diskomfortu a stíšenia vníam ako podakovanie za mňa a za mojich blízkych, je to tiež prosba za pokoj pre každého.

Desiatnik Jaroslav Aľušík

22. mechanizovaný prápor Michalovce:

My sme doma zmiešaná katolícko-pravoslávna rodina a keď svokra počula, že idem na Grabarku, až mala slzy v očiach. Tiež ma teší, že po vyslaniach do Kosova či Afganistanu som s vojakmi mohol vycestovať aj na túto púť.

Podplukovník Marian Ščurok

Úrad centrálnej logistiky Ministerstva obrany SR:

Pre mňa je to o pokoji, o porozumení, o spájaní sa ľudí, ako aj o stretnutí sa s kolegami, s ktorými som sa už dlhšie nevidel.

Nadrotmajster Rastislav Ščurok

veliteľstvo 2. mechanizovanej brigády Prešov:

Je to o upokojení duše, očiste vnútra, uvedomení si, čoho treba v živote viac a čoho môže byť aj menej.

Mínomety v útoku

Výrazom medzinárodnej spolupráce v rámci Mnohonárodnej bojovej skupiny (MN BG SVK) na území Slovenska boli aj streľby českej mínometnej batérie, v zostave ktorej pôsobila slovenská mínometná čata. Do streľieb v Centre výcviku Lešť boli zainteresovaní pozorovací prostriedkami aj nemeckí a slovinskí vojaci.

Protagonistami streľieb boli z českej strany príslušníci mínometnej batérie 41. mechanizovaného práporu Žatec Armády Českej republiky a zo slovenskej vojaci mínometnej čaty 22. mechanizovaného práporu Michalovce. Práve táto jednotka je od 4. júla až do konca roku súčasťou Multinational Battlegroup (Mnohonárodnej bojovej skupiny – MN BG SVK) na území Slovenskej republiky a je začlenená do českej mínometnej batérie.

Spoločná batéria

Všetky tri mínometné čaty (dve české a jedna slovenská) plnili individuálne palebné úlohy a bojové školské streľby. Českí vojaci sú vyzbrojení 120 mm mínometom vzor 82, slovenskí 98 mm mínometom vzor 97. Zástupca veliteľa českej mínometnej batérie nadporučík Michael spokojne konšatoval, že oba mínomety majú prakticky rovnaký dosah, preto môžu spoločne plniť palebné úlohy. Český mínomet obsluhujú celkom tri osoby: veliteľ, nabíjač a zameriavač. Túto trojicu dopĺňa ešte vodič nákladného vozidla Tatra 815 8x8 PRAM, ktoré mínomet a osádku prepravuje.

„Naše prvé spoločné streľby so slovenskými kolegami dopadli veľmi dobre. Je to pre nás výborná príležitosť plniť úlohy v medzinárodnom prostredí,“ hovorí nadporučík, ktorý má skúsenosť z pôsobenia v rámci úlohového zoskupenia Armády ČR v Litve.

Streľby boli prvým spoločným praktickým zamestnaním so slovenskými vojakmi. Nadporučík hovorí, že pre obe jednotky, českú batériu i slovenskú čatu, je to prospešná výcviková možnosť. Ešte pred samotnými streľbami si v rámci prípravných zamestnaní vojaci oboch armád spolu zjednotili jednotlivé postupy. Hoci vychádzajú z bývalej spoločnej federálnej armády, predsa len sa dnes už trochu odlišujú. Preto si spočiatku spoločne prešli palebné postavenia, oboznámili sa navzájom s tým, kto vytyčuje palebné postavenia, s palebnou službou, povelmi, udávaním cieľov.

Streľby a zloženie spoločnej mínometnej batérie na obdobie do konca roka si pochvaľuje aj skúsený veliteľ družstva, ktorý do Armády ČR nastúpil ešte v roku 2000 ako vojak základnej služby. Vtedy bol ešte veliteľom tanku. Ako profesionál sa stal výsadkárom – ženistom, neskôr potápačom v záchrannom útvar, veliteľom ženijného prieskumného družstva, až napokon zakotvil pred deviatimi rokmi v žateckom prápore v mínometnej batérii. „Som rád, že sa môžem osobne podieľať na zvýšení obrany východnej hranice NATO. Máme skúsené družstvo, každý je vo funkcii už niekoľko rokov. Teraz získavame cenné skúsenosti zo spolupráce so slovenskými vojakmi,“ konšatoval skúsený čatár.

„Som hrdý na príslušníkov mínometnej čaty a ich pôsobenie v medzinárodnej bojovej skupine. Aj takto OS SR a môj útvár prispievajú k obrane a zvyšovaniu bezpečnosti východného krídla NATO.“

podplukovník Peter Pavlík
veliteľ 22. mechanizovaného práporu
Michalovce

Pre niektorých premiéra

Slovenská čata pod velením poručíka Andreja Turčovského má na rozdiel od českých kolegov vo svojej zostave aj menej skúsených mladých vojakov. Medzi nimi dokonca aj takých, ktorí do jednotky prišli len v marci po základnom a odbornom výcviku v Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania v Martine. Preto velitelia venovali ešte pred odchodom do Centra výcviku Lešť taký dôraz na prípravu a zosúladienie jednotky. Vyvrcholením prípravy bola koncom júna na posádkovom cvičisku Biela Hora kontrola zladenosti. Bola rozdelená na tri fázy, ktoré postupne precvičili organizáciu rekognoskačnej skupiny, topografického pripojenia prvkov bojovej zostavy, taktický presun (TRM) a zaujatie priestoru bojového rozmiestnenia. Veliteľ čaty pripomenul, že práve takáto príprava sa stala predpokladom úspešného plnenia palebných úloh v Centre výcviku Lešť spoločne s českými vojakmi.

Prestávku vo výcviku vzhľadom na plnenie iných úloh v rámci protipandemických opatrení či zabezpečenia východnej hranice bolo vidieť. „Príslušníci mínometnej čaty si preto museli obnoviť a precvičiť svoje praktické návyky a zručnosti. Viaceré spôsobilosti niektorí vojaci precvičovali po prvýkrát a niektorí zažili premiérovu aj samotnú strelbu. Napríklad aj vojak 2. stupňa Ján Kotulák. Napriek tomu obstál veľmi dobre. Výbornú prácu odvieďol aj mierič mínometu desiatnik Tomáš Pavlisko. Len nedávno prešiel v tejto pozícii z 81 mm mínometu na 98 mm. Veľmi rýchlo sa preorientoval na väčší kaliber. Príkladne pracoval aj desiatnik Roman Novák, ktorý bol ešte nedávno mierič. V Lešti už pôsobí ako zástupca veliteľa družstva. Má záujem o získavanie nových vedomostí a tieto strelby boli pre neho prvým kontaktom s mínometom zo strany velenia. Ako bývalý mierič vedel dobre kontrolovať činnosť celej svojej obsluhy,“ konštatoval poručík Turčovský.

Už tradične sa veliteľ čaty mohol spoľahnúť na prácu najskúsenejších; svojho veliaceho poddôstojníka rotmajstra Pavla Hudáka a veliteľov družstiev rotných Martina Čačka a Petra Krajníkovca. Veliaci poddôstojníci prezrádza, čo všetko predchádza výstrelu. Podľa neho ide o celkovú prípravu jednotky, okrem iného rektifikáciu mínometov, preskúšanie obslúh z teoretických vedomostí či vôbec môže byť pripustené k strelbe. Jednotka prichádza z vyčkávacieho postavenia. Strieľa sa polopriamym zamieraním; veliteľ čaty vydá veliteľovi družstva palebný povel a ďalšiu zodpovednosť už preberá veliteľ družstva. Musí si zmerať diaľku na cieľ, smer a velí svojej obsluhu. Veliteľ zadáva úlohy, mierič musí podľa toho zamieriť a obsluha má za úlohu vhadzovanie striel do mínometu. Veliteľ čaty a veliaci poddôstojníci ešte pred strelbami zamierili mínometry do predpokladaného smeru strelby.

Spokojný veliteľ práporu

Zaradenie mínometnej jednotky do medzinárodnej bojovej skupiny na Slovensku víta aj veliteľ 22. mechanizovaného práporu Michalovce podplukovník Peter Pavlík. „Je to veľký prínos nielen pre príslušníkov mínometnej čaty, ale pre celý útvár. Veď najmä v oblasti výcviku a pôsobenia v medzinárodnom prostredí v rámci spoločných cvičení a plnení streleckých úloh získavajú príslušníci našej

mínometnej čaty neoceniteľné skúsenosti. Verím, že ich záručia počas zariadenia útvaru do sil vysokej pripravenosti a držania hotovosti v rámci aliančných síl NRI (NATO Readiness Initiative). Som hrdý na príslušníkov mínometnej čaty a na ich pôsobenie v medzinárodnej bojovej skupine. Aj takto OS SR a môj útvár prispievajú k obrane našej krajiny a zvyšovaniu bezpečnosti východného krídla NATO.“

Spoločná česko-slovenská mínometná batéria bude v ďalších mesiacoch plniť rôzne úlohy v prospech mechanizovaných rôt nielen Armády ČR, ale aj nemeckej, slovenskej, americkej armády a OS SR v rámci Mnohonárodnej bojovej skupiny – MN BG SVK.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, Armáda ČR

Vážim si vojenskú profesionalitu, odhodlanie a oddanosť

Pri príležitosti Dňa Ozbroyených síl sme o rozhovor požiadali prezidentku Slovenskej republiky a hlavnú veliteľku Ozbroyených síl SR Zuzanu Čaputovú.

Ako z pozície prezidentky Slovenskej republiky a hlavnej veliteľky Ozbroyených síl SR vnímate aktuálnu bezpečnostnú situáciu na Slovensku?

V súvislosti s vojnou na Ukrajine sme sa ocitli v najväčšej bezpečnostnej kríze od konca studenej vojny. Nikdy od nášho vstupu do Severoatlantickej aliancie sme neboli bližšie k možnej aktivácii článku 5. Situácia za hranicami nášho štátu pred nás stavia výzvy v podobe nutnosti zvýšiť našu pripravenosť na riešenie možných krízových situácií a zásadne posilniť našu obranyschopnosť.

Vo vzťahu k vojne na Ukrajine ste na veliteľskom zhromaždení náčelníka

Generálneho štábu OS SR v júli povedali, že ozbrojené sily, ale aj vedenie ministerstva obrany sa zachovali presne tak, ako sa zachovať mali. Lenže vo svojom prvom vystúpení na veliteľskom zhromaždení vo februári 2020 ste vyzvali rezort k väčšej otvorenosti smerom k verejnosti. Prečo ste to vtedy považovali za dôležité a ako vnímate rozdiel?

Ukázalo sa, že väčšia otvorenosť a informovanosť verejnosti bola správna. Predovšetkým to ukázala situácia v súvislosti s Ukrajinou, o tom, čo sa na východ od našich hraníc deje. Kto je agresor a kto je napadnutý, čo to znamená viesť obrannú vojnu a prečo je pomoc Ukrajine nielen výrazom na-

šej solidarity, ale aj naším bezpečnostným záujmom. Toto vysvetľovanie bolo a je potrebné pre našu spoločnosť, ktorá ešte stále do značnej miery podlieha tlaku dezinformácií a poloprávd. Som rada, že takejto verejnej úlohy sa zhostilo nielen politické vedenie rezortu obrany, ale aj predstavitelia ozbrojených síl. Naše ozbrojené sily sú jednou z naj dôveryhodnejších inštitúcií v štáte a je dôležité, aby ich velenie v primeranej miere s našimi občanmi komunikovalo.

Ako si napriek tomu vysvetlíť, že veľa našich občanov verí rôznym hoaxom od pandémie Covid-19 až po ruskú propagandu? A ako z toho von?

Dôležitý je dostatok komplexných virohodných informácií, ale aj dôveryhodnosť samotných inštitúcií. V záplave množstva rôznych informácií môže byť pre niektorých ľudí ťažké nájsť adekvátne zdroje, ktoré by poskytovali reálny obraz situácie. Štát by mal v tejto oblasti robiť viac. Preto veľmi vítam iniciatívu rezortu obrany, ktorý sa rozhodol koordinovať boj s hybridnými hrozbami. Je dobré, že ministerstvo obrany začalo v tejto oblasti budovať veľmi cennú expertízu. Vítam aj aktivity niektorých menej viditeľných zložiek, napr. Vojenského spravodajstva, vďaka čomu bola ukončená činnosť niektorých osôb pôsobiacich v prospech cudzích mocností a v rozpore s našimi štátnymi záujmami.

Rezort obrany sa snaží zvýšiť branné povedomie občanov aj prostredníctvom Koncepcie prípravy obyvateľstva na obranu štátu. Kde treba pridať, aby mali občania Slovenska ešte pevnejší vzťah k obrane vlasti?

Vojna na Ukrajine konečne spustila obrannú reakciu na strane štátu. Veľká časť verejnosti nepodľahla konšpiráciám a dezinformáciám, mnohí občania si lepšie uvedomili, čo pre nás znamená členstvo v Severoatlantickej aliancii – pre veľkú časť verejnosti sa bezpečnosť stala uchopiteľnejším pojmom. Aj napriek tomu najväčší boj o našu bezpečnosť a obranyschopnosť stále zvädzame u nás doma. Je to boj o mysle a srdcia našich občanov. Diskusia, ktorá sprevádzala uzavretie obrannej dohody so Spojenými štátmi americkými a ktorá pokračuje aj v sú-

vislosti s vojnou na Ukrajine, často odkrýva rozsah hybridného pôsobenia iného štátu na našom území. V kombinácii s našttrbovaním politického konsenzu v zahraničnopolitickom smerovaní našej krajiny tento boj predstavuje pre nás všetkých jednu z najväčších dlhodobých výziev.

A ako by ste oslovili tých, ktorí spochybňujú naše európske a transatlantické povedomie?

V skutočnosti to je jednoduché. Je to o životných hodnotách, ktoré sú nám blízke a drahé, ktoré sú pre náš spôsob života esenciálne a ktorými sa chceme v živote riadiť. Potom sa stačí pozrieť, ktoré štáty vyznávajú a bránia rovnaké hodnoty. Sú to štáty Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. Hlavne v dnešnej dobe bezpečnostných výziev si musíme uvedomiť, čo pre nás znamená garancia bezpečnosti a obranyschopnosti poskytovaná Severoatlantickou alianciou a Európskou úniou. Je v našom záujme patriť do spoločenstva týchto štátov.

Na tohtoročnom veliteľskom zhromaždení ste spomenuli aj dlhodobé zanedbávanie modernizácie ozbrojených síl, ich personálnu poddimenzovanosť, nedostatočnú techniku, materiálne zabezpečenie či infraštruktúru. Myslíte si, že zámer investovať do obrany dve a viac percent HDP politikom vydrží aj po nástupe hospodárskych ťažkostí, ktoré nás pravdepodobne neminú?

Osobne si myslím, že je povinnosťou nás, politikov, plniť si svoje záväzky voči našim partnerom v Severoatlantickej aliancii. Doznievajúca pandémia spolu s vojenskou inváziou Ruska na Ukrajinu prináša vážne dôsledky pre globálnu i našu ekonomiku. V kontexte zhoršujúcej sa sociálnej a ekonomickej situácie sa môže stať obhajoba výdavkov na obranu zložitejšou. Avšak o to dôležitejšie bude v tejto verejnej komunikácii nepoľaviť, zdôvodňovať a vysvetľovať kroky, ktoré ministerstvo obrany alebo ozbrojené sily robia. Naši spoluobčania nesmú mať pochybnosti o tom, že investovanie do obrany je pre Slovensko nutnosťou, že rozhodnutia sú vykonávané transparentne a správne.

Ako prvá v našom prezidentskom úrade ste začali s rozlúčkovými stretnutiami s generálmi odchádzajúcimi do výslužby, prijímate aj laureátov ankety Vojenský čin roka. Čo vás k tomu motivuje?

Ako hlavná veliteľka ozbrojených síl považujem za prirodzené oceniť prácu našich profesionálnych vojakov a vojačiek. Mnohí z nich sú aktívni a nápomocní aj mimo svojej služby štátu. Robia to individuálne, vo svojom voľnom čase, ale aj na báze dobro-

voľného organizovania vo svojich vojenských jednotkách. Nájdeme ich v každom útvare vrátane Čestnej stráže prezidenta Slovenskej republiky. O ich záslužných činoch sa dozvedáme práve vďaka ankete Vojenský čin roka a vždy ma veľmi poteší, že sa s jej laureátmi môžem aj osobne stretnúť. Uvedomujem si, že práca profesionálnych vojakov a vojačiek a ďalších zamestnancov ozbrojených síl je o zodpovednosti, veľkej obetavosti a to často aj na úkor svojich najbližších. Rozlúčka s generálmi ozbrojených síl je nová tradícia. Je to symbol vďaky za ich dlhoročnú službu a profesionalitu.

V dnešnej dobe bezpečnostných výziev si musíme uvedomiť, čo pre nás znamená garancia bezpečnosti a obranyschopnosti, poskytovaná Severoatlantickou alianciou a Európskou úniou.

Navštívili ste viacero útvarov. Čo pri osobných stretnutiach s vojakmi oceňujete a čo vám chýba?

U vojakov oceňujem hlavne ich profesionalitu, zanieťovanie, hrdosť na to, že sú príslušníkmi ozbrojených síl a že často plnia svoje úlohy nad rámec svojich povinností a na úkor svojho voľného času. Aj preto si myslím, že my, politici, máme voči vojakom a vojačkám stále dlh vo vytváraní vhodného pracovného prostredia a starostlivosti o nich a ich rodiny.

A hodnotenie vašej čestnej stráže?

Činnosti, ktoré vykonávajú príslušníci Čestnej stráže prezidenta SR, sú vždy zabezpečené na najvyššej profesionálnej úrovni, či už je to spojené s čestným strážením sídla prezidenta, vykonávaním plných vojenských počt najmä pri oficiálnych návštevách predstaviteľov iných štátov a pri prijímaní vedúcich diplomatických misií. Veľmi pozitívne hodnotím aj ich zapájanie sa do viacerých dobročinných aktivít organizovaných Ligou proti rakovine, spolupracujú s klinikou detskej hematológie a onkológie na bratislavských Kramároch, podieľajú sa na dobrovoľ-

ných finančných zbierkach, zbierkach obnoseného šatstva, potravín a drogérie a na dobrovoľnom darovaní krvi či pomoci ľuďom s mentálnym znevýhodnením.

Ako vnímate reakcie na službu príslušníkov OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu?

Ozbrojené sily nám roky dokazujú, že sú jednou z najspoľahlivejších inštitúcií. Slovensko vie expedovať sily do operácií aj misii mimo svojho územia. To, ako kvalitne naše ozbrojené sily zvládajú plnenie svojich úloh mimo nášho územia, je len ďalším dôkazom o ich profesionalite, za ktorú majú právom vysoký kredit doma i v zahraničí.

Aký je podľa vás ideálny, respektíve typický vojak?

Nepozerám sa a nehľadám ideálneho alebo typického vojaka. Každého vojaka vnímam ako odborníka a veľkého profesionála v službe vlasti.

Čo od rezortu obrany a ozbrojených síl očakávate?

Odstrihnutie sa od presluhujúcej sovietskej techniky vnímam nie ako možnosť, ale ako nevyhnutnosť. Dôležité je, aby modernizačné programy a projekty ozbrojených síl nemeškali a technika a výstroj boli v potrebnej kvalite a množstve. V operačnej oblasti očakávam, že ozbrojené sily budú, tak ako doteraz, kvalitne plniť svoje úlohy mimo územia Slovenskej republiky a zároveň, že pomôžu doma, keď to budeme znova potrebovať. Ale tiež očakávam, že im my, politici, necháme dostatok priestoru na zvyšovanie úrovne operačnej pripravenosti takej potrebnej na zaručenie našej obranyschopnosti a plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými sme viazaní. Už akosi samozrejme berieme skutočnosť, že profesionálni vojaci sú tu vždy, keď ich potrebujeme. Tak, ako sa to ukázalo pri povodniach, požiaroch, v boji proti šíreniu ochorenia Covid-19, či pri zvládnutí utečeneckej krízy na našej východnej hranici spôsobenej ruskou agresiou voči Ukrajine. Vojaci pritom vždy preukázali vysokú profesionalitu, odhodlanie a oddanosť v službe Slovenskej republike.

Blíži sa Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Všetkým profesionálnym vojakom, vojačkám a zamestnancom ozbrojených síl chcem aj touto cestou poďakovať za ich trvalé vynakladané úsilie a zaželať im veľa zdravia, šťastia, úspechov v pracovnom, ako aj v osobnom živote.

Pavol Vitko

Foto: Branislav Šimončík

TÉMA

Benefity vojenskej profesie

Vláda SR 24. augusta schválila novelu zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorej cieľom je zvyšovanie kvality vojenského personálu, jeho stabilizácia, ako aj vytváranie podmienok na zvyšovanie starostlivosti o profesionálneho vojaka a jeho rodinu, či zmodernizovanie regrutačného systému ozbrojených síl. Novinkou je tiež zriadenie inštitútu vojenského ombudsmana, ktorý má prispieť k lepšej ochrane individuálnych práv vojenských profesionálov.

„Som rád, že vláda odsúhlasila navrhované zmeny, ktoré sú realizáciou záväzkov vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády SR. Členovia vládneho kabinetu potvrdili, že im záleží nielen na posilnení spoločenskej prestíže vojenského povolania, ale najmä na tom, aby boli ozbrojené sily aj v neľahkých časoch najpevnejším a naj dôveryhodnejším bodom štátneho aparátu,“ uviedol minister obrany Jaroslav Naď.

Podľa ministra napríklad profesionálny vojak v súčasnosti nemá pri uplatňovaní svojich práv dostatok možností na to, aby sa domohol spravodlivosti a jeho snaha o nápravu sa zvyčajne končí súdnym sporom. „Na vojenského ombudsmana sa po novom bude môcť obrátiť každý profesionálny vojak, ktorý sa aj po využití všetkých svojich zákonných možností bude naďalej domnievať, že boli porušené jeho základné práva a slobody,“ priblížil.

Minister Naď pripomenul, že systém štátnej služby doteraz neponúkal pre neúspešných študentov vojenskej vysokej školy možnosť reštartu v inom hodnostnom zbore.

Vďaka zmene zákona však budú môcť byť vymenovaní do dočasnej štátnej služby a slúžiť v hodnosti vojak. Sprísniť sa má i posudzovanie spoľahlivosti občana na výkon štátnej služby s cieľom efektívnejšie bojovať proti šíreniu propagandy a dezinformácií. Podľa J. Naďa je nutné, aby boli javy, ako je podpora extrémistických zoskupení, nezlučiteľné so štátnou službou profesionálnych vojakov.

Novelizácia zákona tiež zahŕňa zefektívnenie prijímacieho konania, nové možnosti udelenia odmien v rámci úpravy podmienok štátnej služby, ako aj skrátenie minimálnych dôb štátnej služby vo vybraných vojenských hodnostiach – teda rýchlejšie povyšovanie či zníženie veku pri povyšovaní.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko v júli na veliteľskom zhromaždení konštatoval, že kľúčové je udržať záujem o vojenské povolanie, najmä so zreteľom na ekonomickú situáciu vojakov a ich rodinných príslušníkov, ako aj konkurencieschopnosť na trhu práce. Rozhodli sme sa preto zistiť, čo robí vojenskú profesiu atraktívnou a žiadanou.

Jednou z možností, ako podporiť dosiahnutie žiadúceho stavu pri zvyšovaní atraktivity a stabilizácii vojenského personálu, je vytváranie priaznivých pracovných podmienok pre profesionálnych vojakov aj prostredníctvom poskytovania zamestnaneckých výhod, čiže benefitov,“ uvádza generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov MO SR Martin Jakál. Preto jeho sekcia začiatkom tohto roka vypracovala analytický materiál Optimalizácia zamestnaneckých výhod profesionálnych vojakov, o ktorom generálny riaditeľ M. Jakál o. i. hovorí: „Bola to zároveň naša reakcia na Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 – 2024, podľa ktorého vláda SR bude kladť dôraz na stabilizáciu vojenského a civilného personálu rezortu ministerstva obrany, a to aj prostredníctvom zvýšenia kvality vzdelávania a zavedie nefinančné benefity vrátane systému programov sociálnej starostlivosti o profesionálneho vojaka a jeho rodinu.“ Podľa M. Jakála je systém benefitov široký a skutočne motivujúci. „Tak trochu vidím problém v tom, že niektorí si naň už zvykli a berú ho ako samozrejmú, pričom samozrejmou nie je. Isté však je, že ho v žiadnom prípade nemienime redukovať, ale naopak, posilňovať a rozširovať.“

Treba vedieť

Hodnostný plat a jeho postupné zvyšovanie za čas trvania štátnej služby, platové kompenzácie za jej sťažené vykonávanie, príplatok za ohrozenie zdravia či života, nárok na náhradu služobného platu v plnej výške v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania, príplatky výkonným letcom, výsadkárom, zdravotníkom či vojenským policajtom, alebo napríklad zahraničný príspevok. Aj to všetko patrí do platových náležitostí. Letné tábory pre deti, bezplatné ubytovanie či strava pre kadetov akadémie ozbrojených síl, domáce a zahraničné rekreácie vojenských rodín, kúpeľná starostlivosť pre vojakov a vojenských dôchodcov či zabezpečenie pohrebu patria k nefinančným benefitom, ktoré vyplývajú z príslušnosti k ozbrojeným silám. Dalo by sa povedať, že vojakov a ich rodiny sprevádzajú rôzne typy benefitov v každom veku. Lenže to, čo bolo donedávna v porovnaní s civilným sektorom v tejto oblasti výraznou prednosťou, aktuálne nie málo súkromných firiem dobieha alebo predbieha. Čo treba v tejto oblasti dobehnúť, je aj osвета. Pretože o tom, čo je k dispozícii, nie všetci príslušníci ozbrojených síl vedia.

„Napovedá tomu výskum realizovaný v októbri 2021 na reprezentatívnej vzorke 550 profesionálnych vojakov, zameraný na zistenie preferencií v oblasti zamestnaneckých benefitov v kontexte personálnej stability ozbrojených síl,“ uviedol Karol Čukan, vedúci oddelenia sociálnych analýz zo sekcie ľudských zdrojov: „Najväčšie medzery v poznaní benefitov

mali respondenti v oblastiach jednorazovej nenávratnej peňažnej výpomoci (33,0 %), zahraničných výmenných rekreácií (25,3 %), poradne zdravia (24,0 %), prípravy na trh práce (20,0 %) či možnosti príležitostne sa ubytovať za zľavnené ceny vo vojenských ubytovniach aj v rámci súkromných ciest (18,1 %),“ konkretizuje Júlia Milanová z uvedeného oddelenia. Avizuje, že už teraz pripravujú v tlačenej aj elektronickej verzii vysvetľujúci materiál ku všetkým existujúcim benefitom. A kto teda môže získať jednorazovú nenávratnú finančnú výpomoc? J. Milanová konkretizuje: „V špecifických prípadoch môže minister obrany profesionálnemu vojakovi na jeho žiadosť priznať jednorazovú nenávratnú peňažnú výpomoc až do výšky 3 320 eur na prekonanie prechodnej, ním nezavinenej ťaživej sociálnej situácie.“

No a spomenuté zahraničné výmenné rekreácie? V rámci spolupráce s českou Volarejou (Vojenská lázeňská a rekreační zařízení) sú k dispozícii spravidla tri zariadenia, u susedov v Maďarsku dve. Poukazov nie je veľa, tento rok ich komisia po výbere pridělila 110, ale riaditeľ Vojenského ústavu sociálneho zabezpečenia (VÚSZ) plukovník Gustáv Tarcsi avizuje ďalšiu iniciatívu: „Chceli by sme participovať aj na činnosti Le Comité de Liaison International des organismes Militaires Sociaux, organizácie, ktorá združuje vojenské sociálne organizácie z tucta členských krajín vrátane napríklad Francúzska, Nemecka, Grécka, Talianska, Poľska či Španielska. Spolupracujú napríklad aj v rámci výmenných rodinných dovolení.“

A keď sme pri benefitoch typu rodinná rekreácia, dodajme, že v hoteloch Granit akciovej spoločnosti Horezza, ktorej jediným

Vojenský ombudsman ako bonus

V súlade s programovým vyhlásením vlády a po dvoch rokoch intenzívneho úsilia prebiehali koncom leta záverečné úpravy návrhu novely zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorým sa tiež navrhuje zaviesť v rezorte pozíciu vojenského ombudsmana.

Minister obrany Jaroslav Naď prišiel s touto víziou ešte pred voľbami z roku 2020, no určite ju nevníma len ako svoj osobný cieľ. Podľa sociologického prieskumu, ktorý sa v rezorte obrany uskutočnil v júni a júli 2020, až tretina respondentov spomedzi aktívne slúžiacich profesionálnych vojakov, vojakov v zálohe a vojakov vo výslužbe uviedla, že mala osobnú skúsenosť s diskrimináciou počas výkonu štátnej služby. Tretina respondentov konštatovala, že počas výkonu štátnej služby profesionálneho boli porušené ich ľudské práva. Do istej miery možno výsledky tohto prieskumu považovať za vyjadrenie subjektívneho názoru

dopytovaných respondentov, keďže väčšina z nich sa podľa uvedeného prieskumu neobrátila so žiadosťou o pomoc na žiadnu kompetentnú inštitúciu. Ako hovorí Ján Sombati, generálny štátny radca pôsobiaci v sekcii legislatívy a práva ministerstva obrany, aj výsledky predmetného sociologického prieskumu potvrdzujú správnosť predpokladov, podľa ktorých zavedenie právneho inštitútu vojenského ombudsmana do aplikačnej praxe v rámci rezortu ministerstva obrany a Ozbrojených síl Slovenskej republiky môže prispieť nielen k zvýšeniu úrovne právnej ochrany poskytovanej profesionálnym vojakom, ale aj celkovej dôvery profesionálnych vojakov k orgánom velenia a riadenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Vojenského ombudsmana teda možno vnímať ako ďalší benefit pre profesionálnych vojakov.

Prvé bolo Švédsko

Hoci sa ombudsmanské inštitúcie stali integrálnou súčasťou demokratických a právnych štátov iba relatívne nedávno,

akcionárom je ministerstvo obrany, by sa malo do konca tohto roka rekreovať 4 113 osôb. Rodinné rekreácie poskytuje rezort obrany profesionálnym vojakom, občianskym zamestnancom, výsluhovým dôchodcom, vojnovým veteránom, veteránom protikomunistického odboja – a to aj s manželkami či nezaopatrenými deťmi. Hradia si tretinu nákladov, zvyšok je na pleciach Vojenského ústavu sociálneho zabezpečenia. Horezza má štyri hotelové prevádzky na úrovni troch hviezdíček. V Piešťanoch, Novej Polianke, Tatranských Zruboch a Smrekovici.

Ako sme si ublížili

V letných detských táboroch organizovaných Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia sa rekreovalo približne 440 detí. Viaceré sa uskutočnili v spolupráci s inými rezortnými organizáciami. V réžii Ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR sa k dvadsiatemu ročníku blíži detský letný tábor na Smrekovici. Kedysi býval jeden turnus, teraz sú už tri vždy po 40 detí. V spolupráci s Vojenským ústavom sociálneho zabezpečenia sa tento sa rok prvý raz po dlhšej pauze otvoril detský tábor aj v Tatranských Zruboch. Bohužiaľ, chatový tábor desaťročia využívaný deťmi vojakov a zamestnancov rezortu obrany bol aj s pozemkami odpredaný súkromnej osobe v roku 2015, ďalšie pozemky okolo hotela v rokoch 2016 a 2019. Žiaľ, detský letný chatový tábor v areáli vojenskej zotavovne Zemplínska Šírava je tiež už len spomienkou. Hotel síce ak-

vo Švédskom kráľovstve už v 18. a 19. storočí začali pôsobiť verejní funkcionári, ktorých úlohou bolo dohliadať na dodržiavanie zákona kráľovskými súdmi a úradníkmi pri výkone ich právomocí, čím mali súčasne chrániť poddaných švédkeho kráľa pred zneužívaním verejnej moci.

Ako dodáva Ján Sombati, prvenstvo v zriaďovaní moderných ombudsmanských inštitúcií pôsobiace v prostredí ozbrojených síl opäť patrí Švédsku. V roku 1915 tamjší parlament vymenoval prvého vojenského ombudsmana (militieombudsman), ktorý existoval ako samostatný, parlamentu zodpovedný verejný funkcionár až do roku 1968. Vtedy bol síce kvôli pomerne nízkej pracovnej vyťaženosťi v záujme šetrenia verejných financií zlúčený s úradom ombudsmana spravodlivosti, ktorý však jeho agendu vybavuje dodnes. A čo bolo od začiatku poslaním švédkeho vojenského ombudsmana? Bola ním predovšetkým „ochrana vojakov i bežných švédskych občanov pred zneužívaním moci zo strany ozbrojených síl a civilných správnych orgánov pôsobiace na úseku obrany štátu, ako aj výkon

	Zamestnanecké benefity poskytované vojakom OS SR	Charakter
Výhody sociálnej povahy	Sociálny fond profesionálneho vojaka	peňažný
	Jednorazová nenávratná peňažná výpomoc	peňažný
	Náhrada cestovných výdavkov na návštevu rodiny	peňažný
	Organizovanie detských táborov počas prázdnin	nepenažný
	Duchovná starostlivosť	nepenažný
	Ubytovanie vo vojenských ubytovniach	nepenažný
	Zabezpečenie pohrebu	peňažný
Výhody skvalitňujúce využívanie voľného času	Príprava profesionálneho vojaka na trh práce	nepenažný
	Využívanie posilňovne, vojenského klubu	nepenažný
	Rodinná rekreácia	nepenažný
	Letná detská rekreácia	nepenažný
	Zahraničná výmenná rekreácia	nepenažný
	Príspevok na rekreáciu	peňažný
	Výmenné zahraničné rekreačné pobyty	nepenažný
	Krátkodobé (príležitostné) ubytovanie v ubytovniach MO SR pri súkromných cestách	nepenažný
	Zvýhodnené vstupné	nepenažný
	Posádkové plesy	nepenažný
Výhody zdravotnej povahy	Zvýšená základná výmera dovolenky	nepenažný
	Oslava MDD, Mikuláš pre deti zamestnancov	nepenažný
	Nárok na služobný plat počas prvých 30 dní dočasnej práceneschopnosti v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania	peňažný
	Nárok na náhradu služobného platu vo výške 100 % čistého denného služobného platu od 31. dňa dočasnej práceneschopnosti v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania	peňažný
	Nárok na služobný plat počas prvých 10 dní dočasnej neschopnosti na výkon štátnej služby z iných dôvodov	peňažný
	Zodpovednosť pri úmrtí profesionálneho vojaka následkom služobného úrazu alebo choroby z povolania	peňažný
	Úmrtné	peňažný
	Úrazové zabezpečenie: Náhrada za stratu na služobnom plate a na výsluhovom dôchodku	peňažný
	Úrazové zabezpečenie: Náhrada za bolesť	peňažný
	Úrazové zabezpečenie: Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	peňažný
	Náhrada účelne vynaložených nákladov spojených s liečením po úraze	peňažný

všeobecného dohľadu nad dodržiavaním zákonov a vnútorných predpisov v rámci ozbrojených síl a vynakladaním verejných prostriedkov na obranu štátu.”

Vojenský ombudsmani dnes pôsobia v rôznych formách s rôznym rozsahom právomocí vo väčšine armád členských krajín Severoatlantickej aliancie či Európskej únie. Po Švédsku tradíciu zriaďovania týchto inštitúcií v Európe oživilo Nórsko, kde bola zriadená v roku 1952, nasledovalo Rakúsko v roku 1955 a Nemecko v roku 1959. Často to trvalo dlhšie a vyžiadalo si to nemalé úsilie, kým sa ombudsmanské inštitúcie tohto druhu plne etablovali v prostredí ozbrojených síl a kým si získali rešpekt orgánov riadenia a velenia ozbrojených síl, ako aj dôveru profesionálnych vojakov. Dnes už však možno tvrdiť, že ide o plne akceptované inštitúcie ochrany práva, ktoré profesionálnym vojakom poskytujú doplnkovú ochranu ich základných práv a slobôd.

Tento model bude, samozrejme, aktuálny aj u nás. Predtým, ako sa obráti na vojenského ombudsmana, bude musieť profesionálny vojak najskôr využiť existujúce pro-

Výhody zdravotnej povahy	Úrazové zabezpečenie: Jednorazové mimoriadne odškodnenie	peňažný
	Preventívna rehabilitácia	nepeňažný
	Kúpeľná starostlivosť	nepeňažný
	Povinné a odporúčané očkovanie	nepeňažný
	Greenline	nepeňažný
	Poradňa zdravia (VÚHE)	nepeňažný
	Zdravotná starostlivosť	nepeňažný
	Psychologická starostlivosť o profesionálnych vojakov	nepeňažný
	Vojenský útvarový všeobecný lekár	nepeňažný
	Proviantné náležitosti	nepeňažný
Výhody posilujúce vzťah k práci	Prepravné náležitosti	peňažný
	Športové dni	nepeňažný
	Vzdelávanie profesionálnych vojakov	nepeňažný
	Možnosť parkovania v areáli podľa podmienok útvaru/zariadenia	nepeňažný
	Služobný telefón, notebook, tablet	nepeňažný
Rozličné zamestnanecké výhody	Nárok na telefonický hovor	nepeňažný
	Starostlivosť o rodiny profesionálnych vojakov vyslaných na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky	nepeňažný
	Ubytovanie v ubytovniach rezortu pri súkromných cestách	nepeňažný
	Príspevok na udržiavanie odevov	peňažný
	Výstrojové náležitosti - preplatenie výstrojových bodov v hodnote jedného platu odchádzajúcim profesionálnym vojakom	peňažný

striedky ochrany jeho základných práv a slobôd, ako sú riadne opravné prostriedky proti rozhodnutiam vydaným v správnom konaní alebo služobný postup u svojho nadriadeného veliteľa či podanie sťažnosti príslušnému služobnému úradu. Povinnosť „využiť dostupné prostriedky ochrany základných práv a slobôd sa zavádza v záujme predídienia vzniku kompetenčných konfliktov vojenského ombudsmana s inými orgánmi verejnej moci a orgánmi ochrany práva,“ konštatuje Ján Sombati, ktorý dodáva, že vojenský ombudsman bude môcť v záujme ochrany základných práv a slobôd profesionálnych vojakov prijať niektoré z opatrení, ktoré bude môcť v prípade potreby aj vzájomne kombinovať. Postúpi vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi, podá niektorý z mimoriadnych opravných prostriedkov poskytovaných zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní alebo podá ministrovi obrany Slovenskej republiky návrh na prijatie iných primeraných opatrení na odstránenie zisteného protiprávneho stavu alebo iných nedostatkov. „A to najmä v prípadoch vecne nesprávnych rozhodnutí, ktorých

tuálne vedenie ministerstva chce prinavrátiť k pôvodnému účelu v prospech rekreácie vojakov a zamestnancov, no po rozpredaji pláže a pozemkov v rokoch 2015 a 2016 krásny areál ostal ohlodaný až takmer na betón hlavnej budovy. Na rekreačné účely vojakov a ich detí bol určený už dávnejšie odpredaný areál v Tatranských Matliaroch. Ešte šťastie, že vo Vysokých Tatrách znovu otvorili Novú Polianku, ktorej z rezortného hľadiska už zvonil umieračik. No aj tu si v roku 2016 z budov a pozemkov odhryzli súkromníci, čo rezortu už nikto nevráti.

„Týmto a ďalšími podobnými odpredajmi sme si v rezorte obrany v sociálnej oblasti dosť ublížili,“ vyjadruje mienku aj iných vojakov generálny duchovný Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zbroch SR plukovník Viktor Sabo. Dodáva: „O to viac som rád, že naši vojenski duchovní sa podujali pokračovať v tradícii detských táborov v Tatranských Zruboch. Chlapci a dievčatá už síce nezažijú tú skvelú atmosféru autonómneho chatového tábora, ale v polovici augusta sú ubytovaní priamo v hotelových izbách.“ A okrem ďalších aktivít Ústredia ešte niečo. Na prelome septembra a októbra je Ústredie jedným z dvoch organizátorov už 9. ročníka tábora Otcovia a synovia.

Na začiatku a po skončení

Aktivačný príspevok poskytuje rezort obrany až do výšky 9 960 eur profesionálnemu vojakovi, ktorý získal požadované vzdelanie štúdiom na inej ako vojenskej škole či policajnej škole pri prvom prijatí do dočasnej štátnej služby. „Príspevok v tejto výške však nezíska každý, len vysoko špecializované odbornosti, ktoré sú v tom-ktorom období v ozbrojených silách výrazne nedostatkové. Aktuálne sa to týka lekárov, meteorológov, riadiacich letovej prevádzky a pilotov,“ konštatuje podplukovník Ján Šlosár, náčelník odboru doplnovania Personálneho úradu Ozbrojených síl SR.

nekonšepčnosť, neefektívnosť, nehospodárnosť, nehumánosť či nespravodlivosť, bude mať za následok porušenie základných práv a slobôd profesionálnych vojakov.“ Treba tiež povedať, že na rozdiel od niektorých iných krajín na Slovensku nebude možné, aby minister obrany rozhodnutím prerušil alebo zastavil prebiehajúce prešetrovanie podozrení z porušenia základných práv a slobôd profesionálnych vojakov vedené vojenským ombudsmanom. Tým sa má zabezpečiť potrebná objektívnosť a nezávislosť výkonu jeho funkcie.

Od januára

Začiatkom roka 2023 by teda v rezorte ministerstva obrany v prípade schválenia novely zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov mala začať svoju činnosť inštitúcia, ktorá síce nebude „zázračným všeličkom“ na problémy doliehajúce na Ozbrojené sily Slovenskej republiky a jednotlivých profesionálnych vojakov po dlhé roky, no ktorá napriek tomu môže prispieť k ich odstráneniu syste-

„Medzi veľké benefity vojakov v porovnaní s civilnými firmami patrí systém výsluhového zabezpečenia, ktorý zohľadňuje špecifiká vojenského povolania,“ konštatuje generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov Martin Jakál. Komplexne upravuje zabezpečenie profesionálnych vojakov dávkami sociálneho zabezpečenia, a to počínajúc nemocenskými dávkami pre prípad choroby, tehotenstva, cez výsluhové dávky, upravujúce sociálne zabezpečenie vojaka po skončení jeho služobného pomeru (napr. výsluhový dôchodok), až po pozostalostné dávky, cieľom ktorých je zabezpečiť rodinu vojaka v prípade jeho úmrtia. „Atraktívna je najmä možnosť získania výsluhového dôchodku po 25 odslúžených rokoch. Po desiatich odslúžených rokoch je nárok na výsluhový príspevok v trvaní jedného až troch rokov, podľa odslúženého času,“ ozrejmjuje M. Jakál. Zdôrazňuje, že s aktuálnym systémom výsluhových dôchodkov sa hýbať nebude.

Rehabilitácie či kúpele

„V zariadení Horezza a v areáli Centra výcviku Lešť požiadať o preventívne rehabilitácie 6 129 profesionálnych vojakov,“ konkretizovala sumár ďalšieho z vojenských benefitov nadpo-

matickým poukazovaním na zistený nezákonný či vecne nesprávny postup zodpovedných orgánov a navrhovaním vhodných nápravných opatrení. Je to teda princíp transparentnosti a publicity, ktorý bude pre činnosť vojenského ombudsmana veľmi dôležitý. Práve vďaka jeho dôslednému uplatňovaniu sa minister obrany bude môcť dozvedieť o problémoch, o ktorých by sa inak nemusel dozvedieť a na riešenie ktorých tak bude mať priamy dosah. Zverejňovanie správ o činnosti vojenského ombudsmana prispeje k posilneniu všeobecného povedomia v radoch profesionálnych vojakov, ako aj vojenského a civilného personálu orgánov velenia a riadenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky, o najčastejšie sa vyskytujúcich pochybeniach a nesprávnom úradnom postupe. To v konečnom dôsledku umožní vyvodiť patričné ponaučenie a vytvoriť podmienky na osvojenie princípov dobrej verejnej správy a správneho úradného postupu rezortných orgánov a inštitúcií, ktoré zabezpečujú starostlivosť o profesionálnych vojakov a rozhodujú o ich právach a povinnostiach.

ručička Michaela Šimonová z Vojenského ústavu sociálneho zabezpečenia. Tie trojtýždňové, teda PR1, sú aj s lekárskeho návrhom kúpeľnej starostlivosti. Dvojtýždňové PR2 sú bez lekárskeho odporúčania. V oboch prípadoch pritom ide o profesionálnych vojakov už v stálej štátnej službe, čiže po 17 odslúžených rokoch. Niektoré kategórie, ako napríklad výsadkári či vojenská policajti, aj skôr. Počas preventívnej rehabilitácie poberajú vojaci služobný plat v plnej výške. Dva týždne na rehabilitáciu sa pridávajú k dovolenke, ktorá trvá 6 týždňov pre profesionálnych vojakov v dočasnej a sedem v stálej štátnej službe.

„Kúpeľná starostlivosť je v tomto roku plánovaná približne pre 950 vojenských dôchodcov,“ avizuje npor. Šimonová. Pravdaže, rezort obrany spolupracuje s vojenskými dôchodcami, s ich organizáciami, ako aj s ďalšími občianskymi združeniami, ktoré majú svojou činnosťou k rezortu blízko, na oveľa širšej základni. Začínajúc poskytnutím priestorov na klubovú činnosť až po možnosť uchádzať sa o príspevok na ich projekty z dotačného systému rezortu obrany. „Spolupráca s týmito občianskymi združeniami na zmluvnom základe by sa mala v budúcnosti odvíjať podľa nových zmlúv, ktoré budú podpísané koncom leta, pričom uvedených organizácií by mali byť približne tri desiatky,“ konštatovala Marianna Zajacová, vedúca oddelenia marketingu kancelárie ministra obrany.

Výsluhové, cestovné, stabilizačné

Rezort obrany je už ďaleko od toho, aby profesionálnemu vojakovi pri prevelení poskytol služobný byt, do ktorého by sa mohol nasťahovať či už sám, alebo so svojou rodinou. Stovky armádnych bytov sa odpredali a systém základní aj s bytovými mestečkami či domami pre vyššie postavených dôstojníkov, aké sa desaťročia budovali v rámci veľkých armád, sa u nás ne realizuje. Jedným z benefitov, ktoré majú kompenzovať uvedený stav, spočíva v tom, že profesionálni vojaci v dočasnej, stálej alebo krátkodobej službe majú nárok na náhradu cestovných nákladov, ktorá sa poskytuje do výšky 100 eur jedenkrát za týždeň na cestu k rodine a späť. Ak si vojaci so svojou rodinou nájdu v mieste výkonu štátnej služby ubytovanie, majú nárok na poskytnutie bezplatnej prepravy bytovejho zariadenia a príslužníkov domácnosti. Ak dochádzajú a využijú zázemie vojenskej ubytovne, je to za zvýhodnené ceny od 7 do 15 eur za noc. A ešte je tu stabilizačný príspevok. Služí ako kompenzácia pre vojakov, ktorí vykonávajú službu podľa potrieb ozbrojených síl. Je v mesačnej výške 391 eur pre Bratislavu a 325,50 eur pre ostatné mestá.

Služobné voľno s náhradou mzdy môže byť poskytnuté za rok v rozsahu 15 dní, pre profesionálneho vojaka, ktorý má v starostlivosti dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, je to 21 dní. Dôležitá je aj oblasť vzdelávania: Napríklad, keď

Benefity online

„S cieľom vytvoriť solidárny systém pomoci komunite vojakov a zamestnancov rezortu obrany, ktorý im bude významným spôsobom pomáhať v zložitých sociálnych situáciách nad rámec zabezpečenia či oficiálnych možností štátu, OS SR a ďalších štátnych či verejných organizácií, vznikla naša Vojenská podporná nadácia (VPN) už pred vyše desaťročím,“ uvádza jej spoluzakladateľ a správca Milan Gajdoš, podplukovník v zálohe. Je jedinou nadáciou na Slovensku s týmto poslaním a jej cieľom je aj skvalitnenie života vojenskej komunity a rozvoj vojenských tradícií. Za rezort obrany s ňou podpísal oficiálnu dohodu o spolupráci náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko už v roku 2019, všetky dohody rezortu o spolupráci s občianskymi združeniami či nadáciou sa pritom aktuálne prehodnocujú a majú byť opätovne podpísované začiatkom jesene.

Za posledné desaťročie nadácia pomohla prostredníctvom svojho finančného mechanizmu mnohým vojakom, ktorí sa

je vojak vyslaný na vysokoškolské štúdium v externej forme, má nárok na študijné voľno. V trvaní najviac 12 mesiacov môže byť tiež vyslaný na stáž. Rezort zabezpečuje desiatky odborných či jazykových kurzov doma i v zahraničí.

V rámci špecifickej zdravotnej starostlivosti má profesionálny vojak nárok na preventívnu prehliadku na náklady služobného úradu. V Ústrednej vojenskej nemocnici – FN Ružomberok a v Univerzitnej nemocnici sv. Michala v Bratislave a v Košiciach môžu vojaci využiť prednostné termíny na vyšetrenie. Vojenský ústav hygieny a epidemiológie poskytuje profesionálnym vojakom bezplatné poradenské služby zamerané na prevenciu rizikových faktorov srdcovo-cievnych a iných neinfekčných chorôb v rámci svojej Poradne zdravia. Psychologická služba Ozbrojených síl SR zabezpečuje okrem osobného aj e-mailové psychologické poradenstvo. Samozrejme, všetkým je k dispozícii aj duchovná služba či rezortné knižnice. Okrem bezplatného využívania posádkových športovísk majú všetci profesionálni vojaci možnosť získať za zvýhodnených podmienok Multisport kartu.

Novela zákona

„Pripravovaná novela zákona prinesie mnohé zmeny, ktoré by mali prispieť k plánovanému zvyšovaniu počtov Ozbrojených síl SR prostredníctvom regrutácie, aj prostredníctvom udržiavania si kvalitných a dobre pripravených profesionálnych vojakov,“ pokračuje plukovník Tomáš Szalai, riaditeľ odboru rozvoja ľudských zdrojov SELUZ. Uvádza, že zlepšiť by sa mala starostlivosť o profesionálnych vojakov a ich rodiny, ako aj podmienky, za ktorých vojaci svoju prácu vykonávajú. Zdôrazňuje, že celému procesu zmien v zákone predchádzala široká diskusia vo vojenskej verejnosti. Na ilustráciu uvádza: „Veľmi významným krokom k dynamizácii kariérnych dráh profesionálnych vojakov je skrátenie minimálnej doby štátnej služby vo vojenských hodnostiach desiatnik, čatár, rotný, poručík, nadporučík a kapitán. Prispeje to k pružnejšiemu povyšovaniu a zabezpečí rýchlejší postup vo vojenských hodnostiach.“

Keďže hovoríme o rôznych benefitoch, plukovník T. Szalai spomenie aj kadetov: „V prípade neúspešného štúdia môžu v Ozbrojených silách SR odslužiť trojročný záväzok a vyhnú sa tak splácaniu nákladov na štúdium.“ Zmeny k lepšiemu by mali nastať aj pri aktivačnom príspevku: upraví sa maximálna možná priznaná výška, a to zo sumy 9 960 eur až do výšky desaťnásobku hodnotného platu vojaka 2. stupňa, teda 10 500 eur. Navrhuje sa tiež úprava výšky osobitného stabilizačného príspevku s cieľom zvýšiť naplnenosť v nedostatkových vojenských odbornostiach a ich špecializáciách a stabilizovať súčasný odborný personál. V súčasnosti priznávaný príspevok vo výške 396 eur bude možné upraviť až do 1 050 eur.

dostali do vážnych zdravotných alebo materiálnych problémov. Bola nápomocná aj pri úprave útvarových športovísk alebo podpore športových či spoločenských podujatí. Od začiatku bol jej ťažiskovým zdrojom financií dvojpercentný príspevok z daní vojakov, ktorý vyjadruje ich vzájomnú solidaritu a ochotu pomôcť si v rámci kolektívu ozbrojených síl. Tiež to boli finančné zbierky v prípade pomoci v jednotlivých naliehavých prípadoch. Postupne sa pridávali aj sponzori.

„Aktuálne má naša VPN zámer skvalitniť systém starostlivosti o vojakov a zamestnancov rezortu tak, ako je to bežné v moderných spoločnostiach 21. storočia. A to aj prostredníctvom lobingu či vyjednávania výhod v súkromnom sektore, čím chceme vykryť istú medzeru v systéme, keďže to nemôže robiť ani ministerstvo obrany, ani generálny štáb,“ uvádza M. Gajdoš. Avizuje, že v roku 2022 – 2023 má VPN ambíciu spustiť pre komunitu vojakov a zamestnancov rezortu nový program s názvom „Benefits online“. Vychádza z toho, že jednotlivci v postate nemá šancu dohodnúť

Dali by sa spomenúť aj ďalšie detaily, ako úprava niektorých foriem odmien. Napríklad udelenie odmeny bude možné aj vojakovi počas pripravnej štátnej služby.

Podľa generálneho riaditeľa sekcie ľudských zdrojov M. Jakáka významné miesto v stabilizácii vojenského personálu má v novele zákona ustanovenie, v zmysle ktorého majú velitelia povinnosť vytvárať podmienky na zvyšovanie starostlivosti o profesionálnych vojakov a ich rodiny. „V rámci starostlivosti o profesionálnych vojakov sa budú realizovať programy zamerané najmä na podporu harmonizácie rodinného a pracovného života a na podporu komunitného spôsobu života profesionálnych vojakov a ich rodín. Väčšiu pozornosť treba venovať sociálnym programom pre profesionálnych vojakov a ich rodiny. Tento zámer sa dostáva aj na úroveň finančných benefitov, čo by tiež malo zohrať jednu z rozhodujúcich úloh pri schopnosti rezortu obrany udržať si kľúčový vojenský personál.“

Tému pripravil: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Jozef Žiak, Jakub Neubauer, OS SR

si s bankami, poisťovňami či obchodnými sieťami šancu na lepšiu vyjednávaciu pozíciu. Ak však organizácia, v tomto prípade nadácia, chce vyrokovať výhodnejšie podmienky pre početnú skupinu ľudí, tak tento potenciál má. „Typickými príkladmi sú hypotekárne alebo spotrebne úvery, predaje produktov, nehnuteľností alebo služieb, starostlivosť o zdravie, poistenie či rôzne rekreácie,“ konkretizuje M. Gajdoš. Vysvetľuje: „Nebude to zložité. Vojak či zamestnanec sa zaregistruje v aplikácii a získa unikátny kód, ktorý využije pri spárodvaní benefitného produktu a nakúpi ho so zľavou.“

O tom, že nejde len o plány v hmle, svedčí aj skutočnosť, že v rámci systému spoločnosť DATART už od decembra minulého roka poskytuje VIP zľavy pre profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu. Viac na internete <https://vojenskanadacia.sk/program-benefity/>. Spomedzi všetkých, ktorí počas mesiaca využijú nákup prostredníctvom uvedenej „vojenskej“ aplikácie je vyžrebovaný vždy jeden kupujúci, ktorému spoločnosť vráti financie v objeme zakúpeného tovaru.

Medzi dronmi kral'uje **BAYRAKTAR**

Vojna na Ukrajine ukazuje, že bezpilotné prostriedky sú neoddeliteľnou súčasťou armády 21. storočia. Zároveň však ukazuje, že drony samotné bitku vyhrať nedokážu. Jednoducho nie sú všemocné a ukazuje sa, že nemenej dôležitá je obrana proti nim.

Bezpilotné prostriedky spopularizovali americké ozbrojené sily, ktoré ich masovo nasadili vo vojne proti terorizmu. Boje v Afganistane a tiež nasadenie dronov v Sýrii, Líbyi alebo aj vo vojne v Etiópii bolo síce veľmi úspešné, no skresľoval ho fakt, že proti nim nestál rovnocenný protivník. Vo vojne na Ukrajine však proti sebe stoja na oboch stranách technicky vyspelí protivníci. A aj na takomto bojisku sa dokázali takéto stroje presadiť – do určitej miery.

Jednoznačne najpopulárnejším dromom na svete sa na začiatku vojny stal turecký Bayraktar TB2. Tento bezpilotný prostriedok strednej kategórie vyrába od roku 2014 firma Baykar. Má rozpätie 12 metrov a dĺžku 6,5 m. Maximálna rýchlosť tohto vrtuľového lietadla je 220 km/h a vo vzduchu sa udrží až 27 hodín. Na štyroch závesníkoch unesie 150 kg výzbroje v podobe navádzaných bômb a rakiet. Zaujímavý je údaj o dosahu riadiacej jednotky. Pôvodne sa odhadovalo, že pozemný operátor dokáže Bayraktar ovládať na vzdialenosť do 150 km, no akcie na Ukrajine ukázali, že je to viac. Teraz sa táto vzdialenosť odhaduje do 300 km.

Bayraktary boli na začiatku vojny extrémne účinné proti postupujúcim rus-

kým kolónam. Tie boli totiž len slabozabezpečené prostriedkami protivzdušnej obrany. Kolónu bežne sprevádzal len jeden, maximálne dva systémy PVO, najčastejšie Buk, Pancir alebo Tor. Bayraktar má vďaka nízkej rýchlosti a veľmi plochému profilu trupu nízky radarový odraz a neskúsené obsluhy ich nedokázali zachytiť. Drony tak najprv zničili systém Buk a potom im bola kolóna vydaná na milosť a nemilosť.

Situácia sa zmenila po tom, čo Rusi zmenili taktiku, stiahli sa od Kyjeva a sústredili väčšinu svojich síl na Donbase. Tam zahustili aj protivzdušnú obranu a prostriedky elektronického boja. Proti rušeniu je síce Bayraktar imúnny, ale výkonné radary a protiletadlové rakety sú nad jeho sily. To však neznamená, že prestal byť užitočný. Vďaka optickým prístrojom s dosahom niekoľko desiatok kilometrov môže slúžiť na vyhľadávanie a sledovanie cieľov a navádzanie strelby. To síce neprináša takú slávu, ale je to ešte dôležitejšia úloha vzhľadom na väčšiu ničivú silu delostrelectva.

Iné úlohy

Presný počet Bayraktarov v ukrajinskej výzbroji nie je známy. Pred vojnou ich stihli dodať maximálne 24, po jej

vypuknutí prišlo z Turecka ešte 16. Na ďalších šesť sa vyzbierali občania Litvy, Poľska a Ukrajiny. Výrobca za týchto šesť odmietol peniaze a dodal ich zadarmo s tým, že vyzbierané financie išli na charitatívnu pomoc Ukrajine. Spolu je to teda nanajvýš 46 dronov Bayraktar – no ruská strana tvrdí, že ich zničila omnoho viac ako sto! Potvrdené je pritom zostrelenie len 12 kusov.

Bayraktary zohrali významnú úlohu aj pri bojoch o Haďí ostrov. Ten má strategickú polohu tesne pri hraniciach Ukrajiny a Rumunska a možno z neho ovládať širokú oblasť Čierneho mora. Rusi ho obsadili v prvý deň vojny, no na konci júna sa museli stiahnuť. Vyhňali ich neustále útoky, na ktorých sa Bayraktary podieľali buď priamo alebo ako prieskumníci. Drony pri Haďom ostrove potopili štyri ruské hliadkové člny triedy Raptor a jeden výsadkový čln triedy Serna.

Vzhľadom na nedostatok zbraní niektorých typov musia Ukrajinci veľa improvizovať a tak sa Bayraktar objavil ešte v jednej netradičnej úlohe. Pred dodaním raketometov s dlhším doletom slúžil istý čas ako strategický bombardér – čiže útočil na významné ciele ďaleko za líniou fronty. Na prelome apríla

Bayraktar ukrajinského námorníctva

Bayraktar zničený pri Kursku 27. apríla

Dron s granátom

a mája došlo k sérii náletov na sklady paliva a munície v Brjansku, Belgorodskej a Kurskej oblasti – a to aj viac ako 100 km v hĺbke ruského územia. Útoky boli väčšinou úspešné, no viedli k aktivovaniu protivzdušnej obrany, ktorá niekoľko dronov pri návrate zostrelila. Na takéto účely potom Ukrajinci radšej nasadili jednoduché kamikadze drony na jedno použitie, ktoré sú výrazne lacnejšie ako Bayraktary. Příkladom je júnový útok na rafinériu v Novošachtinsku pri Rostove na Done. Dron s malou náložou sa na ňu zrútil a následný požiar rafinériu zničil.

Vo všetkých týchto prípadoch ide o drony menšej hmotnostnej kategórie, ako je Bayraktar. V rovnakej nižšej triede sa nachádza aj domáci ukrajinský dron Furia od firmy Athlon-Avia, ktorý sa hojne využíva na prieskum. Má dosah okolo 50 km, vo vzduchu vydrží tri hodiny a vďaka ľahkej konštrukcii z uhlíkových vlákien má hmotnosť iba necelých 6 kg.

Improvizácia

Na kamikadze útoky slúžia aj staré sovietske bezpilotné prostriedky Tu-141 Striž a Tu-143 Rejs. Tie sú v súčasnosti už len ťažko použiteľné na pôvodné prieskumné účely, napríklad aj preto, že ich nemožno ovládať na diaľku, ale naplánovaná trasa sa zadáva vopred. Na jednosmerné použitie s náložou to však postačuje a zopár týchto prúdových lietadielok sa už vydalo na poslednú cestu cez ruské hranice.

Ukrajina tiež vo veľkom počte improvizuje s malými komerčnými dronmi. Tie slúžia jednak na taktický prieskum, ale aj na útoky na ruské zákopy. Na tento účel na ne Ukrajinci pripevňujú obyčajné granáty vybavené stabilizačnými krídelkami. Bežne tieto malé drony nosili jeden alebo dva granáty, ale objavili sa už aj závesníky pre osem a viac kusov. Takýto dron zavisne nad zákopom a presne doň vhodí granát, ktorý zneškodní nepriateľského vojaka. Nevýhodou komerčných dronov je ich veľká zraniteľnosť a nulová odolnosť voči elektronickému rušeniu. Na druhej strane sú ľahko dostupné a ich strata finančne takmer nebolí.

Ruská kvantita

Bezpilotné prostriedky, samozrejme, využíva aj ruská strana. V skúšobnej prevádzke má aj bojové drony Orion, ktoré vyrába konglomerát Sistema. Nasadených ich však bolo menej ako Bayraktarov na ukrajinskej strane a hoci sa v apríli pochválili aj videami šiestich úspešných útokov na ukrajinské vozidlá, došlo zároveň aj k prvej bojovej strate Orionu. Po tomto dátume sa správy o ich nasadení vytratili. Pomerne statická situácia na fronte so silnou PVO v tle im zrejme nevyhovuje rovnako ako Bayraktarom. Orion má maximálnu hmotnosť 1 000 kg a unesie výzbroj do hmotnosti 200 kg. Jeho operačný dosah je 250 km a vo vzduchu sa udrží 24 hodín – to ale za cenu výrazného zníženia hmotnosti nákladu. Jeho maximálna

rýchlosť je 200 km/h, bežne sa pohybuje cestovnou rýchlosťou 120 km/h.

Čo sa ale z ukrajinskej oblohy nestratilo, sú prieskumné drony Orlan-10. Tie vyrába petrohradská firma STC. Výhodou je maximálne využitie komerčne dostupných dielov vrátane modelárskeho piestového motora a digitálneho fotoaparátu, ktoré sa dajú bežne kúpiť. Drony Orlan-10 tak od roku 2011 mohli vyrábať pomerne jednoducho a lacno – a najmä masovo. Vzniklo ich viac ako 1 500, čo spôsobuje ukrajinskej armáde vážne problémy. Tieto stroje totiž operujú pri fronte vo veľkom počte a zbierajú údaje pre ruské delostrelectvo. Ukrajinské húfnice tak majú niekedy len minútu na to, aby sa po vystrelení salvy presunuli a vyhli odvetnej palbe.

Orlan-10 je relatívne malý dron, ktorý má hmotnosť iba 15 kg. Maximálna rýchlosť je 245 km/h, operačný dosah je 120 km a výdrž vo vzduchu až 16 hodín. Najdôležitejším údajom je však jeho dostup, ktorý je až 5 000 metrov. Znamená to, že je imúnny voči zbraňam kalibru 20-30 mm, ktoré do takej výšky nedostrelia. Môžu ho ohroziť prenosné rakety, napríklad Stingery, tých však nie je toľko, aby pokryli celú 2 500 km dlhú frontu. Je isté, že boje na Ukrajine pozorne sledujú aj štáty NATO a tak je pravdepodobné, že západné zbrojovky už pracujú na projektoch samohybných protiletadlových kanónov kalibru 40-50 mm a viac, ktoré by si s takýmito dronmi poradili.

Text: Miroslav Barič

Orlan zničený na Ukrajine

Bayraktar z Litvy

Ruský Orlan-10

Česko chce F-35 a CV90

Česká vláda poverila ministerstvo obrany, aby rokovalo s americkou a švédskou vládou o priamom predaji nových stíhačiek a pásových bojových vozidiel. Rozhodla sa tak na základe odporúčania ozbrojených síl. Vojaci by si vybrali stíhačky F-35 Lightning II z USA a bojové vozidlá CV90 zo Švédska. Rovnaké vozidlá si nedávno vybralo aj Slovensko. České letectvo momentálne využíva 14 švédskych stíhačiek

JAS 39 Gripen. Tie má prenajaté do roka 2027 s možnosťou predĺženia do roka 2029. Po tomto dátume by Česko už chcelo mať F-35, ktorých plánuje kúpiť až 24. Vozidlá CV90 by zasa v českej armáde nahradili staré BVP-2 a mali by vytvoriť ťažkú brigádu. Nejde však o konečné rozhodnutie. Ak rokovania do októbra 2023 neprinesú nejaký pokrok, vláda ho môže prehodnotiť.

Text: Miroslav Barič

Francúzsko dodalo obrnené transportéry VAB

Ukrajinský arzenál sa rozšíril aj o francúzske kolesové obrnené transportéry VAB. V júni Paríž oznámil, že ich na Ukrajinu dodá vo „významnom počte“. Tento údaj nebol dosiaľ spresnený. V júli sa už objavili zábery, na ktorých tieto vozidlá používajú ukrajinskí vojaci.

VAB je v službe od roku 1976, dodnes je štandardným obrneným transportérom francúzskej armády, hoci ho postupne začínajú nahrádzať modernejšie typy Griffon a Serval. Vozidlo VAB vyrobili 5 000 a používa ich 15 armád. Francúzsko ich nasadilo napríklad v Afganistane. Štvorkolesový transportér je dlhý 6 metrov a má hmotnosť necelých 14 ton. Okrem dvojčlennej posádky prepraví 10 vojakov. Výzbroj tvorí jeden guľomet na streche vozidla.

Člny pre Ukrajinu

V rámci vojenskej pomoci dodali USA aj 18 člnov pre bojové operácie na ukrajinských riekach. Dodávku tvorí niekoľko typov člnov. Desať z nich je hliadkových plavidiel Sea Ark Dauntless. Ide o 10 metrov dlhé člny s hliníkovým trupom v tvare V, ktoré poháňajú motory s výkonom 850 koní. Uvezú náklad do hmotnosti 7 ton. Dopĺňajú ich dva 11-metrové riečne člny SURC s plochým dnom. Tie uvezú pechotné jednotky do veľkosti 13 vojakov. Poháňajú ich dva šesťvalcové dieselové motory s výkonom 440 koní každý. Z nuly na 45 km/h zrýchlia za 15 sekúnd, maximálna rýchlosť je 75 km/h.

Zvyšných šesť plavidiel tvoria 12-metrové bojové člny. Sú ozbrojené a obrnené. Poháňajú ich dva 440-koňové motory ako v predchádzajúcom prípade. Bežne vozia 6-člennú posádku a 14 ďalších vojakov. Predpokladá sa, že nové plavidlá z USA nasadí Ukrajina na Dnepri.

Pribúdajú raketomety

V priebehu júna dostala Ukrajina 16 kolesových raketometov HIMARS. Dokážu naraz odpáliť šesť rakiet kalibru 227 mm s maximálnym dosahom 70 až 90 km. Strely sú presne navádzané a každá strela znamená zásah do cieľa – mostu, muničného skladu či veliteľského stanovišťa.

V polovici júla Ukrajina dostala aj tri raketomety M270 MLRS z Veľkej Británie. Ide o obrnené pásové vozidlo americkej výroby, ktoré odpáľuje rovnaké rakety ako HIMARS, ibaže ich dokáže naraz vystreliť 12. Na konci júla dostala Ukrajina aj tri vozidlá MARS z Nemecka. Ide o európsku verziu raketometu M270, ktorá sa líši iba systémom riadenia streľby. Zároveň prišli z USA ďalšie štyri raketomety HIMARS. Na začiatku augusta tak mala Ukrajina k dispozícii 26 moderných raketometov schopných vystreliť naraz 192 navádzaných rakiet kalibru 227 mm.

Poľsko nakúpi juhokórejské tanky a húfnice

Poľsko dodalo na Ukrajinu vyše 230 tankov T-72 a začalo dodávať podobný počet tankov PT-91 Twardy, čo je modernizovaná verzia T-72. Ako náhradu kúpi 250 tankov M1A2 Abrams a dostane okolo 120 starších M1A1.

Varšava však nečaká len na to, kým dorazí technika z USA. Veľký zbrojný obchod dohodla aj s Južnou Kóreou. Výhodou sú práve rýchle dodávky. Prvé zo 180 objednaných tankov K2 Black Panther prídu už tento rok. Následne začnú tieto stroje vyrábať v Poľsku v licencií ako K2PL a na tento štandard potom upravia aj pôvodné K2.

Ako náhradu za samohybné húfnice Krab zasa Poľsko objednalo 48 kórejských húfníc K9 Thunder. Tie tiež začnú dodávať už tento rok a potom sa začnú vyrábať v licencií ako K9PL. Plánuje sa výroba až 600 kusov.

FA-50 nahradia poľské MiG-y

Okrem juhokórejskej pozemnej techniky objednalo Poľsko aj 48 lietadiel FA-50, ktorými chce nahradiť svoje stíhačky MiG-29. FA-50 pôvodne začali vyvíjať koncom 90. rokov ako stroje na pokročilý výcvik. Južná Kórea ich zaradila do služby v roku 2005 pod označením T-50 a je to jedno z mála nadzvukových cvičných lietadiel na svete. Vďaka svojim výkonom však mali tieto stroje veľký potenciál na ďalší vývoj a tak vznikla verzia TA-50, ktorá môže

okrem výcviku slúžiť aj ako ľahké bojové lietadlo. Nasledovala verzia FA-50, ktorá môže slúžiť ako ľahké bojové i stíhacie lietadlo. Dosahuje rýchlosť 1,5 Mach a dostala výkonnejší radar ako verzia TA-50. Na siedmich závesníkoch unesie 3 800 kg výzbroje vrátane rakiet vzduch-vzduch a navádzanej munície vzduch-zem. Prvé FA-50 dorazia do Poľska už na budúci rok.

Slovenský tuleň

prvý a jediný

Po prvý raz som sa s Michalom Ščepkom stretol pri potápaní príslušníkov seredského ženijného práporu v zatopenom lome Devičie neďaleko Centra výcviku Lešť a neskôr v Čiernej vode či na Seneckých jazerách pred dvoma desiatkami rokov.

Teda podstatne skôr, keď ako jediný Slovák (teda okrem syna slovenských vysťahovalcov Richarda Marcinka, zakladateľa SEAL Team Six) zvládol výcvik elitných amerických námorných jednotiek SEAL na Floride a v Kalifornii aj ženijný veliteľský kurz v USA. Pôsobil v operácii ISAF v Afganistane, má za sebou kurzy a výcviky aj v Belgicku, Maďarsku, Chorvátsku.

Všetko je o hlave

V súčasnosti je 40-ročný rodák zo Šale nadrotmajster Michal Ščepko veliacim poddôstojníkom ženijnej prieskumnej roty 901. ženijného práporu 91. ženijného pluku Sered'. Zároveň je inštruktorom vojenského potápania v Ozbrojených silách SR a skúšobným komisárom ženijných odborností OS SR pre oblasť vojenského potápania. Nikdy mu nechýbala snaha viesť výcvik zaujímavou, inovatívnou formou, vedel doň zapracovať podnety z vyspelých armád NATO.

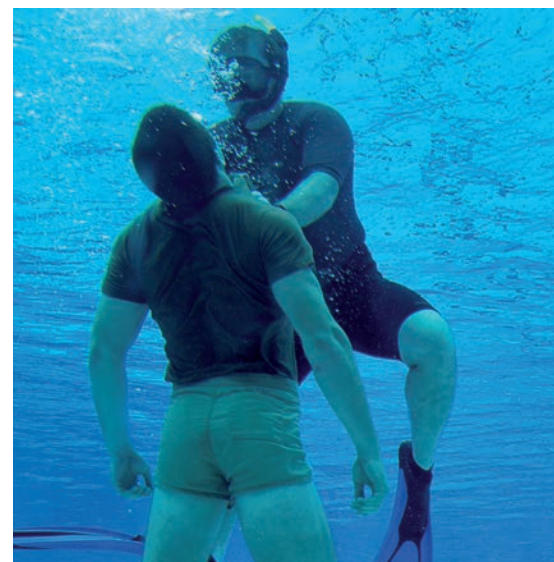
A ako to bolo s kurzom v USA? „Vedel som, že výcvik SEAL je náročný. Vtedy som si myslel, že je to najmä o fyzike. Ale ešte predtým som dostal od kamaráta CD, ktoré mám doteraz. Keď som si ho na letisku cestou do USA pozrel, skoro som odpadol, čo všetko ma tam čaká,“ hovorí Michal. Až vtedy pochopil,

kam ide. Okamžite začal písať známym z iných štátov, o ktorých vedel, že v kurze boli a pýtal sa ich, ako to tam naozaj vyzerá. To, čo sa dozvedel, ho veľmi nepotešilo. Jeden bol už doma. Poranil si pri výcviku chrbticu, spadol z 10 metrovej výšky. Druhý mu oznámil, že sám si odzvonil koniec, ale že keď je človek psychicky silný, tak to zvládne. „Naozaj mi nebolo všetko jedno, keď som zistil, že dvaja takí nadupaní bojovníci, o ktorých som si vždy myslel, že to zvládnu, nakoniec skončili. Priznám sa, že ma to

vystrašilo a začal som kurz brať vážne. Veľa som trénoval, dával som si pozor na každý detail. Pochopil som, že sa to bude dať zvládnuť, ale človek musí byť psychicky nastavený: idem tam a chcem uspieť! Treba to mať v hlave upratané, a tak som si to musel upratovať. Každý deň výcviku.“

Kalifornia nie je Baywatch

Výcvik bol v Atlantiku na Floride aj v Pacifiku v Kalifornii. Na Floride bol vo vodách s množstvom žralokov a medúz. Aj

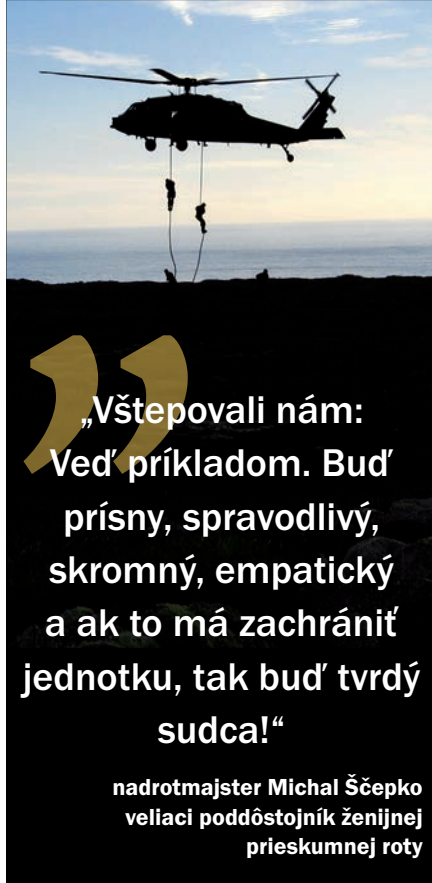

preto Michal musel mať vždy vo vode na sebe kompletne maskáče. Podľa neho to bolo oveľa nebezpečnejšie ako v Kalifornii. „Ale to platilo len pre oblasť výcviku v San Diegu. Lebo potom sme sa presunuli na záverečné fázy kurzu na ostrov San Clemente v širom mori, ďalej od pobrežia. Tam boli podstatne väčšie a silnejšie prúdy, mnoho tuleňov i žralokov. V oblasti San Diega sa krúti studený morský prúd a je tam po celý rok veľmi chladná voda. Pri zmienke o Kalifornii si každý predstaví vyhriate more a idylku ako v seriáli Baywatch. No nie je to ako v Pobrežnej hliadke a na ostrove, kde bola záverečná fáza kurzu, bolo more ešte chladnejšie. Plávali sme v 13-stupňovej vode.“

Rovnako sa podľa Michala nedá zabudnúť ani na najdlhších päť minút jeho života. Teda na šliapanie vody s rukami nad hlavou v takmer 30 kg výstroji. „Keď ste na pokraji topenia a každý nádyh si musíte rozmyslieť, pričom vás nohy pália od vyčerpania a pod vami je hĺbka – na to sa ťažko zabúda,“ hovorí a po krátkom premýšľaní dodáva: „Výcvik možno kedykoľvek vzdať. Stačí prísť k zvonu, tri razy naň zazvoniť a zložiť prilbu. Neviem zrátať, koľko ráz som mal sto chutí spraviť to. Ale vydržal som.“

Svoju ťažkú chvíľu Michal zažil aj v potápačskej časti výcviku, pri tréningu v bazéne. Vtedy zistil, čo prežíva člo-

„Vštepovali nám:
Veď príkladom. Buď
prísny, spravodlivý,
skromný, empatický
a ak to má zachrániť
jednotku, tak buď tvrdý
sudca!“

**nadrotmajster Michal Ščepko
veliaci poddôstojník ženijnjej
prieskumnej rotý**

vek, keď sa topí. „So zviazanými rukami a nohami sa musíte ponárať do hĺbky päť metrov a potom plávať. Pri jednej obrátke som sa nahlŕal vody, vypustil som z pľúc vzduch a okamžite som išiel ku dnu. Ak niekto tvrdí, že pri tom nespánikári, klame. Neviem ten pocit opísať, ale je hrozný. Museli ma vytiahnuť. Celú procedúru som opakoval, inak by ma vyhodili,“ opisuje situáciu.

Trident v krvi

Priznáva, že smerovanie kurzu mu zostalo navždy v krvi. Pochopil, aký veľký význam má správny výber vojakov do jednotky. Správne smerovanie, rozmyšľanie jednotlivca, každého člena jednotky. „Je až neuveriteľné, ako často – niekoľkokrát týždenne – sa zamýšľam nad mnohými vecami z výcviku. Jednou, ktorú nám vštepovali, bola: Veď príkladom! Zároveň ma naučili: Buď prísny, spravodlivý, skromný, empatický a keď to má zachrániť jednotku, tak buď tvrdý sudca!“

Michal skromne poznamenáva, že už roky sa riadi tým, čo symbolizuje Trident – znak jednotiek US Navy SEALs. Byť skromný a pokorný profesionál, hrdý na svoju jednotku. Orol s roztiahnutými krídlami predstavuje slobodu a schopnosť bojovať vo vzduchu. Hlavu má sklonenú dole, čo znamená pokoru. Trojzubec patrí bohu mora Poseidonovi a značí schopnosť bojovať vo vode. Kotva je znakom námorníctva, pištoľ symbolizuje ozbrojené sily a schopnosť operovať na súši.

V roku 2016 bol rotmajster Michal Ščepko vyhlásený za najlepšieho poddôstojníka OS SR. Priznáva, že si ocenenie veľmi váži. Dodnes sa snaží dokázať

niečo nové, popasovať sa s výzvami. Aj držať krok v rámci telesného preskúšania s oveľa mladšími. V tomto roku dosiahol 255 bodov.

A čo ďalej? V pluku začínajú rozbiehať prípravu čaty vojenského vyhľadávania, ktorá by mala byť certifikovaná v roku 2024. Do celého procesu je zapojený aj Michal. Celá príprava bude v spolupráci s holandskou armádou, ktorá má mnoho skúseností. Jednotka bude zameraná na prehľadávanie osôb, budov, rôznych priestorov, vojenského i nevojenského materiálu. Teda využiteľná v rámci domáceho i medzinárodného krízového manažmentu.

Zástupca veliteľa 91. ženijného pluku Sereď podplukovník Rastislav Dubovecký na adresu nadrotmajstra Michala Ščepka hovorí: „Je to jeden z najlepších poddôstojníkov ženijného vojska. Poznám ho už dlhšie a veľmi si na ňom cenním, že neustále pracuje aj v osobnom voľne na zlepšovaní svojich odborných kvalít. Absolvoval mnohé kurzy, školenia a výcviky doma i v zahraničí, je hlavným potápačom Ozbrojených síl SR, odborným garantom prípravy potápačov. Dokáže na vysokej odbornej úrovni, ale zároveň zaujímavo viesť výcviky aj v rámci medzinárodného prostredia. Takých poddôstojníkov potrebujeme viac!“

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, archív M. Š.

Nové velenie NFIU

Novým veliteľom Tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku sa stal plukovník Marián Kurilla. Vo funkcii nahradil plukovníka Petra Brauneru. Tomu štátny tajomník Marian Majer poďakoval za prácu v rokoch 2019 až 2022. Zaželal úspechy aj novému zástupcovi veliteľa, ktorým sa po pplk. Marekovi Šetinovi stal pplk. Lukáš Kyrych. Na slávnostnom ceremoniáli vo Vajnoroch sa zúčastnil aj generálporučík Jürgen Joachim von Sandrart, veliteľ mnohonárodného zboru v Štétine, ktorého súčasťou je aj slovenský NFIU.

Ďalší sólový let

Poručík Matúš Šteuček z 2. taktickej letky 81. krídla Sliač úspešne absolvoval prvý samostatný let bez inštruktora na lietadle L-39 Albatros. S leteckým výcvikom začal na základni Sliač 1. októbra 2021 ako kadet košickej Technickej univerzity. Do útvaru nastúpil po skončení štúdia 13. júna 2022. Odvtedy absolvoval 37 letov, dovedna 12 hodín a 35 minút s inštruktorm.

Čo robili kadeti v lete?

Sedem desiatok kadetov tretieho ročníka Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika absolvovalo sústredený poľný výcvik v Kamenici nad Cirochou. Zdokonaľovali sa v základných bojových zručnostiach a v činnostiach, ktoré budú potrebovať ako profesionálni vojaci a budúci dôstojníci. Kadeti 4. ročníka absolvovali vojenské letné telovýchovné sústreďenie na Liptovskej Mare a rieke Váh. Pripravovali sa tak na náročnejšie špeciálne telovýchovné sústreďenie, ktoré absolvujú v septembri.

■ V dňoch 1. – 5. augusta sa v priestoroch oddelenia výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy odboru špecializovaných zdravotníckych činností a vzdelávania Veliteľstva vojenského zdravotníctva, pracovisko Liptovský Mikuláš, uskutočnilo školenie vojenských lekárov zamerané na teoretickú a praktickú prípravu pri poskytovaní neodkladnej zdravotnej starostlivosti raneným počas bojovej činnosti, ale aj počas zabezpečenia rôznych cvičení a vševojskovej prípravy vojakov podľa potrieb veliteľstiev síl OS SR.

■ 81. krídlo Sliač navštívil náčelník Generálneho štábu ozbrojených síl Holandska generál Onno Eichelsheim s delegáciou. V priestoroch letiska ho privítal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko s veliteľom Vzdušných síl OS SR generálmajorom Róbertom Tóthom, veliteľom 81. krídla Sliač plukovníkom Františkom Pytlíkom a starším vojenským poradcom náčelníka Generálneho štábu OS SR plukovníkom Róbertom Tibenským. Na privítaní sa zúčastnila aj holandská veľvyslankyňa Gabriella Sancisi.

■ Vďaka spolupráci našich ozbrojených síl s aliančnými jednotkami mohli príslušníci pozemných síl absolvovať pod vedením skúsených britských inštruktórov odborný kurz Command & Leadership Course, zameraný na zvyšovanie kvalít a schopností veliteľov malých taktických jednotiek. V posádke Nitra a výcvikovom priestore Turecký vrch sa vojaci mechanizovaných práporov z Martina, Michaloviec a Nítry zdokonaľovali vo vodcovstve, plánovaní, príprave a riadení jednotiek. Veliteľ britského vojenského poradného a výcvikového tímu BMATT ocenil troch najlepších absolventov: nadporučíka Teodora Szabóa, rotného Michala Myšiaka a čatára Matúša Šebáňa. Video z kurzu nájdete na internete.

■ Do základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania tretí raz v tomto roku nastúpilo 384 čakatelov prípravnej štátnej služby, absolventov vysokých škôl a kadetov Akadémie ozbrojených síl, ktorí absolvujú základný vojenský výcvik v kasárňach 4. čs. brigády v Martine. Na základnom vojenskom výcviku sa zúčastňuje 99 žien. Absolventi budú slávnostne vyradení po zložení vojenskej prisahy 23. septembra.

■ Pod záštitou Centra vzdelávania Katedra telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši zorganizovala a odborne viedla kurz vojensko-praktického plávania Combat swimmer. Bol zameraný na zdokonaľovanie základných plaveckých štýlov, combat plávania, na techniky záchrany topiaceho či plávania v rovnošate, taktickom výstroji a so zbraňou. Účastníci sa tiež zdokonaľovali v ovládaní bezmotorových plavidiel, plávaní v silnom prúde a vedení taktickej činnosti na vodnej hladine za zníženej viditeľnosti. Absolventi získali osvedčenie na vedenie kurzov v oblasti výcviku vojensko-praktického na stupni cvičiteľ.

■ Odbor krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vlkánová – Hronsek v prvom polroku 2022 vykúpil dvanásť služobných psov, ktoré úspešne splnili prísne a náročné výberové kritériá. Dva z nich doplnia rady Vojenskej polície ako hliadkové psy určené na stráženie objektov, hliadkovú službu, sledovanie pachových stôp osôb pri prenasledovaní, eskortovanie a stráženie predvážanej osoby alebo na označenie ukrytého páchatela. Deväť psov bolo zakúpených v kategórii všestranný pes a jeden v kategórii poľovný pes.

Špeciáli v Grécku

V júli sa v koordinácii novovytvoreného Veliteľstva síl pre špeciálne operácie Ozbrojených síl SR v Nea Peramo v Attike uskutočnil spoločný výcvik príslušníkov slovenských a gréckych síl pre špeciálne operácie. Účastníci sa zdokonaľovali v technickom plávaní, potápaní s prístrojmi s uzavretým okruhom, v technikách obojživelného útoku, infiltrácii a exfiltrácii, aj v operáciách v zastavanom priestore. Cvičenie bolo ďalším dôkazom vojenskej spolupráce ozbrojených síl oboch krajín s cieľom spoločne zvyšovať úroveň operačnej pripravenosti Severoatlantickej aliancie.

Text a foto: Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie OS SR

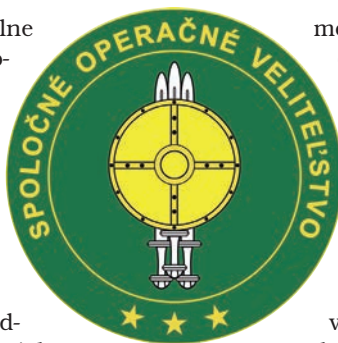

Spoločné operačné veliteľstvo Ozbrojených síl SR

Dňa 1. októbra 2020 začalo pôsobiť Doktrínálne centrum OS SR ako organizačné jadro na vytvorenie Spoločného operačného veliteľstva OS SR. Samotné Spoločné operačné veliteľstvo Ozbrojených síl Slovenskej republiky vzniklo 1. apríla 2021 v Banskej Bystrici. Počiatočnú operačnú pripravenosť dosiahlo 24. septembra 2021. Jeho poslaním je komplexne plánovať a riadiť spoločné operácie OS SR pri obrane Slovenska a pri riešení krízových situácií nevojenského charakteru, a to samostatne alebo v koalícii podporou vyčleneného úsilia pozemných síl, vzdušných síl, síl pre špeciálne operácie, ako i ďalších zložiek OS SR.

Popis znaku:

V zelenom kruhovom štíte sú umiestnené tri strieborné (biele) blatníkové meče, z ktorých stredný je posunutý nahor. Tri

meče charakterizujú silu a z historického hľadiska tieto meče symbolizujú a pripomínajú veľkomoravskú legendu o troch Svätoplukových prútoch. Na meče je položený okrúhly obranný štít zlatej (žltej) farby s vykresleným rámom a strednou ochrannou kopulkou, ktorého štyri časti symbolizujú štyri hlavné zložky Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

V medzikruží ohraničenom zlatou (žltou) vonkajšou bordúrou a vnútornou linkou je v kruhopise zlatými (žltými) veľkými písmenami umiestnený text SPOLOČNÉ OPERAČNÉ VELITEĽSTVO a v dolnej časti sú umiestnené tri zlaté hviezdy.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Súboje cti v rakúsko-uhorskej armáde

Osobné súboje predstavovali v rakúsko-uhorskej armáde na prelome 19. a 20. storočia nielen špecifický prostriedok ochrany cti, ale aj nástroj riešenia vzájomných konfliktov medzi dôstojníkmi navzájom, prípadne medzi nimi a civilnými osobami.

Súboj na pištole, ako ho v jednom z publikovaných kódexov zaznamenal ilustrátor. Výstrel na súpera mal v takomto konkrétnom prípade prísť po povelu alebo inom znamení sekundanta.

Hoci vtedy platný vojenský trestný poriadok kodifikovaný ešte v ére tzv. Bachovho absolutizmu stanovoval za tento trestný čin prísne, ba priam drakonické tresty, prax bola diametrálne odlišná. Súboje boli nielen tolerované, ale v sledovanej dobe prostredníctvom rozličných kódexov a príručiek dokonca popularizované.

Dôstojnícka česť

„Dovtedy, dokým dôstojník nosí kráľovské strapce na šabli, je jeho česť nespochybiteľná“ – písalo sa v jednom kódexe súbojov. Týmto konštatovaním sa ďalej zvyrazňovalo postavenie dôstojníka v spoločnosti a súčasne i jeho automatická oprávnenosť na súboj. Zároveň boli v prácach tohto typu regulované formálne záležitosti duelu. Bola to napríklad otázka výzvy (jej prijatie alebo odmietnutie), problém duelu medzi príbuznými, vzťah k finančným otázkam

(dlhy), prítomnosť sekundantov a lekárov, výber miesta, zbraní atď.

Každý súboj bol pritom špecifický a neopakovateľný. Nedominovali pri nich už zabitia alebo ťažké zranenia. Zväčša, ak k súboju došlo, boli bežné zranenia ľahšieho charakteru. Od novodobých „rytierov“ zároveň už nik neočakával, že sa budú biť do poslednej kvapky krvi (úplne stačilo do prvej). Lepšiu predstavu o súbojoch si utvoríme na základe niekoľkých prípadov.

Keď sa stretnú duelanti

V roku 1897 sa v šermiarni kadetskej školy v Bratislave neďaleko Hlavnej železničnej stanice odohral súboj na šable medzi čalúnnikom Augustom Gebaue-rom a grófom Ivanom Draskovichom. Gróf predtým remeselníka obvinil z krádeže šperkov vo svojej domácnosti a hoci sa pravý páchatel medzitým našiel, šľachtic sa za svoje skrivodlivé obvine-

nie neospravedlnil. Nebojácny čalúnnik na to reagoval výzvou na súboj, o ktorej s ním gróf sprvoti ani nechcel diskutovať poukazujúc na rozdielnosť spoločenských vrstiev (mezaliancia). Keď však grófovú manželku odmietol vo svojom obchode obslúžiť brat spomenutého remeselníka, šľachtic v reakcii na to sám požiadal o satisfakciu formou súboja. Počas neho obaja utrpeli zranenia na hlave. Súboj, podobne ako v iných prípadoch, vyvolal v spoločnosti živú diskusiu. Napríklad arcivojvoda Friedrich Habsburský sa verejne pýtal, či remeselník vôbec mal oprávnenosť naň a ako je možné, že fyzicky pracujúci človek má vojenskú hodnotu kadeta-dôstojníckeho zástupcu v zálohe. Vzápätí došlo k druhému súboju medzi sokmi. Tentoraz sa jasným víťazom stal paradoxne gróf. Tým bola vec skončená.

Fakt, že tento súboj, podobne ako mnohé ďalšie, prebehol vo vojenskom objekte, mal individuálny podiel na neskoršom rozhodnutí vojenských centrálnych úradov. Ríšske ministerstvo vojny v prípise č. 5231 zo dňa 24. októbra 1898 zakázalo súboje civilných osôb vo vojenských budovách. Toto nariadenie, ako to je evidentné aj z neskorších prípadov, sa však porušovalo. Cvengot šabieľ tak zaznieval opäť v kasárňach, v miestnostiach na šerm, v telocvičniach alebo dôstojníckych kasínach; guľky z pištoľí svišľali vzduchom na posádkových strelniciach.

V noci zo 4. na 5. júla 1899 došlo v staničnej reštaurácii v Komárne k bitke medzi nadporučikom 19. práporu poľných strelcov (jágrov) F. Heidlerom a barónom E. Fiathom. Mladému dôstojníkovi sa v sprievode dámy a ďalšieho druhu v zbrani zdalo neprimerané, že v reštauráčnej miestnosti má neznámy muž klobúk na hlave. Hlasnou poznámkou a ďalšími činmi (zaangažovanie čašníka) sa intenzívne dožadoval zloženia predmetnej pokrývky hlavy. Barón reagujúci na situáciu pomaly podišiel k stolu dôstojníkov, stručne sa predstavil a sebavedomo vyhlásil, že si svoj klobúk nezloží. Nadporučík mu ho vtedy rukou zrazil

Väznica vo Vacove, v ktorej si na prelome 19. a 20. storočia odpykávali svoj trest aj viacerí duelanti. Medzi nimi aj slovenský národovec Jozef Škultéty za súbój v Martine, ktorý prebehol 7. marca 1902.

Foto: Literárny archív Slovenskej národnej knižnice Martin.

z hlavy. Vzápätí došlo k bitke, na konci ktorej silnejší dôstojník vyhodil baróna z podniku, aby sa v ňom zhruba o 15 minút objavil jeho otec (takisto barón). Znepokojený tým, čo sa stalo, žiadal vysvetlenie a pre svojho syna satisfakciu formou súboja. Z prvých hlásení jednotky o neskoršom súboji na šable vyplývala určitá „bojaneschopnosť“ baróna. Problém spočíval v tom, že hoci šľachtic zasadiť nadporučíkovi jeden úder do tváre, celkovo sa prejavila slabosť jeho horného svalstva i predlaktia. „Nepomohli“ ani dve prestávky v trvaní po 20 minút. Rozhodnutím sekundujúcich lekárov bol súboj napokon práve kvôli tejto indispozícii napokon ukončený.

Žarty na meče

Na úplnom začiatku ďalšieho súboja, ktorý sa odohral v Dolnom Kubíne v roku 1913, bol drsný žart. Pri príležitosti konania odvodovej komisie bol v sídle Oravskej župy zorganizovaný večierok. Na ňom sa v uniforme zastavil aj tajomník úradu hlavného župana E. Zsilinszky (záložník spoločnej rakúsko-uhorskej armády). Keď ho tam uvidel lesný inžinier, obyvateľ Tvrdošina a takisto záložník spoločnej armády S. Vorák, neodpustil si poznámku, že ho hneď nespoznal, pretože si ohľadom jeho nevšedného odevu myslel, že je „hajdúchom hlavného župana“. Súboj na šable potom prebehol napoludnie 18. mája 1913 v malej sále miestneho hostinca. Obaja súper i (z ktorých každý mal 27 rokov) utrpeli zranenia. Zsilinszky pod pravou pazuchou, Vorák na pravom ramene. Pri výsluchu u prokurátora niektoré nuansy konfliktu obaja odmietli špecifikovať. Kráľovský súd v Ružomberku na pojednávaní 9. októbra 1913 oboch odsúdil len na 4 dni (slovom štyri dni) štátneho väzenia. To boli bežné

tresty pre duelantov v civilnom sektore (ľahšie prípady), ak sa k sudcovi takéto záležitosti vôbec dostali. V armáde boli ťažšie prípady riešené väčšinou preveľením vinníkov.

Rakúsko-uhorská armáda pritom súboje stále monitorovala. Napríklad z obdobia 1912 – 1913, keď mali súboje už klesajúcu tendenciu a tento fenomén vyvolával u časti spoločnosti dokonca odpor, sú k dispozícii niektoré údaje. Napríklad bratislavský 13. honvédskejší pluk evidoval za uvedené obdobie len jeden súboj „svojho“ dôstojníka, ktorý sa odohral 13. augusta 1913. V súboji na šable bol vtedy zranený nadporučík A. Hollós, víťazom sa stal právny koncipient M. Dobrovits. Identický výsledný údaj (vzťahujúci sa na rok 1912) poslal aj trenčiansky 15. honvédskejší pluk. Poručík M. Áts absolvoval súboj na šable s civilnou osobou, ktorá utrpela ľahké zranenie. Ešte v rovnakom roku bol

menovaný dôstojník preložený do inej posádky.

„Rytierske veci“ medzi dôstojníkmi rakúsko-uhorskej armády nebrali ohľad na priestor a čas. Napríklad ešte v septembri 1918 sa kompetentné orgány v Košiciach zaoberali konfliktom dvoch dôstojníkov. Roztržka sa odohrala ešte počas ich pobytu v zajatí. Obaja nadporučíci si pri hodnotení určitej „bezvýznamnej záležitosti“ vmietli do tváre výrazy: „Klameš!“ a „Ty klameš!“. Pri neskoršom vyšetrovaní nebolo jednoznačne jasné, kto bol iniciátorom konfliktu. Niektorí svedkovia si naň s odstupom času ani nepamätali, iní sa do doby administrácie záležitosti ešte nevrátili zo zajatia. Osobitný výbor navrhol, aby sa celá vec vyriešila „mierovou cestou“, teda aby sa jeden dôstojník (vinník) považovaný za človeka „hrubého“ a „surového“, písomne ospravedlnil druhému.

Súmrak súbojov

Analýza prezentovaného materiálu umožňuje vyvodiť záver, že mánia súbojov v spoločnosti v sledovanom období dávno nezodpovedala ich pôvodnému účelu – hraničnej obrane cti. Ich príčiny boli s výnimkou osobitných prípadov zväčša malicherné. Boli teda najmä prejavmi márnomyseľnosti, impulzivnosti, pýchy a taseňia sa. Hoci najmä súboje na šable vyžadovali určitú fyzickú disponovanosť a adekvátny výcvik, resp. tréning, účastníci súboja si veľmi dobre uvedomovali účinok smrtiacich zbraní a tomu prispôbovali svoje konanie. Po rozpade rakúsko-uhorskej monarchie súboje úplne vymizli z bežného života. V konštituovanej Československej republike boli nahradené inými formami vzájomného riešenia konfliktov medzi vojenskými osobami i civilistami. Ich éra sa skončila.

Text: Mgr. Peter Chorvát, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Budova hotela Kriván na námestí v Liptovskom Mikuláši v medzivojnovom období. Ešte v ére monarchie (marec 1906) sa v sále tohto hotela (vtedy známeho pod menom Korona) odohral jeden zo súbojov. Je zaujímavé, že žandári sa o udalosti dozvedeli až o dva roky neskôr.

Foto: Štátny archív Liptovský Mikuláš

Olympijský festival a Dukla

Keď sa 30. júla v Banskej Bystrici skončil Európsky olympijský festival mládeže (EYOF), na úspechu najväčšieho multišportového podujatia v histórii Slovenska malo veľkú zásluhu aj Vojenské športové centrum Dukla.

Počas posledného júlového týždňa v Banskej Bystrici započilo až 2 300 mladých športovcov a pricestovali ďalšie tri tisícky členov zabezpečovacích tímov spolu zo 48 krajín. Dukla bola inštitucionálny partner – spoluorganizátor. Najväčším vkladom bola jej športová infraštruktúra, ako aj priestory na ubytovanie organizátorov, medical centra a antidopingového centra. Zamestnanci VŠC boli súčinní aj v rôznych funkciách a pozíciách.

Kráľovná na Štiavničkách

Ak sa kráľovnou športu nazýva ľahká atletika, tak tá kráľovala na Štadióne SNP na Štiavničkách. „Náš štadión je rekonštruovaný, v podstate je nový a skutočne moderný. S výraznou podporou ministerstva obrany sme ho skolaudovali vlni, nepotreboval žiadne úpravy,“ spokojne konštatoval riaditeľ Dukly podplukovník Matej Tóth. To isté sa týka aj vynoveného rozcvičovacieho štadióna. Samozrejme, v areáli športovísk bolo potrebné rozmiestniť atletický inventár a ďalšie vybavenie podľa požiadaviek organizátorov. Tiež postaviť stany pre tímy a rozhodcov. „To všetko zabezpečoval v súčinnosti s nami a EYOF Slovenský atletický zväz, ktorý organizoval samotné atletické súťaže,“ dodal M. Tóth.

Podobne to bolo aj v športovej hale Dukly, kde súťaže džudistov zabezpečoval Slovenský zväz judo. „Tu sme v priebehu príprav robili viaceré úpravy. Už minulý rok sa montovala klimatizácia a krátko pred podujatím sme realizovali menšie stavebné práce, aby sme zabezpečili štandardné svetelné a teplotné podmienky,“ spomenul riaditeľ. A aj keď Dukla vzhľadom na nižšie vekové kategórie súťažiacich pretek EYOF pretekársky neobsadzovala, v hale zápasil v kategórii do 73 kg aj talentovaný dorastenec Andrej Meša, ktorý má zmluvu s VŠC

takpovediac na podpise u riaditeľa. „Bola to jeho prvá veľká súťaž. Veľmi chcel a mal šance, ale úvodný zápas s ukrajinským súperom nezvládol, lebo dva dni pred pretekmi ochorel a deň po zápase mu vyberali mandle. Aj to je však skúsenosť, verím, že z neho u nás vyrastie skvelý športovec,“ avizuje Matej Hajas, bývalý reprezentant a dnes tréner VŠC.

Oheň mieru

Dukla organizátorom pomohla aj so zabezpečením priestorov na medicínske a antidopingové centrum. „Našťastie sme stihli dokončiť a vybaviť ubytovňu, kde sme celé jedno poschodie vyčlenili práve pre tieto centrá. Ubytovatí u nás boli rozhodcovia a organizátori atletiky, spolu takmer 100 ľudí.“ V administratívnej budove Dukly mali zázemie v podobe operačného strediska vojenskej policajti, ktorí v areáli VŠC aj parkovali. S ich prácou bola maximálna spokojnosť. O to viac, že na EYOF 2022 sa prišlo pozrieť takmer 150-tisíc ľudí. Pravdaže, zamestnanci Dukly boli aj medzi rozhodcami či organizátormi súťaží, pričom traja z nich koordinovali súčinnosť medzi Duklou a EYOF dlhodobo. No nielen to. Ambasádori podujatia a zároveň olympijskí víťazi Anastasia Kuzminová a Matej Tóth zapálili v rámci otváracieho ceremoniálu, na ktorom boli prítomní aj štátny tajomník MO SR Marian Majer a generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Kozák, oheň mieru. Bol to ten najsymbolickejší moment. Pri vztýčovaní zástav asistovala Čestná stráž Ozbrojených síl SR.

Ďalšie plány

„Máme za sebou viacero projektov, ktoré sa nám podarilo dokončiť a výrazne tak zlepšiť podmienky pre našich športovcov. Štadión je určite najväčšia investícia, ale zlepšilo sa aj zázemie. Od júla bývajú naši športovci v rekonštruovanej ubytovni. Vďaka podpore ministerstva obrany však v modernizácii chceme po-

kračovať. Práve začíname s prestavbou kuchynsko-jedálenského bloku. Táto budova už niekoľko rokov chátra. Po prestavbe sa z nej stane moderné športové centrum s laboratóriami, diagnostikou a športovým zázemím,“ avizuje pplk. M. Tóth a opisuje budúce podmienky na hypoxický tréning či obrovský bežecký pás vhodný aj na kolieskové lyže alebo bicykel. Dodáva: „Našou snahou je v rámci rekonštrukcie urobiť aj nadstavbu s úpolovou telocvičňou predovšetkým na džudo, keďže momentálne trénujú v nevyhovujúcich podmienkach. Čaká nás aj rekonštrukcia, resp. oprava športovej haly a regeneračnej linky v Trenčíne, kde sa začína pracovať už koncom leta. Rovnako do konca roka začneme s opravou lodenice v Liptovskom Mikuláši.“

Už v roku 2024 čakajú štadión VŠC Majstrovstvá Európy v atletike do 18 rokov, čo je podujatie pre tisíciku atlétov. V pláne sú aj ďalšie preteky a súťaže. Na štadióne budú prebiehať domáce futbalové zápasy MFK Dukla, ako aj národné atletické súťaže. „Uvažuje sa aj nad presu-

nom slávnej P-T-S do Banskej Bystrice,“ poznamenáva pplk. M. Tóth. Prvá veľká zafážkavacia skúška dopadla pre Duklu dobre aj podľa slov výkonného riaditeľa EYOF Petra Hamaja: „Zorganizovať také rozsiahle podujatie, ako Európsky olympijský festival, by nebolo možné bez našich partnerov. Jedným z najvýznamnejších bolo Vojenské športové centrum Dukla, ktorému ďakujeme za podporu a spoluprácu.“

Spokojný bol aj štátny tajomník MO SR Marián Majer: „Po tom, ako som si pozrel viacero športovísk a športov, sa mi potvrdilo, že na Slovensku vieme uskutočniť veľké akcie na vysokej úrovni. Zároveň aj to, že investície do športovej infraštruktúry sa nám vyplatia. Nielen preto, že sa ňou vieme adekvátne prezentovať, ale najmä preto, že vytvárajú veľmi dôležité zázemie aj pre deti a mládež, takže verím, že v budúcich rokoch sa nám to bude vracieť v kvalitných výkonoch našich reprezentantov.“

Text: Pavol Vitko
Foto: EYOF

„Zorganizovať také rozsiahle podujatie, ako Európsky olympijský festival, by nebolo možné bez našich partnerov. Jedným z najvýznamnejších bolo Vojenské športové centrum Dukla, ktorému ďakujeme za podporu a spoluprácu.“

Peter Hamaj
výkonný riaditeľ EYOF

Skvelý pochod

Na augustových Majstrovstvách Európy v atletike v Mníchove dosiahli na 35-kilometrovej trati reprezentanti VŠC Dukla Miroslav Úradník a Michal Morvay svoje životné úspechy. Spomedzi 26 vytrvalcov mal šiesty Úradník čas 2:35:44 h, siedmy Morvay prišiel do cieľa o 20 sekúnd neskôr. „Keby mi niekto pred pretekmi povedal, že budem šiesty, myslel by som si, že žartuje,“ so zadosťučinením sa usmial M. Úradník, ktorý istý čas „pochodoval“ aj na čele chodeckého pelotónu. „Tajne som dúfal, že by to mohlo byť do 10. miesta. S trénerom sme však realisticky plánovali, že miesto v prvej šestnástke bude fajn,“ spomenul maximálne spokojný M. Morvay. „Gratulujem chalani, skvelé vystúpenie a fantastické umiestnenia!!! Ste borci, veľmi ste ma potešili!“, reagoval riaditeľ VŠC Dukla, majster sveta a olympijský víťaz v chôdzi na 50 km podplukovník Matej Tóth.

Stranu pripravil: Pavol Vitko
Foto: Dukla, SITA, AOS

Bronzový Benjamín

Spomedzi 28 džudistov vo váhovej kategórii do 100 kg získal na augustových Majstrovstvách sveta juniorov v Ekvádore Benjamín Maťašeje z Dukly bronzovú medailu.

Svoj výnimočný talent naznačil v roku 2019 v Kazachstane, keď na MS dorastencov skončil piaty. Vlni v Taliansku však po covide vypadol už v druhom kole. „Zápasim od piatich rokov, viem, že sa dá potknúť, no teraz som si veril, hoci postup do finále mi ušiel v súboji so súperom z Japonska,“ poznamenal 179 cm vysoký borec, ktorý napokon v boji o bronz prekonal Kazacha. Je to jeho najväčší úspech, úspešné súboje predchádzali aj jeho ceste do Ekvádoru. „Aby som sa kvalifikoval, musel som v rámci slovenských kritérií získať dve medaily zo svetových pohárov. Tých býva do roka päť či šesť. Bol som na štyroch, z troch som doniesol medailu vrátane jednej zlatej,“ vyratúva.

„Veľmi sa teším, že už štyri roky mám štatút zmluvného športovca Dukly, teda mám k dispozícii zázemie VŠC a klub mi prispieva na preteky aj sústredenia,“ pochvaľuje si čerstvý absolvent bansko-bystrického športového gymnázia, ktorý začína študovať trénerstvo a telovýchovu. Okrem svojho trénera v Dukle Jána Gregora, ktorý ho vedie od malička, je vďačný aj rodičom. Tí ho prihlásili na džudo ako veľmi živé dieťa, aby si na žinenke vybil prebytok energie. Tú teraz sústreďuje na septembrové Majstrovstvá Európy juniorov v Prahe, kde by chcel tiež získať medailu. „Hlavne sa však sústredím na to, aby som sa prebojoval na olympiádu v Paríži,“ konštatuje džudista Benjamín Maťašeje, ktorého športový vzor je basketbalista Michael Jordan.

Lesk vodných slalomárov

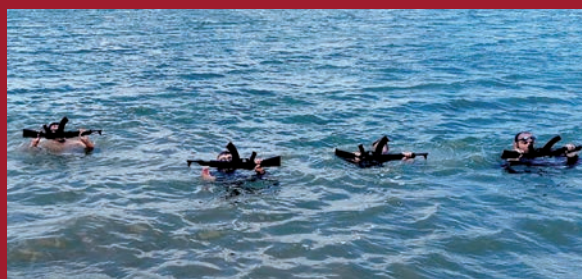
Alexander Slafkovský 31. júla na Majstrovstvách sveta vo vodnom slalome v nemeckom Augsburgu vybojoval v kanoe už svoje štvrté individuálne striebro v kariére. „Ďakujem všetkým, ktorí mi držali palce a verili, že ešte nepatrím do starého železa,“ povedal 39-ročný pretekár, ktorý zároveň získal spolu s oddielovým kolegom Markom Mirgorodským a s Matejom Beňušom z ŠKP Bratislava striebro v hliadkach 3×C1. Z predchádzajúceho obdobia má Slafkovský z hliadok už desať titulov.

Dukla bola úspešná aj na augustových juniorských Majstrovstvách Európy v Českých Budějoviach, kde v C1 zvíťazil Samuel Krajčí. Spolu s Jaromírom Ivanekým z VŠC boli zlatí tiež v hliadke 3×C1. Richard Rumanský bol bronzový v K1.

Vojaci vo vode

Combat plávanie, techniky záchrany topiaceho, plávanie v odeva, taktickej výstroji a so zbraňou boli súčasťou zdokonaľovacieho vojensko-športového kurzu Combat Swimmer 2022, ktorý v lete zorganizovala Katedra telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl. Poltucet príslušníkov OS SR sa v priebehu týždňa na Liptovskej Mare a v liptovskomikulášskom areáli vodných športov zdokonalil v základných plaveckých štýloch, ako aj v ovládaní bezmotorových plavidiel, plávaní v silnom prúde a vedení taktickej činnosti na vodnej hladine pri zníženej viditeľnosti.

GRANIT

HOTEL

ZRUBOVÉ DOMČEKY NA SMREKOVICI

**HĽADÁTE UBYTOVANIE PRE RODINU
ALEBO SKUPINU PRIATEĽOV?**

**Vyberte sa do Veľkej Fatry a rezervujte si ubytovanie
v zrubových domoch. K dispozícii sú dva zruby, ktoré
je možné rezervovať samostatne alebo spoločne.**

**Zrubový dom má vlastnú kuchyňu, kúpeľňu, obývaciu
časť a izbu. Variť si môžete sami alebo využiť
služby hotelovej reštaurácie.
Všade naokolo sú krásne výhľady na hory a prírodu.**

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***

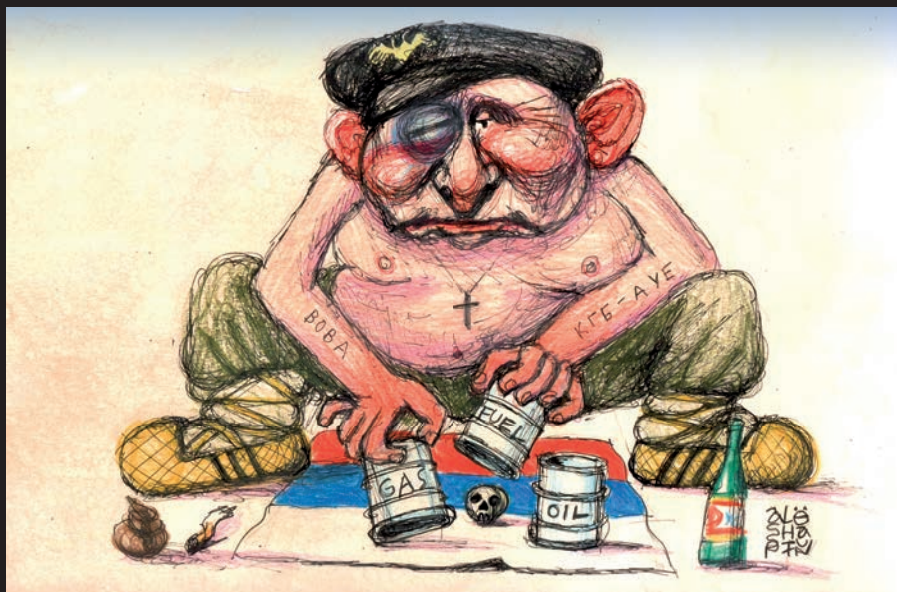
tel.: +421 914 324 188

e-mail: repcia.sm@granithotels.sk

www.granithotels.sk/smrekovica/sk

Ropa a plyn v zahraničnej politike Ruska

Priaznivci surrealistickej zábavy na sociálnych sieťach neraz natrafili na úryvky z bizarných talkshow ruských štátnych televízií. Moderátori i horliví hostia v nich s absolútnou vážnosťou už niekoľko rokov predpovedajú skorý úpadok Západu, krach dolárovej ekonomiky či kataklizmu právneho poriadku.

V poslednom období sa medzi prognózy pridala aj téma neznesiteľne chladnej zimy, ktorá Európu položí na kolena. Niektorí sa odvážili prorokovať exodus bežných obyvateľov do Ruska, ktoré oplýva prebytkom zemného plynu, a preto v ňom nikomu nehrozí zamrznutie.

Energia nástrojom politiky

Je nepochybné, že vďaka rozsiahlemu prírodnému bohatstvu je Rusko na poli medzinárodných vzťahov krajinou s mnohými tromfami. Ako efektívne však možno využívať energetickú politiku na presadzovanie vlastných záujmov? Do akej miery je závislosť na veľkom dodávateľovi bezpodmienečná? A je vôbec exportér v nadradenej pozícii?

Jeden deň pred vtrhnutím Ruska na Ukrajinu zaplatili Európska únia, Veľká Británia a Spojené štáty americké Kremlu za dodávky ropy a plynu viac než pol miliardy eur. O tri mesiace neskôr stál rovnaký objem plynu takmer

dvojnásobnú hodnotu, pričom cena ropy vzrástla asi o tretinu. Ak by sa rozsah dodávok fosílnych palív z Ruska za ten čas nijako nezmenil, celkový účet za dennú spotrebu by sa priblížil miliarde eur. Biznis s ropou a plynom je teda pre najväčšiu krajinu sveta mimoriadne lukratívny, a umožňuje jej zo strednodobého hľadiska živiť agresívnu vojnu na Ukrajinu.

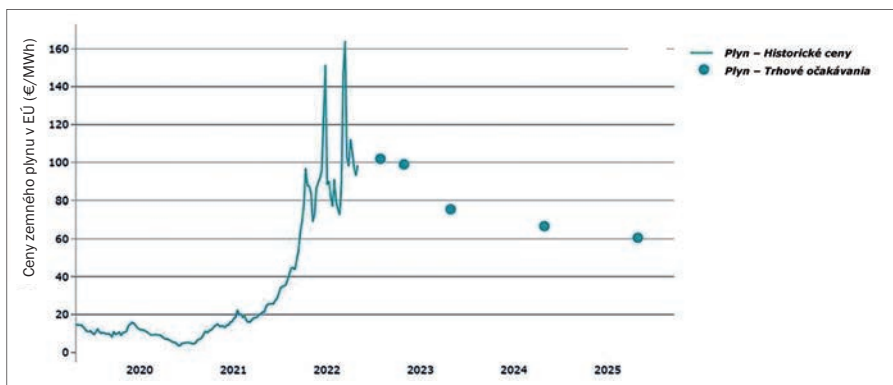
Sankcie, ktoré Západ na Rusko uvalil v následku nevyprovokovaného útoku na susedný štát, sa stretli s predvídateľnou reakciou. Obidve strany sa svojimi nástrojmi snažia súpera prinútiť k zmene správania. Západ chce oslabiť Rusko, aby ho prinútil stiahnuť sa z medzinárodne uznaného územia Ukrajiny. Rusko sa naopak snaží dosiahnuť, aby Západ prestal Ukrajinu poskytovať podporu. Využíva k tomu aj fosílna palivá – ropu a zemný plyn.

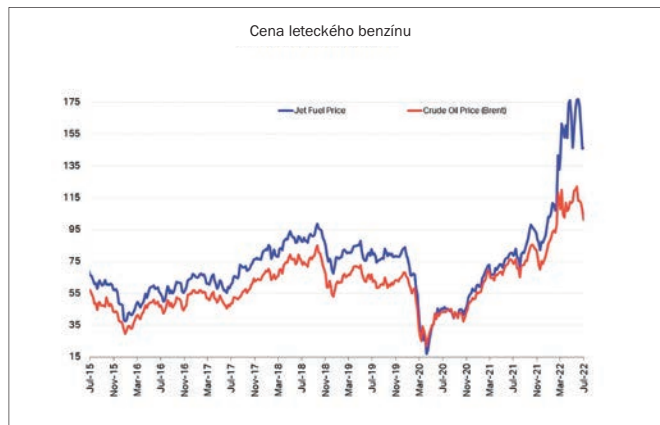
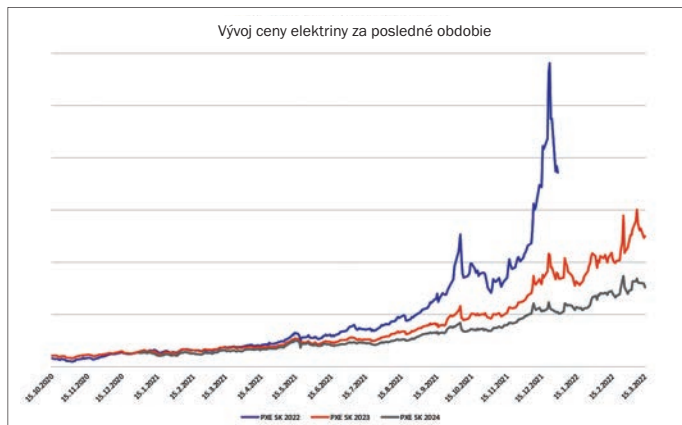
Tieto kroky nie sú nijako prekvapujúce. Veď energetická stratégia Ruska do roku 2020 otvorene hovorila o tom,

že ruské nerastné bohatstvo je jedným z nástrojov domácej i zahraničnej politiky a na podporu ruských záujmov je potrebné energiu využívať ako prostriedok diplomacie. Tieto zmienky sa síce z oficiálnych ruských politicko-strategických textov postupne vytratili, ale v skutočnosti praktická implementácia trvá od prijatia dokumentu v roku 2003 do dnešných dní.

Snaha využívať fosílna palivá ako nástroj zahraničnej politiky je manifestovaná dvomi spôsobmi. Prvým sú postupné pokusy o prevzatie kontroly nad infraštruktúrou potrebnou na dodávanie, skladovanie či spracovanie plynu a ropy. Podľa potreby sa záujem rozširuje i o banky, dôležité firmy či médiá. Kooptovaním miestnych elít do riadiacich funkcií v týchto spoločnostiach sa Rusku podarilo stvoriť vplyvných lobistov, ktorí prostredníctvom energetického sektora presadzovali naratívy Kremlu. Pre nás najrukopateľnejší dôkaz, ako sa to darilo, bol pokus spustiť plynovod Nord Stream II. V jeho pozadí stál tiež bývalý spolkový kancelár Nemecka Gerhard Schröder. Chýbalo len niekoľko mesiacov, aby bol tento projekt definitívne zaradený do prevádzky, čím by okrem iného negatívne ovplyvnil záujmy (nie len) Slovenskej republiky ako tranzitného štátu.

Druhý spôsob, ako sa ropa s plynom weaponizujú, je otvorená sabotáž a nátlak. Využíva sa najmä ak zlyhajú spomenuté nástroje. Napríklad ako v roku 2006, keď sa Litva rozhodla predať svoju najväčšiu rafinériu poľskému

petrochemickému koncernu namiesto ruského, v dôsledku čoho bola na niekoľko týždňov odpojená od dodávok ropy. Podobná politika sa využívala vo vzťahu ku krajinám, ktoré mali ambíciu odtrhnúť sa od politického vplyvu Ruska. Plynové vojny v období po Oranžovej revolúcii na Ukrajine ovplyvnili aj občanov Slovenska, keď k nám určitý čas počas zimy 2005/2006 tieklo len obmedzené množstvo plynu. Cieľom Kremľa bolo potrestať svojho suseda za to, že sa pokúša o nezávislú politiku.

Kroky k diverzifikácii

Asertívna politika Ruska a jeho využívanie energetických zdrojov ako nátlakového nástroja, samozrejme, nemohli zostať bez odozvy v Európe. Prvou lastovičkou na obmedzenie ruského vplyvu bolo zavedenie reverzného toku plynu na Ukrajinu cez Slovensko. Tým sa Rusku čiastočne obmedzila možnosť neobmedzene pôsobiť na nášho východného suseda.

Aj niektoré štáty so zlou historickou skúsenosťou s Ruskom si uvedomovali svoje slabosti. To viedlo k vybudovaniu novej infraštruktúry, ktorá umožnila určitú diverzifikáciu zdrojov, aj napriek silnému lobizmu. Tak boli vybudované terminály na obsluhu skvapalneného

plynu v Poľsku, Litve a na Jadrane. Zlepšenie priniesol aj technologický pokrok pri spracovaní ložísk v Kanade a USA, ktorý umožnil efektívnejšie využívať takéto terminály.

Európa zároveň dlhodobo podporuje snahy o zníženie závislosti na energetických zdrojoch z fosílnych palív. Robia sa postupné kroky na to, aby sa do praxe zavádzali zelené technológie a zvyšovala sa energetická efektivita. Dnešná situácia je žiarivým príkladom toho, že snaha o redukciu závislosti na fosílnych palivách aj v rezorte obrany nie je iba agendou naivných ekologických idealistov. Tieto tendencie nemajú za cieľ iba zmierniť negatívne vplyvy na životné prostredie, ale predovšetkým umožniť ozbrojeným silám postupne si budovať potrebnú energetickú nezávislosť.

Ohrozenie sektora

Na druhej strane Rusko možno zo strednodobého až dlhodobého hľadiska na svoju politiku negatívne doplatí. Väčšina z jeho preskúmaných zdrojov fosílnych palív je v jeho európskej časti. Do Európy smeruje veľká časť transportnej infraštruktúry. Potenciálne radikálne zníženie ťažby môže byť ťažko nahraditeľné. Pozastavenie ťažby nie je technolo-

gicky triviálnou záležitosťou, a jej obnova si vyžaduje pomerne veľké investície. Preto je v záujme Ruska, aby bol dopyt po jeho zdrojoch pomerne stabilný.

Problémom môže byť aj diverzifikácia odberateľov. Zatiaľ čo ropu je možné relatívne jednoducho premiestniť z ropovodu do tankerov a poskytnúť ju na svetových trhoch, skvapalňovanie plynu vyžaduje pokročilé technológie. Tie dnes Rusko vďaka sankciám nemôže nadobúdať. Ak by sa Európa rozhodla radikálne znížiť svoju spotrebu ruského plynu, jeho ťažobnému priemyslu by mohol hroziť postupný pomalý zánik s enormnými nákladmi na jeho potenciálne obnovenie.

Vojna na mnohých frontoch

Dnešná vojna Ruska s Ukrajinou sa vedie na viacerých frontoch. Okrem línií kontaktu v okolí Charkova, na Donbase a dolnom toku Dnepra, sa vedie aj v hlavách ľudí a pri ich kuchynskom sporáku. Ukazuje sa, že odhodlanie Západu pomáhať Ukrajine dodávkami výzbroje, je pomerne stabilné. Avšak volanie Ukrajincov trpiacich pod ruským ostreľovaním, aby Európa prestala Rusko financovať odberom fosílnych palív, zatiaľ nemôže byť vypočítané v celosti. V minulosti sme v Európe nedostatočne reflektovali na triezve názory vyzývajúce k rýchlejšej diverzifikácii. Dnes sú náklady na zmenu správania oveľa vyššie a o to silnejšie musí byť aj odhodlanie európskych krajín.

Text: Maroš Cuník

Analytický útvar MO SR

Ilustrácia: Aljoša Stupin

Deň pred vtrhnutím Ruska na Ukrajinu zaplatili Európska únia, Veľká Británia a Spojené štáty americké Kremľu za dodávky ropy a plynu viac než pol miliardy eur. O tri mesiace neskôr stál rovnaký objem plynu takmer dvojnásobok, pričom cena ropy vzrástla asi o tretinu.

Vysoká škola propagandy

Najúspešnejším a najrozšírenejším ruským vývozným artiklom je propaganda. Ruskí odborníci ju zvládajú dokonale.

O d prvých dní invázie na Ukrajinu sa jedným z hlavných terčov ruskej propagandistickej vojny stal prezident Volodymyr Zelenskij. Svojou odvahou inšpiruje milióny ľudí po celom svete. Preto sa ho ruská propaganda snaží všemožne spochybniť a jedným z nástrojov sú falošné videá.

Falošný Zelenskij

Prvou kategóriou sú Deep Fakes, teda digitálne upravené materiály, ktoré majú navodiť dojem, že osoba robí alebo hovorí niečo, čo nie je pravda. Deep Fake video prezidenta Ukrajiny s údajnou výzvou armáde na zloženie zbraní sme videli krátko po začiatku invázie. Ďalšie zobrazovalo falošného Zelenského, ako vystráňa v alkoholovom alebo drogovom opojení s prilbou na hlave.

Iným spôsobom hybridného útoku sú zostrihy. Zelenskij bol hercom, preto existuje množstvo materiálu, ktorý stačí vhodne zostrihať a okomentovať. Takto sa z neho stane propagátor agendy LGBTQI či zbabelec, ktorý sa bojí žien. Vo všetkých prípadoch ide o scény z komediálnych vystúpení či televízneho seriálu, kde hral hlavnú úlohu.

Zelenského dvojník a Ramzan Kadyrov

Najnovšou variáciou sú scény s hercom, ktorý Zelenského vzdialene pripomína. V jednej sa so strachom vzdáva prezidentovi Čecenskej republiky Ramzanovi Kadyrovovi.

Už pri letmom pohľade je jasné, že ide o manipuláciu. Stačí sa však začítať do komentárov na sociálnych sieťach a zistíme, že tento spôsob propagandy je mimoriadne účinný a ak mu aj recipienti úplne neveria, konštatujú, že „možno to pravda nie je, ale mohla by byť“...

Svätý Bandera?

Aj u nás sa šírila správa, že ukrajinská ortodoxná cirkev vyhlásila Stepana Bandera za svätého. Bandera bol medzivojnový ukrajinský nacionalistický politik. Jeho myšlienky a násilné činy skupín, ktoré sa k nemu počas druhej svetovej vojny hlásili, sú v Rusku, Poľsku, ale čiastočne aj na Slovensku a v Českej republike vnímané veľmi negatívne. Ruská propaganda negatívny sentiment náležite využíva. S pomocou poloprávd i falzifikácií sa snaží presvedčiť, že Ukrajinci Bandera kanonizovali.

Správu zvyčajne sprevádzajú dva obrázky. Prvým je kostolná vitráž s postavou muža s ukrajinským nápisom „Sluha Boží. O. Andrij Bandera.“ Na druhom je údajné rozhodnutie metropolitu Kyjeva a celej Ukrajiny o kanonizácii s prílože-

nou schémou, ako má vyzeráť ikona nového svätého. Vedenie ukrajinskej ortodoxnej cirkvi takýto akt oficiálne poprelo a dokument označilo za falzifikát. Bandera ako gréckokatolík ani nemôže byť ortodoxným svätcom.

Zložitejšie je to s vitrážou. Nachádza sa v gréckokatolíckom kostole v meste Kozova v Ternopilskej oblasti. Ne zobrazuje však Stepana Bandera, ale jeho otca Andrija, kňaza popraveného v roku 1941 komunistickým režimom. Ide o iniciatívu miestnych veriacich z roku 2015, ktorí sa pokúšali začať proces kanonizácie Bandera staršieho.

Ruská propaganda umne spracovala antipatie, ktoré Stepan Bandera a ním inšpirované hnutia vyvolávajú. Ba čo viac, ukrajinská ortodoxná cirkev sa v roku 2018 administratívne oddelila od moskovského patriarchátu, čo Rusko vníma ako zradu.

Kostolná vitráž s vyobrazením Andrija Bandera, otca Stepana Bandera z roku 2015

Cisterny namiesto HIMARS

Dodávky západných zbraní na Ukrajinu spôsobujú Rusku straty. Nečudo, že sa propaganda snaží ovplyvňovať verejnú mienku v krajinách, ktoré zbrane poskytujú, aby sa dodávky zastavili. Cieľom je vyvolať dojem, že sú zbytočné, pretože si s nimi ruská armáda aj tak poradí. Príkladom sú raketové odpaľovacie systémy HIMARS, ktoré na veľké vzdialenosti likvidujú zásobovacie sklady ruských vojsk. Už 6. júla 2022 zverejnilo ruské ministerstvo obrany video, ktoré údajne zachytáva zničenie dvoch systémov HIMARS aj s raketami.

Ukrajinská strana to dementovala. Podrobným skúmaním sa zistilo, že ide o zásah palivových cisterien v obci Kodema v Doneckej oblasti, ktoré môžu laickému oku na nekvalitnom zábere pripomínať HIMARS. Lenže pôvodné tvrdenie, podobne ako v prípade slovenského S-300, začalo na sociálnych sieťach žiť vlastným životom.

Tento typ hoaxu je mimoriadne nebezpečný, lebo na jeho odhalenie treba odborné vedomosti a technické nástroje. Adresatí propagandy si tvrdenia nedokážu jednoducho overiť vlastnými silami. Väčšina sa v takom prípade prikloní k možnosti, ktorá je bližšia ich videniu sveta, často už roky formovaného ruskou propagandou.

Záber ničenia cisterien vydávaných za systémy HIMARS

Text: Michal Ďurman

Odbor pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu

MILITARY ENGLISH

M142 HIMARS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Lockheed Martin

When the U.S. announced Ukraine forces will receive a shipment of M142 HIMARS multiple-launch rocket systems, many of the **uninitiated** have just **shrugged** their collective shoulders: so what, another weapon to fight the Russians with. Not so. HIMARS has quickly proven to be the **crown jewel** of the Ukrainian defense arsenal.

The acronym HIMARS stands for “high-mobility artillery rocket system”. It was developed in 1996 by Lockheed Martin as a means to engage and defeat artillery, air defense concentrations, trucks, and light armor and personnel carriers, as well as support troop and supply concentrations. The system launches its weapons and moves away from the area at high speed before enemy forces locate the launch site. Each unit can carry six GPS guided rockets, which can be reloaded in about a minute with a crew of only three: the driver, gunner and section chief. However, if pressed for personnel, the computer-based fire control system enables a crew of two or a single soldier to load and unload the system allowing firing missions to be carried out in automatic or manual mode.

A high-tech, wheel-mounted lightweight rocket launcher is – or so the analysts claim – considerably more reliable than other rocket systems Ukrainian forces currently use. Ukraine has reportedly damaged Russian ammunition depots, command posts and air defenses using just eight HIMARS launchers armed with the ordinary GMLRS rockets with 80 to 120km range. Ukraine claims to have destroyed at least 30 logistics hubs deep behind enemy lines – which fact Russia denies. The secret to the rockets’ precision is the **inertial** navigation system that tells the rocket its exact location relative to its target, enabling a hit precision of three-to-five meters at maximum range.

The high-mobility artillery rocket system carries a single six-pack of rockets on the **bed** of the 6×6 5-ton truck. The maximum range of the system is dependent on what type of munition it is firing. The longest range artillery rockets currently available for the system are the M30 (sub-munition warhead) and M31 (**unitary** warhead) precision-guided types, which are GPS/INS guided and can hit targets out to around 90 kilometers. However, HIMARS is capable of launching the entire MLRS family of munitions, in-

cluding practice rockets, tactical **SSM** missiles with a range of up to 300 km, and even the Precision Strike Missile, which is not operational yet but will have a range of approximately 500 km.

The American authorities have **purportedly** received assurances from their Ukrainian counterparts that the HIMARS systems will not be used to strike targets inside Russia. It has not yet been clarified whether or not this **stipulation** covers areas of Ukraine that Russia occupies, but considers its territory, namely the Crimean Peninsula, or **breakaway** regions that the government in Moscow has recognized as independent countries.

On July 20, the U.S. announced it was sending four more HIMARS systems to Ukraine, bringing the total up to 16, with an apparent goal of reaching 20.

QUESTIONS:

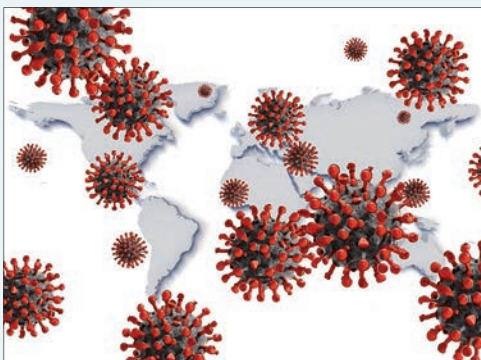
1. Ako definujeme HIMARS?
2. Aký typ streľiva používa tento systém?
3. Čím je pre Ukrajinu tento systém dôležitý/ kľúčový?

GLOSSARY

- **uninitiated** /ˌʌnɪˈɪʃɪ.ətɪd/ – nezasvätený;
- **shrugged** /ˈʃrʌɡd/ – pokrčili (ramenami);
- **crown jewel** /kraʊn ˈdʒuəl/ – kráľovský klenot;
- **inertial** /ɪˈnɜːʃəl/ – inerciálny;
- **bed** /bed/ – ložná plocha (nákľadiaku);
- **unitary** /ˈjuːnɪ.terɪ/ – jedna, jednotlivá;
- **SSM** /ɛs-ɛs-ɛm/ – rakety zem-zem (surface-to-surface missile);
- **purportedly** /pərˈpɔːtɪdli/ – údajne;
- **stipulation** /ˈstɪpjəˈleɪʃən/ – ustanovenie;
- **breakaway** /ˈbreɪkəˌweɪ/ – odštiepenec;

Vaše starosti na našu hlavu

Hoci cez leto prišla ďalšia covidová vlna, nikto z toho žiadnu drámu nerobil. Máme to najhoršie za sebou a už sa netreba báť?

Ruská agresia voči slobode a demokracii zatlačila problematiku SARS-CoV-2 do úzadia, epidémia však nepominula a pripísať sa treba aj na nové, dosiaľ neznáme varianty vírusu spôsobujúceho ochorenie Covid-19 s možnými novými symptómami. Ministerstvo zdravotníctva SR, Úrad verejného zdravotníctva SR a konzílium odborníkov na jeseň očakávajú výraznejší nárast ochorenia Covid-19. Dôvodmi sú predovšetkým návraty z dovolení, začiatok školského roka a presun podujatí do interiérov.

Odborníci preto pripomínajú odporúčania pre verejnosť, podniky a inštitúcie. Najefektívnejším opatrením, ako minimalizovať dosahy ochorenia na spoločnosť, je spoločná kolektívna zodpovednosť. Epidemická situácia je aktuálne pomerne priaznivá, no odborníci očakávajú nárast ochorení počas prvých jesenných týždňov. Širokej verejnosti preto odporúčajú naďalej dodržiavať základné pravidlá. Prvým odporúčaním je využiť možnosť očkovania, dbať na hygienu rúk (vrátane dezinfekcie) a dodržiavať zásady respiračnej hygieny. Dôležitý zostáva primeraný fyzický odstup. V interiéroch treba dbať na priame, časté a účinné vetranie. Ak hrozí zvýšené riziko nákazy, odborníci odporúčajú nosiť správne nasadené rúško či respirátor. V prípade ochorenia zostať doma, pri závažnejšom priebehu ochorenia vyhľadať lekársku pomoc. Ministerstvo, hygienici, aj konzílium upozorňujú zariadenia a inštitúcie, aby aktualizovali svoje pandemické pohotovostné plány tak, aby dokázali flexibilne reagovať na vývoj epidemickej situácie.

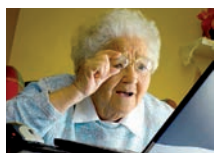
IB News

Pokuta pre konšpirátora

Porota v meste Austin v americkom štáte Texas nariadila 6. augusta krajne pravicovému šíriteľovi konšpiračných teórií Alexovi

Jonesovi, že má rodičom dieťaťa, ktoré zabili v roku 2012 pri streľbe na základnej škole Sandy Hook, zaplatiť odškodné vo výške 49,3 milióna dolárov za nepravdivé tvrdenie, že streľba na škole bola hoax. Jones na svojej webovej stránke InfoWars a vo vysielaní populárnej rozhlasovej relácie roky tvrdil, že streľbu v meste Newtown v štáte Connecticut zinscenovali aktivisti bojujúci za kontrolu zbraní. Dvadsaťročný Adam Lanza 14. decembra 2012 zastrelil na základnej škole Sandy Hook 20 prvákov a šesť pedagógov. Ešte pred masakrom zastrelil doma matku, napokon obrátil zbraň proti sebe a spáchal samovraždu.

Hlúposť je drahá

Žena v strednom veku z okresu Topoľčany poslala neznámemu mužovi, ktorý sa vydával za amerického vojaka, 110 000 eur. O pe-

niaze prišla aj druhá žena, tá zaslala podvodníkovi 5 000 eur. Muž ženy kontaktoval prostredníctvom sociálnych sietí. Tvrdil, že je americký vojak, ktorý je teraz v Nemecku a do neznámej anglickej banky mu chodia peniaze, ku ktorým sa nevie dostať. So ženami nadviazal bližší kontakt a získal si ich dôveru a pod rôznymi zámienkami a príslubmi vrátenia peňazí od nich vylákal vysoké sumy.

NBÚ hodnotí

V slovenskom kybernetickom priestore bol v roku 2021 najzávažnejšou hrozbou ransomvér, zatiaľ čo najrozšírenejšou praktikou

bol phishing. Najviac prípadov bolo v oblasti imitovania poštových a doručovateľských služieb a online obchodov. S takmer 100-tisíc prípadmi nasledovala kategória „nedostupnosť“, napríklad DDoS útoky (Distributed Denial of Service), pri ktorých dochádza k znefunkčneniu cieľenej služby či webu pre bežného, legitímneho návštevníka. TOP 3 najčastejších kyberincidentov uzatvára kategória „botnet“, keď sú napadnuté zariadenia napojené neraz do obrovskej globálnej siete, ktorú hackeri dokážu zneužiť napríklad pri spomínaných DDoS útokoch. Rástlo aj zneužívanie populárnych inzertných platforiem prostredníctvom falošných inzerátov.

Phishingová hitparáda

Výskumný tím Check Point publikoval zoznam značiek, ktoré kybernetickí zločinci najčastejšie zneužívajú pri phishingových útokoch za

druhý štvrtrok 2022. Rebríčku kraľuje LinkedIn. Od apríla do júna zneužilo túto sociálnu sieť 45 percent všetkých pokusov o phishing. Na druhom mieste je Microsoft, kde sa značka falšovala v 13 percentách phishingových útokov. Tretie miesto s 12 percentami obsadila spoločnosť DHL. V top desiatke sa ďalej umiestnili značky Amazon, Apple, Adidas, Google a Netflix.

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook
Ministerstva obrany SR

Facebook
Ozbrojených síl SR

Youtube kanál
Ministerstva obrany SR

Youtube kanál
Ozbrojených síl SR

Instagram
Ministerstva obrany SR

Instagram
Ozbrojených síl SR

Twitter
Ministerstva obrany SR

Spálené krídla Košíc

Spomedzi leteckých nehôd a katastrof, ktoré súvisia s Košicami, sa tá prvá stala 23. mája 1919. Šikovateľa Oskara Výtržného a nadporučíka Ilju Svobodu, príslušníkov 2. letky dislokovanej v Košiciach, zostrelili počas bojov o novovzniknuté Československo. Na dvojplášniku Brandenburg C.I boli na prieskumnom lete v maďarskom pohraničí s cieľom zistiť možné zhromaždiská vojsk nepriateľa. Vidiac improvizovaný pancierový vlak Maďarskej republiky rád zaútočili naň 10-kilogramovými bombami. Odvážnych letcov zostrelili ťažkým guľometom, no napriek vážnym zraneniam prežili. Publikáciu Spálené krídla Košíc vydalo košické Múzeum letectva a je bohato ilustrovaná dobovými fotografiami. Jej autor Manfred Tukot zaznamenal do dvoch stoviek leteckých nehôd a katastrof, ktoré súvisia s metropolou východného Slovenska. Podstatná časť z nich je spätá s vojakmi. Niektoré ostali bez vážnejších následkov. Napríklad, keď v roku 1956 v priebehu verejného vystúpenia majorovi Jozefovi Remekovi, otcovi neskoršieho čs. kozmonauta, výbuch dymovnice poškodil na MiG-15 nábežnú hranu krídla. Iné sa skončili veľmi zle. Najmä keď v roku 2006 pri návrate z operácie KFOR v Kosove tesne pred pristátím na košické letisko pri tragédii vojenského An-24 zahynulo na maďarskom vrchu Borsó 42 našich kolegov. (pv)

Pek(eli)ne po slovensky

Kontrola potrúpi nielen kontrolovaných

V jazykovej praxi sa nielen v hovorených, ale aj v písaných prejavoch vyskytujú tri podoby genitívu množného čísla podstatného mena **kontrola**, a to podoba **kontrol** s krátkou samohláskou o, podoba **kontról** s dlhou samohláskou ó a podoba **kontrôl** s dvojháskou ô. A tak nájdeme rôzne spojenia: *pri výkone kontrol v útvaroch, vykonávanie kontról v útvaroch, zintenzívnenie kontrôl*.

V spisovnej slovenčine je správna iba podoba s krátkou samohláskou o, teda **kontrol**, podobne, ako je to aj pri iných prevzatých slovách zakončených na -ola, napr. gondola – gondol, kapitola – kapitol, metropola – metropol, parabola – parabol, patrola – patrol.

Správne teda je *pri výkone kontrol, uskutočňovanie kontrol, zintenzívnenie kontrol*. (buj)

LOŽ MESIACA

Európska únia nezakazuje automobily

Tisíccky používatelov sociálnych sietí zdieľali text odsudzujúci vlastníctvo automobilov ako výrok predsedníčky Európskej komisie Ursuly von der Leyenovej a rovnako aj

lživé tvrdenia o európskych plánoch obmedziť vlastníctvo osobných automobilov od roku 2023. Pripravovaná európska legislatíva sa dotýka iba obmedzenia predaja nových áut poháňaných spaľovaním fosílnych palív od roku 2030 a 2035, nesúvisí s individuálnym vlastníctvom automobilov. Výrok „Individuálne vlastníctvo automobilu musí byť ako fajčenie: ak sa rozhodnem auto vlastniť a nevyhnutne nemusím, spoločnosť mi musí dôrazne hovoriť, že to pohodlie je na úkor niekoho alebo niečoho – v tomto prípade nielen zdravia, ale budúcnosti nás všetkých,“ v skutočnosti pochádza od slovenského blogera Radoslava Augustína ako súčasť jeho úvah o ekologickej udržateľnosti a reputácii individuálneho vlastníctva áut v mestách z hľadiska klimatickej krízy. Podľa nepravdivých príspevkov na sociálnych sieťach mala Ursula von der Leyenová tiež vyhlásiť, že „v roku 2023 prijmem smernicu, ktorá upraví podmienky vlastníctva a držania motorových vozidiel“. V skutočnosti nemožno nájsť nijakú zmienku o tom, že by spomínala plán obmedzovania vlastníctva motorových vozidiel. Augustínov blog a jeho statusy zo sociálnych sietí nepriateľská propaganda vynáha z kontextu, pozmenila a vydávala za stanoviská von der Leyenovej s cieľom vyvolať negatívne emócie a oslabiť tak demokratické princípy na Slovensku a v Európskej únii. (TASR)

Nedostali ste OBRANU?

Ozvite sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX • č. 9/2022 • Redakčná uzávierka 24. 8. 2022 • Do výroby zadane 26. 8. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Mgr. Michaela LACKOVÁ, tel.: 0960 31 29 80, 0903 820 583, e-mail: michaela.lackova@mod.gov.sk, Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

kpt. Mgr. Slavomír Krajňák
štábný kaplán
2. mechanizovanej brigády Prešov

Patrónka Slovenska

V septembri oslavujeme dva významné sviatky našej Cirkvi. Sviatok Povýšenia svätého Kríža a sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska. V evanjeliu podľa svätého apoštola Jána čítame: „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ Keďže Bohu nič nie je nemožné, spôsobil, že znak potupnej smrti a utrpenia – kríž, sa v Ježišovej obete stal znakom spásy a víťazstva. Poukázal pritom aj na veľkosť svojej lásky k nám. Kvôli oslave tejto lásky sa v štvrtom storočí vybrala cisárovná svätá Helena do Jeruzalema, aby Kristov kríž našla, čo sa jej aj podarilo. A tak mohol byť svätý Kríž pozdvihnutý k verejnej úcte.

Presvätá Bohorodička Panna Mária pri stretnutí so starcom Simeonom počúva proroctvo o meči bolesti, ktorý prenikne jej dušu, aby vyšlo najavo zmýšľanie mnohých srdc, ako môžeme počuť v evanjeliu od svätého apoštola Lukáša. V tom istom evanjeliu sa opisuje Bohorodička ako tá, ktorá zachovávala všetky slová vo svojom srdci. Tu je začiatok rozjímaní aj o bolestiach duše Panny, ktorá najdokonalejšie z ľudí odovzdala seba samu Bohu až natoľko, že bola schopná duševne aj telesne prijať Božieho Syna od Ducha Svätého. Prijať ho aj s nepochopiteľným utrpením Služobníka Jahveho, ktorého opisuje prorok Izaiáš.

Ktorá matka neprežíva utrpenie so svojimi deťmi? Ich bolesť je jej bolesťou, ich utrpenie je jej utrpením, ich smrť je aj jej smrťou. Ale v prípade Panny Márie dodávame, že víťazstvo jej Syna nad smrťou skrze zmŕtvychvstanie je aj jej víťazstvom. Sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska nás utvrdzuje v správnej viere, posúva nás po ceste za Ježišom Kristom, ktorý má moc využiť naše bolesti a utrpenie, ba aj smrť na našu spásu.

Ako zmierniť stres

Jedným z možných spôsobov, ako zmierniť negatívny vplyv pretrvávajúceho napätia, je cvičenie.

Dostatok pohybovej aktivity je dôležitý na udržanie zdravia pohybového aparátu. Cvičenie podporuje neurogenézu a vedie k stimulácii serotonínového komplexu. Vlastnosťou nervosvalovej sústavy je, že ani v najhlbšom spánku nie je bez aktivity, ktorá sa prejavuje určitým svalovým napätím. Ak sme psychicky napätí alebo vyvíjame duševné úsilie, stúpa aj pokojové napätie svalstva. Ak pretrváva dlhší čas, nepriaznivo pôsobí nielen na úrovni pohybovej sústavy, ale cez vertebroviscerálne vzťahy sa môže preniesť aj na vnútorné orgány.

Cvikov na uvoľnenie jednotlivých častí tela je viacero. Zameriame sa na uvoľňujúce cviky chrbtice – spinálne cvičenia. Sú zamerané na uvoľnenie, natiahnutie a celkové zväčšenie rozsahu pohybu chrbtice.

Ako cvičiť správne?

- Pohyby sa musia robiť na hranicu možného pohybu. Cvičiť iba v možnom rozsahu nie je účelné, pretože tým rozsah nezväčšujeme, iba udržiavame.
- Pohyby, ktorými sa obmedzený rozsah uvoľňuje, sú veľmi malého rozsahu, je to akýsi pohyb v rozsahu "dopruženia".
- Cviky robíme pomaly, v žiadnom prípade to nie sú rýchle a švihové pohyby. Pri rýchlom pohybe sa zablokovaný kĺb rýchlejšie dostane na hranicu obmedzeného smeru, čo zhorší bolesť. Takýmto cvičením sa problémy môžu výrazne zhoršiť.
- Cviky opakujeme 5 až 7-krát na každú stranu.
- Cviky nesmú bolesť zväčšovať. Ak ju vyvolávajú, má byť znesiteľná. Po dokončení má bolesť rýchlo odznieť.
- Cviky treba robiť pravidelne, každý deň. Lepšie je cvičiť častejšie a kratšie, ako raz a dlhšie.
- Cviky sú časovo nenáročné, vyžadujú niekoľko minút. Výhodou automobilizácie je, že môžeme funkčnú blokádu ľahko sami odstrániť.

Cvičenie 1

Lahnite si na chrbát, horné končatiny rozpažte dlaňou nadol. Jednu dolnú končatinu pokrčíte a vnútornou stranou členka

oprieme o koleno vystretej nohy (obrázok 1). Pozvoľna otáčame hlavu k ramenu na stranu pokrčenej dolnej končatiny a súčasne pokrčenú dolnú končatinu a panvu otáčame na druhú stranu (obrázok 2). Oblasť lopatiek zostáva na podložke. Cvik opakujeme 5 až 7-krát na oboch stranách.

Cvičenie 2

Lahnite si na chrbát, horné končatiny rozpažte dľaňou nadol. Obidve dolné končatiny zohneme a nadvihujeme nad podložku. Otáčame hlavu do strany, pričom sa pokrčené dolné končatiny a panva otáčajú na druhú stranu (obrázok 3). Pri rotácii nepoložíme dolné končatiny na podložku, kolená držíme pri sebe. Oblasť lopatiek zostáva pevne na podložke. Opakujeme na oboch stranách 5 až 7-krát.

Relaxáciu je ideálne skombinovať s dychom, ktorý má upokojujúci účinok na celý organizmus. Príkladom môžu byť jogové dychové cvičenia. Východisková pozícia je v ľahu na chrbte.

Technika nácviku dychu:

1. Zavrite si oči, otvorte ústa a dýchajte tak, ako by ste chceli svojím dychom zahmliť zrkadlo. To bezprostredne navedie k typickému zvuku dychu a privedie pozornosť do oblasti hrtanovej príklopky.
2. Vytvárajte rovnaký zvuk pri nádychu aj výdychu (obvykle máme sklon tento dych zapájať len pri nádychu).
3. Zatvoríme ústa, dýchame iba nosom, ale pokračujeme v predchádzajúcich inštrukciách.
4. Pohrajte sa s uvedenou technikou. Vytvárajte si vo svojom hrdle menšie či väčšie zúženie a všimajte si, ako sa uvedená technika premieta do kvality plynutia dychu, jeho zvuku a pocitov.
5. Dýchajte s jemnosťou a pozorujte, ako pri zachovaní ľahkosti dýchate hlbšie.

Tento typ dýchania je vhodné komponovať do relaxácie.

Text: PhDr. Dávid Líška, PhDr. Denisa Ivaničová

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Maroš Pališin
psychológ Základne výcviku
a mobilizačného doplňovania Martin

Moc povzbudení

Pri plnení každodenných úloh doma aj v práci, v období po prepuknutí pandémie či vojny na Ukrajine padne určite každému vhod, ak si jeho úsilie niekto všimne či ocení. Práve prejav podpory či samotné povzbudenie má moc a pomáha pri zvládaní ľahších či ťažších životných situácií.

Aj keď ľudstvo všeobecne zmyšľá skôr negatívne, pesimisticky a hľadať chyby je jednoduchšie, ako nájsť niečo dobré, je našou úlohou priniesť svetlo do tmy. Kvalitný život závisí od kvality našich vzťahov, aj tých pracovných. Povzbudiť znamená dodať odvalu, poukázať na schopnosti, dary, talenty a prejať dôveru. „Chod! Vyskúšaj! Máš na to! To dáš! To zvládneš!“ alebo „Vážim si tvoju prácu, to, čo robíš, tvoj prístup, že sa obetuješ pre iných.“ Človek, ktorý zažíva pocit, že mu niekto verí, si začne sám veriť, bude vykonávať svoju prácu lepšie, kvalitnejšie a celkovo bude spokojnejší. Ak súčasne zažíva vlastnú skúsenosť v podobe úspechov a dostáva sa mu uznania od ostatných, získa sebadôveru. Je si vedomý svojich schopností, dôveruje sebe samému. Naopak, ak človek býva neocenený, bez uznania, nepovzbudený, bez vyjadrenia podpory alebo dokonca dlhodobo kritizovaný, potom si necení samého seba. Má nízke sebavedomie, z čoho môže prameniť, že sa vyhýba činnostiam, v ktorých by mohol zlyhať, a preto si vyberá najľahšiu cestu. Môže sa tiež zamerať na výkony, aby sebe aj druhým dokázal, že je dostatočne dobrý. Často predstiera sebadôveru, aby si zvýšil sebaúctu a zabezpečil uznanie druhých. Povzbudenie a podpora má vplyv na výkon a efektivitu práce. Ak sa človeku dostáva veľká podpora počas plnenia úlohy, nielenže ju môže splniť lepšie, ľahšie, ale cez skúsenosť povzbudenie môže rásť v rôznych oblastiach. Dôležité je tiež slovné povzbudenie počas plnenia úloh, nie iba na konci, ak sa všetko podarí. Dôležitosť povzbudzovania môžeme vidieť aj v športe. Mnohí športovci by určite vedeli hovoriť o vplyve povzbudenia od trénerov alebo samotného obecnstva. Je na nás ľuďoch, rodičoch, zamestnancoch a kolegoch do akej miery prejavíme záujem o iných aj slovom povzbudení či podpory.

Ústup povstalcov z východu

V noci z 30. na 31. augusta 1944 zaútočili nemecké jednotky na povstalecké územie aj z priestoru severovýchodných hraníc Slovenska.

Pri Mníšku nad Popradom prekročil hranice útočný pluk 1. tankovej armády armádnej skupiny Heinricha (maximálne 2 500 mužov). Potom obsadil Kežmarok a odzbrojil väčšinu miestnej vojenskej posádky. Tá sa pritom ani nestihla zapojiť do Povstania, na rozdiel od susedných posádok v Poprade a Levoči. Prispela k tomu aj protipovstalecká aktivita miestneho nemeckého Heimatschutzu a jednotky nemeckých poľných žandárov. Príchod okupačných jednotiek na Spiš však znamenal tiež rýchly koniec povstaleckej akcie v Levoči, odkiaľ povstalci už 30. augusta v panike ustúpili. Časť miestnej posádky sa napriek tomu na druhý deň zapojila do útoku vojakov a partizánov na Kežmarok. Ten však Nemci prekonalí a do večera obsadil aj Poprad.

Obrana na kóte Ostrô

Dňa 1. septembra za pomoci tankov a letectva obsadili aj Kvetnicu, odkiaľ povstalci nestihli evakuovať veľké zásoby zo zbrojného skladu, čo malo negatívne dôsledky pre celé Povstanie. 4. septembra Nemci obsadili Telgárt, odkiaľ bolo možné postupovať priamo na Brezno nad Hronom (dnes Brezno) a samotnú Banskú Bystricu. Dňa 5. septembra padla po boji aj Spišská Nová Ves. 3. septembra začala od Popradu smerom na Liptov postupovať aj bojová skupina SS Schäfer (asi 1 500 mužov), ktorá mala dobyť Ružomberok a nadviazať spojenie s nemeckými jednotkami v Turci. Ich spoločným cieľom bolo uvoľnenie Ko-

šicko-bohumínskej železnice, ktorá bola dôležitá pre zásobovanie nemeckých vojsk. Postup bojovej skupiny bol napriek počiatočnému odporu povstalcov pomerne hladký. Už 5. septembra obsadila Liptovský Sv. Mikuláš, keďže tamojšia vojenská posádka bez boja ustúpila. Nasledujúci deň po krátkej prestrelke Nemci obsadili aj Ružomberok. Tým sa situácia pre povstalcov stala kritickou, keďže protivník mohol zo severu postupovať cez Donovaly až k Banskej Bystrici. Nakoniec sa však južne od Ružomberka podarilo zastaviť nemecký postup. Následne tu bola vybudovaná pevná obrana. Tá sa opierala o dominantné výšiny, najmä kótu Ostrô, ktorú nemecké jednotky niekoľko týždňov márne dobíjali. Na konci prvej septembrovej dekády oživilí svoj tlak z priestoru Liptova do Turca, kde však narazili na povstaleckú obranu pred Kľačanmi.

Od 4. septembra útočili Nemci tiež údolím rieky Orava. Podporný útok bojovej skupiny Volkmann (asi 1 000 mužov) z tohto priestoru mal pomôcť zlomiť povstalecký odpor v Strečnianskej tiesňave. Po dvoch dňoch Nemci dobili Trstenú a obsadili tamojšiu rafinériu aj so zásobami pohonných hmôt, keďže tie už povstalci nestihli zlikvidovať. Ich ďalší postup však povstalci nakoniec aj tu načas zastavili. Zažehnaná bola tiež hrozba nemeckého postupu na Brezno, keďže vďaka protiútokom povstaleckých jednotiek (posilnených partizánmi a dobrovoľníkmi) pod velením stotníka. gšt. Jána Staneka bol nepriateľ v bojoch od

Mikuláš Markus na povojnovej fotografii ako generál

5. do 9. septembra zastavený pri Telgárte. K stabilizácii situácie tu dopomohol presun časti nemeckých jednotiek v súvislosti so začiatkom karpatsko-dukľanskej operácie.

Odpor zvyškov východoslovenskej armády

Začiatkom septembra pokračovalo tiež odzbrojovanie zvyškov východoslovenskej armády. Veliteľ 1. pešej divízie plk. pech. Mikuláš Markus stihol aj so štáбом už na konci augusta ustúpiť do pohoria Čergov, kde nadviazal kontakt s partizánskym zväzkom Alexander Nevský. Jeho výzvu na ústup do hôr vypočulo tiež niekoľko tisíc príslušníkov 1. divízie. Naďalej pritom dochádzalo k prestrelkám a bojom s Nemcami. Jednotky 1. divízie odzbrojeniu odolávali celých sedem dní. Menšie skupiny na čele s jej veliteľom sa vzápätí prebili na povstalecké územie (časť už skôr), ďalší vojaci zostali s partizánmi a časť ušla domov. Odlišná situácia bola pri 2. pešej divízii, ktorej veliteľ plk. gšt. Štefan Tatarako súhlasil s odzbrojením. S tým sa však nezmieril veliteľ delostreleckého pluku 2 pplk. Jozef Vogl, ktorý spolu s ďalšími dôstojníkmi východoslovenskej armády organizoval bojovú skupinu, ktorá by sa prebila na sovietsku stranu. Keďže táto akcia stroskotala, odišiel spolu so svojím štáбом a asi ďalšími 150 vojakmi k partizánom. K nim sa pridali tiež ďalšie stovky vojakov 2. divízie, ako aj armádnych jednotiek (vrátane veliteľstva pluku útočnej vozby). Časť sa dostala na povstalecké územie, časť odišla domov.

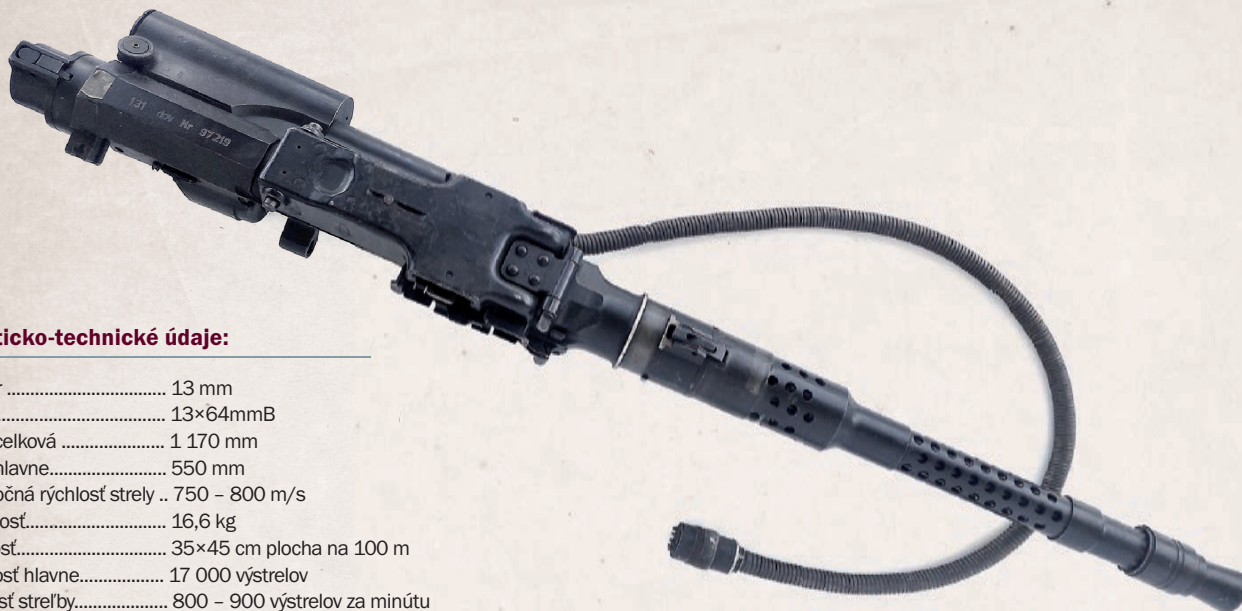
Text: PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Bratislava

Povstaleckých bojov na Spiši sa zúčastnila aj 2. tanková rota z poľného útvaru pluku útočnej vozby. Na obrázku jeden z jej tankov Lt vz. 38 po ústupe v priestore Červená Skala – Telgárt.

Takticko-technické údaje:

Kaliber	13 mm
Náboj	13×64mmB
Dĺžka celková	1 170 mm
Dĺžka hlavne.....	550 mm
Počiatočná rýchlosť strely ..	750 – 800 m/s
Hmotnosť.....	16,6 kg
Presnosť.....	35×45 cm plocha na 100 m
Životnosť hlavne.....	17 000 výstrelův
Rýchlosť strelby.....	800 – 900 výstrelův za minútu

Letecký guľomet MG-131

Veľkokalibrový guľomet MG-131 vyvíjala nemecká firma Rheinmetall od roku 1933 s cieľom zabezpečiť leteckú prevahu vo vzduchu. V leteckej výzbroji nahrádzal staršie guľomety kalibru 7,92 mm typ MG 15 a MG 17.

Príncíp mechanizmu nadväzoval na predchádzajúce modely. Ešte v roku 1933 bol rozpracovaný aj nový náboj 13×64mmB. Guľomet vyvinula v roku 1938 firma Rheinmetall-Borsig a vyrábala sa v rokoch 1940 – 1945.

Povstalecké Messerschmitty

Vo veľkom množstve sa začal používať vo verziách ako synchronný, vežový alebo krídlový. Strelba sa uskutočňovala pomocou elektropúšte. Zásobovanie zbrane strelivom sa realizovalo pomocou kovového nábojového pásu na 250 nábojov. Pás sa dal posúvať z oboch strán. S použitím pištoľovej rukoväte mohol byť upevnený aj do pozemnej techniky, na stacionárne stanoviská pre využitie pechotou. Nemecké letectvo ho okrem iného používalo v lietadlách typu Messerschmitt, Focke-Wulf, Junkers, Heinkel a ďalších.

Pri lietadlách Messerschmitt Bf 109 sa používal od verzie G. Na lietadlách typu Bf 109 G-6 lietal aj slovenský piloti – príslušníci leteckého pluku vzdušných zbraní. Slovenská vojenská správa ich zakúpila v Nemecku so zámerom modernizovať letecký park stíhacieho letectva. Nemecká strana ich dodala v druhej dekáde februára 1944, keď boli prijaté do majetku slovenskej vojenskej správy. Po fyzickom prevzatí ich veliteľ leteckého pluku dočasne pridelil cvičnej letke leteckého pluku v Piešťanoch, odkiaľ niektoré zo 14 nových „gustá-

rov“ prideliť do výzbroje letky 13. Táto legendárna stíhacia letka, ktorej personál tvorili ostrieľaní príslušníci prvej, respektíve druhej garnitúry frontovej letky 13, mala za úlohu brániť vzdušný priestor Slovenskej republiky. Krátko pred vyhlásením Slovenského národného povstania boli vo výzbroji slovenského letectva už len štyri Bf 109 G-6, ktoré posilnili letku 12. zaradenú do skupiny vzdušných zbraní pri Východoslovenskej armáde. Do 31. augusta 1944 však po poruche a nehode zostali schopné letu len dva z nich. Slovenskí letci s nimi preleteli na stranu Červenej armády.

Dňa 6. septembra 1944 lietadlá preleteli z letiska Ľorki na letisko Tri Duby, kde boli zaradené do výzbroje povstaleckej kombinovanej letky. Počas ich prevádzky na Troch Duboch sa prejavili problémy s nedostatkom streliva do palubných zbraní. Pri uvedenom type strojov chýbalo nielen 13 mm strelivo do guľometu Rheinmetall Borsig MG-131, ale aj do 20 mm kanónu MG-151/20.

Zložitý mechanizmus

Chýbajúce strelivo sa sporadicky dopravovalo tzv. vzdušným mostom zo ZSSR. Skladovanie, často v nevhodných podmienkach, sa odrazilo na jeho kvalite, čo spôsobovalo zlyhávajúce palubných zbraní. Počas bojov v Slovenskom národnom povstaní niekoľkokrát zlyhali palubné zbrane aj najúspešnejšiemu

povstaleckému stíhaciemu pilotovi Rudolfovi Božíkovi.

Do guľometu sa používali náboje s trieštivo-zápalnými svietiacimi strelami (denný a nočný variant) s hmotnosťou 34 g. Používali sa aj náboje s priebojnými zápalnými, priebojnými svietiacimi (denný a nočný variant) a zápalnými svietiacimi strelami s hmotnosťou 38,5 g. Guľomet mal zložitý mechanizmus na rozloženie a zloženie zbrane, napríklad kvôli čisteniu. Nesprávne zloženie viedlo k poruchám alebo k poškodeniu jeho častí. Pri dodržaní stanoveného postupu sa vyznačoval spoľahlivosťou.

Po druhej svetovej vojne guľomet MG-131 nevymizol z výzbroje čs. letectva. Tvoril palubnú výzbroj stíhacieho lietadla C-10, neskôr označovaného ako Avia S-99, resp. C-110 (CS-199). Na vrchnej strane guľometu MG-131, ktorý je zaradený do zbierkového fondu Vojenského historického múzea v Piešťanoch, sa v zadnej časti puzdra záveru nachádza označenie „dov.“, čo predstavuje nemecké kódové krycie označenie výrobcu. V tomto prípade išlo o výrobok Zbrojovky Brno, závod vo Vsetíne, ktorá bola po okupácii Čiech a Moravy v marci 1939 začlenená do nemeckého vojnového priemyslu. Guľomet získalo VHM Piešťany v roku 2004 z Vojenskej leteckej akadémie M. R. Štefánika v Košiciach.

Text a foto: Mgr. Tomáš Hanich
Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Spolu to zvládneme

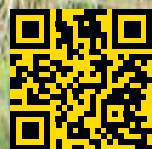

Foto: Jozef Ziak